

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
(Юридичний факультет)**

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»**

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«Актуальні проблеми створення інтелектуальних
і індустріальних парків»**

(м. Київ, 22 лютого 2016 р.)

УДК 610(477.42)
ББК 26.8(4УКР-4Ж)
ПЗ7

Рекомендовано до друку Вченою радою Науково-дослідного інституту
публічного права (протокол № 3 від 19 листопада 2015 р.)

Організаційний комітет конференції:

Голова – **Галуцько Валентин Васильович**, д.ю.н., професор, директор Інституту публічного права;

Співголова – **Курило Володимир Іванович**, д.ю.н., професор, академік Академії вищої освіти України, заслужений юрист України, лауреат Премії імені Ярослава Мудрого, віце-президент академії наук вищої освіти України;

Ладиченко Віктор Валерійович – д.ю.н., професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Національного університету біоресурсів і природокористування України;

Дрозд Олексій Юрійович – к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративної діяльності Національної академії внутрішніх справ;

Короєд Сергій Олександрович – д.ю.н., заступник директора Науково-дослідного інституту публічного права з наукової роботи – завідувач відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт;

Світличний Олександр Петрович – д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів та природокористування України;

Фрицький Юрій Олегович – д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Університету «Україна»;

Заросило Володимир Олексійович – д.ю.н., професор, завідувач кафедри управління безпекою та правоохоронної діяльності Міжрегіональної академії управління персоналом;

Секретар – **Єщук Ольга Михайлівна**, кандидат юридичних наук, доцент, начальник відділу публічно-правового забезпечення розвитку місцевого самоврядування Інституту публічного права.

ПЗ7 Актуальні проблеми створення інтелектуальних і індустріальних парків : [збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 22 лютого 2016 р.)] / ред. кол. В. В. Галуцько, І. В. Гиренко, О. Ю. Дрозд, С. О. Короєд, О. М. Єщук та ін. – К. : «МП Леся», 2015. – _108 с.

ISBN 978-966-7166-34-2

У збірнику розміщено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми створення інтелектуальних і індустріальних парків», які доповідалися учасниками конференції – науковцями Науково-дослідного інституту публічного права, Академії наук вищої освіти України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі, інших наукових установ і вищих навчальних закладів під час пленарного засідання, а також окремі тези доповідей провідних науковців і практиків з найбільш актуальних питань, що стосуються створення інтелектуальних і індустріальних парків.

Тези доповіді учасників, що не увійшли до цього збірника, розміщено на офіційному веб-сайті Науково-дослідного інституту публічного права за електронною адресою: www.sipl.com.ua.

Для науковців, викладачів, юристів-практиків, аспірантів, студентів юридичних факультетів, а також усіх, хто цікавиться проблемами створення інтелектуальних і індустріальних парків. Тексти тез представлено в авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст публікації, а також за добір і точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

ББК 26.8(4УКР-4Ж)

© Науково-дослідний інститут
публічного права, 2016

ISBN 978-966-7166-34-2

© «МП Леся», 2016

ЗМІСТ

Галуцько В. Концептуальні засади створення бізнес-парків за сприяння органів місцевого самоврядування.....	5
Яковенко О. Діяльність Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з питань створення малих бізнес-парків (виписка зі стенограми виступу).....	11
Бочкарьов А. Передовий досвід створення індустріального парку (виписка зі стенограми виступу).....	12
Большаков В. Методи виявлення споживчих уподобань споживачів і факторів продукції України для просування вітчизняних товарів на ринки країни-учасниць ЄС в межах правового регулювання з використанням передового досвіду створення конкурентоспроможних технологій.....	13
Вітів В. Водопостачання при створенні та експлуатації індустріальних парків в Україні.....	30
Горбенко А. Проблема залучення інвестиційних коштів для сімейних сільськогосподарських господарств.....	35
Дрозд О. Досвід розв'язання проблем взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у країнах – членах Європейського Союзу.....	37
Єщук О. Типовий перелік обладнання, на якому є можливість виготовляти продукцію, конкурентоспроможну на ринку ЄС.....	42
Кандиба С. Можливості осіб з особливими потребами в розбудові малого виробничого бізнесу (за сприяння органів місцевого самоврядування).....	47
Курило В., Мушенко В. Значення місцевих податків у процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.....	49
Майданевич А. Фізична особа-підприємець як суб'єкт адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності.....	51
Міщенко С. Використання міжнародного досвіду створення індустріальних парків у вирішенні проблем зайнятості.....	54
Оксін В. Фінансування утворення, будівництва і запуску виробництва підприємств бізнес-парків.....	60

Павленко С.	
Взаємодія місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування: досвід Франції.....	61
Примак В.	
Проблеми децентралізації та функціонування об'єднаних територіальних громад.....	66
Риженко О.	
Правове регулювання ризиків держави щодо формування місцевих бюджетів.....	67
Світличний О.	
Захист прав людини і громадянина нормами публічного права.....	70
Севрук В.	
Взаємодія циганських (ромських) громад з органами влади: досвід міжнародних досліджень.....	72
Тимошенко О.	
Міжнародний досвід створення та функціонування бізнес-парків.....	76
Шевчук К., Поповський А.	
Фіскальна політика України: закордонний досвід застосування податкових інструментів стимулювання інноваційного бізнесу.....	80
Боровков Р.	
Права власності на мобільні телефони (адміністративні аспекти).....	91
Галуцько А.	
Адміністративно-правовий статус служби дільничних інспекторів.....	95
Іванищук А.	
Адміністративно-правові аспекти вигорання суддів.....	97
Кузьменко Н.	
Деякі аспекти основоположних засад у сфері адміністративно-процесуальних гарантій прав публічних службовців.....	99
Лазаренко М.	
Необхідність введення «принципу тимчасової винності» («принцип квазівинності») при притягненні до адміністративної відповідальності, зафіксованої за допомогою автоматизованих систем у сфері безпеки дорожнього руху.....	101
Рибас А.	
Адміністративні аспекти призначення суддів.....	104
Рішення учасників науково-практичної конференції «Актуальні проблеми створення інтелектуальних і індустріальних парків» (Київ, 22 лютого 2016 р.).....	107

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ БІЗНЕС-ПАРКІВ ЗА СПРИЯННЯМ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Галунько В.В.,
директор Науково-дослідного інституту публічного права,
д.ю.н., професор*

Український народ найбільш освічений і працездатний в ЄС, однак живе бідно. При цьому десятки тисяч етнічних українців – громадян Канади, США, Австралії, Великої Британії, Польщі, Іспанії, Аргентини – досягли видатних успіхів за межами України. Також мільйони наших співвітчизників, колишніх заробітчан у країнах-учасницях ЄС, Канаді, США, у місті Москві та нафто-газових промислах Сибіру, знайшли собі іншу долю і стали заможними всупереч усьому. Викає запитання: чому українці за кордоном змогли себе реалізувати, а в Україні на Богом даній нам землі не можуть?

На наш погляд, відповідь полягає в тому, що замість заснування й розвитку власного бізнесу більшість українців розраховують на допомогу державної влади. Прагнуть стати державними чиновниками й мати від цього зиск. А залишивсь у меншості, наші малі й середні підприємці були практично знищені корупцією і високими податками.

В умовах сьогодення треба констатувати, що в Україні умови для заснування й ведення бізнесу стали дещо кращими: знижено удвічі єдиний соціальний платіж, здійснено дерегуляцію певних сфер діяльності, чиновники-корупціонери почали побоюватися відкрито вимагати хабарі.

Однак загалом малому бізнесу сподіватися на центральну владу не варто. Вона зайнята свої «політичними» проблемами, їй не до розвитку малого й середнього бізнесу. Економічно активним громадянам треба розраховувати на власні сили та на допомогу органів місцевого самоврядування як публічної влади, найбільш наближеної до народу. Ніхто краще депутата сільської, селищної, міської ради не знає краще проблеми пересічних громадян.

Уособленням органів місцевого самоврядування на місцях є сільський, селищний, міський голови. Саме на них передусім виливається увесь негатив, усі прорахунки центральної державної влади, обласної та районної рад. Не треба замикатися в собі, не треба акумулювати в собі весь бруд, що походить від верхньої влади. Треба в розумний спосіб діяти, сприяти розвитку малого й середнього бізнесу у своїй територіальній громаді.

Що означає розумно? По-перше, виявляти ініціативу щодо сприяння заснуванню на території громади нових виробничих підприємств, які зможуть здійснювати експорт інтелектуальної та промислової продукції. По-друге, через незалежних учених (спеціалістів) розробляти потрібне для розвитку малого підприємництва законодавство та тиснути всіма незабороненими засобами для його прийняття Верховною Радою України, на Кабінет Міністрів України, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади та обласні ради. По-третє, жорстко реагувати на факти корупції, вимагання з боку державних контрольних і правоохоронних органів, їх бажання отримувати так звану «добровільну» спонсорську допомогу від підприємців і громадян – іншими словами, узяти під захист бізнес на своїй території.

Сутність (місія) бізнес-парку. Слід створити на території кожної ініціативної громади такий парк, щоб місцеві жителі не шукали собі роботу, а багатіли через заснування й розвиток власного орієнтованого на експорт виробничого бізнесу, якому держава забезпечить податкові канікули й мораторій від перевірок, що призведе до подолання безробіття, збагачення засновників, збільшення виробництва промислової продукції, фінансового зміцнення місцевого самоврядування, збільшення експорту, підняття соціальних стандартів на основі мільйонних поступлень валюти в Україну.

Засновниками бізнес-парку має бути сільська, селищна та міська (до 100 населення) ради. Здійснювати додаткову реєстрацію в центральних органах виконавчої влади не потрібно. Підприємства, засновані в таких парках, мають отримувати правовий статус-підприємства бізнес-парку з моменту постановлення на облік в органах Державної податкової служби України.

Мета проекту Закону України «Про бізнес-парки» – здійснити правотворчі, організаційні, митні, податкові, економічні, фінансові, інвестиційні заходи, щоб жителі територіальних громад створювали за сприяння органів місцевого самоврядування підприємства самостійно; реалізовували мрію більшості українців – бути господарями своєї долі, а не залежати від волі працедавця.

Правовий статус підприємств бізнес-парків. Підприємствами бізнес-парків можуть бути зареєстровані новостворені суб'єкти господарювання, які відповідають таким вимогам:

1. Засновані на території бізнес-парку територіальної громади громадянами України або країн-учасниць ЄС, США та Канади, із долею в засновницьких документах не меншою за 10 %.

2. Одна й та ж особа не може бути засновником більше одного разу чи більше одного підприємства бізнес-парку.

3. У засновницьких документах передбачається тільки виробничі види діяльності або виробництво інтелектуального продукту. Не можуть бути підприємцями бізнес-парків особи, які працюють у торгівельній, фінансовій, посередницькій, аудиторській, будівельній сферах, сферах здійснення перевезень, транспортування та переробки газу, нафти, електроенергії, випуску акцизних товарів, займаються іншою невиробничою діяльністю та сферою послуг.

4. Не можуть бути підприємцями бізнес-парків будь-які особи, які випускають інтелектуальний продукт, право власності на який буде належати іноземній фізичній чи юридичній особі.

5. Для обладнання підприємств бізнес-парків використовується виключно нове й сучасне обладнання і механізми.

Особливістю оподаткування підприємств бізнес-парків є те, що такі підприємства звільняються від сплати податку на додану вартість і прибуткового податку строком на три роки. Держава компенсує підприємствам бізнес-парків за рахунок державного бюджету відсотки за кредитами, отриманими на закупівлю нового обладнання й механізмів. Підприємства бізнес-парків за нульовою ставкою можуть увозити нове технологічне обладнання та механізми для виробництва. Не підпадають під такий перелік обладнання та механізми подвійного призначення, які можуть використовуватися для споживання.

Зміст діяльності щодо створення підприємства бізнес-парків полягає в низці організаційних, правових, фінансових і технологічних заходів органів місцевого самоврядування щодо підготовки, розбудови та організації виробництва підприємств бізнес-парків. За своєю структурою створення бізнес-парку поділяється на створення інтелектуального парку та створення промислового парку.

I. Створення інтелектуального парку

Завдання: виявлення потенціалу; визначення продукції, яка буде вироблятися; юридичне створення підприємства; розроблення планів; реєстрація торгової марки; виробництво дослідної партії, патентування та сертифікація за стандартами ЄС.

Передусім слід звернути увагу, що для створення інтелектуального парку в Україні забезпечено задовільні законодавчі умови.

Згідно з п.14 статті 7 Закону України від 26 листопада 2015 р. «Про науку і науково-технічну діяльність» для забезпечення завершення науково-дослідних або дослідно-конструкторських робіт, для підготовки проектно-конструкторської документації під час створення нових видів продукції або технологічних процесів у структурі наукової установи, вищого навчального закладу може утворюватися дослідне виробництво.

П. 1 статті 7 цього Закону визначила, що установа є юридичною особою та може мати статус неприбуткової організації.

Іншими словами, за своєю сутністю територіальні громади для розвитку можуть використовувати наукові установи, які є неприбутковими організаціями, для створення на їх основі філій дослідного виробництва.

Створення Інтелектуального парку пропонується здійснювати в такому порядку:

1.1. Виявлення бізнес-потенціалу села, селища, міста, об'єднаної територіальної громади, а саме:

1) кількості працездатного населення, які хочуть змін – творчо і багато працювати та отримувати за це хороші доходи (це провідний чинник майбутнього успіху й основний критерій майбутнього виробництва). Під кількість таких працелюбних людей і має плануватися виробництво.

2) площі земель, яку можна виділити під нову бізнес-діяльність;

3) традиційних видів бізнесу та осіб, у яких залишилася практична навичка їх виробництва;

4) конкурентні переваги територіальної громади;

5) пільги та інша підтримка, що надається малому й середньому бізнесу радою;

6) сума коштів, яка може бути залучена від жителів територіальної громади, земляцтва, діаспори, спонсорів тощо на заснування нового малого й середнього бізнесу.

1.2. Виявлення споживчих уподобань жителів країн-учасниць ЄС. Відвідати країни-учасниці ЄС (найбільш бажано ФРН як найбільш вимогливу націю щодо якості товарів) з підприємницько-розвідувальною туристичною місією та виявити ті товари (їх якість та інші властивості), що купуються жителями ЄС, виробництво яких можливе на території певної громади.

1.3. Аналітична робота щодо поєднання економічного потенціалу громади та його зв'язку з товарами, які можна експортувати в країни-учасниці ЄС.

Не варто при цьому боятися братися за планування виробництва нової продукції, що на території громади до цього не вироблялася. Головне – мати бажання і людський потенціал. Низка таких товарів для громади не має перевищувати кількох найменувань, а в подальшому слід буде зупинитися на одному, максимум трьох видах виробів, однак височайшої якості й низької ціни. Однак не нам вирішувати, яке виробництво буде засновувати громада. Політ фантазії та практичне втілення його у виробниче життя мають здійснювати формальні й неформальні лідери на місцях. Так, одним із найбільш ходових товарів як в Україні, так і в країнах-учасницях ЄС, залишається туалетний папір.

1.4. Юридичне створення підприємства за кошти фізичних і юридичних осіб місцевої громади.

1.5. Розроблення бізнес-моделі створення (будівництва) інтелектуально-промислового підприємства. У науковій літературі уніфікований процес розроблення бізнес-моделі становить собою сукупність різних видів діяльності компанії-розробника (у нашому випадку – НДІ), необхідних для переносу вимог замовника в програмну передбачувану систему – систему, яка давала б значущий результат підприємству бізнес-парку та місцевій громаді в цілому і виконувала б саме те, чого вони від системи чекають.

Для розроблення бізнес-моделі можна скористатися різними методиками – наприклад, загальноновизнаною є структурована база знань корпорації «Rational Software» під назвою Rational Unified Process, що є набором рекомендацій для створення практично будь-яких бізнес-моделей

Згідно з нею бізнес-модель будується за трьома відносно відокремленими фазами:

1) фаза дослідження, коли уточнюються вимоги до підприємства бізнес-парку, здійснюється аналіз і загальне проектування базової моделі;

2) фаза безпосередньої побудови, що складається з багатьох ітерацій, побудови конкретної фінансової моделі, архітектури технологічного процесу, екологічних, маркетингових і консалтингових аспектів майбутнього виробництва. Результатом такої діяльності стануть бізнес-план, будівельний план, виробничий план, план збуту, план експортного збуту.

3) фаза впровадження, що включає в себе виробництво на орендованому обладнанні (як правило, в КНР) дослідної партії продукції.

При цьому торгова марка має належати юридичній особі – бізнес-парку, у більшості випадків має співпадати з географічним місцем походження товару. У разі потреби патентування товару обов'язковою є сертифікація за стандартами ЄС.

II. Створення промислового парку.

Варіант 1. Буде використовуватися, якщо Верховною Радою України буде прийнято проект Закону України «Про бізнес банку», в якому обов'язково буде передбачено: 1) податкові канікули для нових підприємств від усіх державних податків на 3 роки; 2) заборону перевірки таких підприємств контрольними й наглядовими органами терміном на 3 роки. З усіх інших питань з державою можна знайти компроміс. Ще раз звертаємо увагу, що без податкових канікул і мораторію на перевірку бізнес-підприємств не може бути промислових парків.

2.1. Будівництво (реконструкція) промислових площ.

2.2. Монтаж обладнання, наданого в лізинг.

2.3. Добір працівників, їх навчання, запуск виробництва.

2.4. Реалізація продукції.

2.5. Розподілення доходів. У цьому випадку вся зароблена валюта йде в Україну й витрачається на зарплату і відрахування з неї працівникам; місцеві податки, плату органу місцевого самоврядування за використання торгової марки (за географічним місцем походження товару), дивіденди засновникам.

Варіант 2. Якщо Верховна Рада України не приймає ці положення, то створювати підприємства бізнес-парків на території України економічно не доцільно. На жаль, треба обмежитися виключно інтелектуальним парком. А виробництво перенести до КНР, Туреччини, В'єтнаму.

У такому разі в Україну буде йти валюта лише засновникам і органу місцевого самоврядування – як плата за використання торгової марки (за географічним місцем походження товару). Це не дуже добре, однак краще ніж нічого.

Сподіваємося, що здоровий глузд у наших парламентаріїв є, і розроблений нами проект Закону України «Про бізнес-парки» буде ухвалений Верховною радою України.

**ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ СТВОРЕННЯ МАЛИХ
БІЗНЕС-ПАРКІВ**
(виписка зі стенограми виступу)

*Яковенко О.,
радник міністра
Міністерства економічного розвитку і торгівлі України*

Економічне зростання – це основне питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

В Україні здійснена і продовжується дерегуляція, яка створює умови для розвитку бізнес ініціативи на місцях.

Згідно із Законом України від 21 червня 2012 р. № 5018-VI «Про індустриальні парки» в Україні зареєстровано 13 таких парків, а практично функціонує лише 2.

Індустриальні парки можуть створюватися будь-якого розміру.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України здійснює низку заходів для створення загального сприятливого регуляторно-податкового режиму для бізнесу.

Податкові пільги – це важкі, а за умов неправильного використання – небезпечні ліки.

Головна податкова проблема – не ставка податків, а недосконале (корупційне) адміністрування податків.

Думка організаційного комітету конференції. Ми підтримуємо зазначений підхід Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Міністерства фінансів України стосовно того, що податковий режим має бути єдиний для всього бізнесу в Україні. При цьому повністю підтримуємо їх думку, що база оподаткування має збільшуватися, а розмір податків – зменшуватися. Однак наполягаємо, що для виробничого експортно орієнтованого бізнесу з високим рівнем ПДВ податок на додану вартість і податок на прибуток має бути більш низчим, ніж для інших видів бізнесу.

ПЕРЕДОВИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ПАРКУ (виписка зі стенограми виступу)

*Бочкарьов А.,
голова Великодимерської селищної ради Київської області*

Досвід, отриманий на початку 90-х років ХХ століття, дозволяє поділитися ним із початківцями у сфері означеного питання.

У нашій селищній раді в 90-х роках ХХ століття було створено промислову зону у 240 га, яка в подальшому дала можливість залучити значні іноземні інвестиції, зокрема в Київський завод ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна». Крім того на території селища засновано перший в Україні промисловий парк на 180 га.

Завдяки бізнесовій активності на території нашого селища Броварський район отримує 33% поступлень до зведеного районного бюджету, у зворотному порядку вдається отримати 20%. При цьому 42% складає податок на землю, 38% – акцизний збір, 30% – єдиний податок.

Як поради від успішного керівника органу місцевого самоврядування можна зазначити таке:

- 1) потрібно не чекати на інвестиції, а творчо працювати;
- 2) громада завжди мусить мати вільні землі для розвитку бізнесу, а не розпорошувати їх на інші цілі, зокрема під приватне житлове будівництво;
- 3) звертатися до серйозного бізнесу з дрібними матеріальними проханнями громади не варто – бізнес офіційно платить податки.

МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ СПОЖИВЧИХ УПОДОБАНЬ СПОЖИВАЧІВ І ЧИННИКІВ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ПРОСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРІВ НА РИНКИ КРАЇНИ-УЧАСНИЦЬ ЄС У МЕЖАХ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Большаков В.,
старший науковий співробітник
відділу науково-правових експертиз та законодавчих робіт
Інституту публічного права,
к.ю.н, доцент*

Згідно з відомим висловом, хто володіє інформацією, а особливо таємною, той попереджений і відповідно, захищений. Це аксіома в галузі політики й бізнесу.

На думку фахівців, наступний індустріальний прорив стане можливим завдяки та на основі використання результатів моніторингових досліджень у широкому розумінні цього процесу [1, с.5-9; 2, с. 23-32; 3, с. 145-146; 4, с. 7-13; 5, с. 13-18]. Обґрунтуванням цього твердження є такий вислів Ж. Бержье: наука й індустрія своїм розвитком значною мірою винні шпигунству. Існує поняття «відслідковування зовнішніх технологій» (ВЗТ), що з'явилося в компанії «Шеврон» (Велика Британія). Воно означає зовнішній моніторинг створених зовні технологій, які потенційно можуть завдати вплив на діяльність компанії. У зв'язку з тим, що моніторинг як вид інформаційної діяльності відрізняється від розвідувальної діяльності лише тим, що для отримання інформації використовує лише легальні (законні) методи, він також значною мірою сприяє розвитку науки й індустрії.

Проводити моніторинг потрібно тільки в межах правового регулювання з використанням методів конгруенції, теореми Гьоделя, бесід із непрямим умислом і сучасної концепції моніторингу, розробленої на основі концепції методики розроблення проривних і лідерних технологій у підприємстві.

Згідно з визначенням, ВЗТ означає відслідковування зовнішніх технологій, тобто моніторинг створених зовні технологій, які потенційно можуть здійснювати вплив на діяльність компанії. Традиційно здійснювана широкомасштабна науково-дослідна діяльність (наприклад, у компанії «Шеврон») орієнтовна на потреби чинних бізнес-підрозділів. Разом із цим у компанії працювала комісія з проблем розвитку технологій, яка слідувала за появою принципово нових розробок, які на перший погляд могли не

стосуватися діяльності компанії. Було проведено бенчмаркінгове дослідження, мета якого – порівняння систем контролю за розвитком технологій у різних компаніях.

За останній час особливе значення набула інформованість про розвиток нових технологій за межами компанії. На це є такі причини: небагато компаній можуть покладатися на свій науково-дослідницький потенціал як через фінансові, так і часові обмежень; компанія, що покладається тільки на свій науково-дослідницький потенціал, ризикує занепасти; використовуючи технології, що розроблені іншими компаніями, можна зекономити свій бюджет на дослідження й розробки вашої компанії [6. с. 76-137]. В одній зі своїх публікацій Х. Фасфельд (голова правління фірми «Шеврон») відзначив, що «менеджерам, відповідальним за технології, довелося шукати доступ до зовнішніх джерел технологій не тільки для того, щоб отримати більше інформації, а й з метою визначення потенційних партнерів для участі в дослідницьких програмах». Він також відзначив, що, починаючи з середини 70-х і до кінця 80-х років, дослідження з розвитку промислових технологій стикнулися з перепонами, пов'язаними з особливостями технічного прогресу, що призвело до «постійного зростання вартості та складності процесу розробки нових технологій». Так, існує компанія Big Pharm, яка розглядає співробітництво в галузі принципово нових технологій з іншою компанією в галузі геноміки. Передбачуване співробітництво могло корінним чином змінити науково-дослідницьку діяльність Big Pharm. Компанія вважала, що співробітництво введе її на передові позиції у своїй галузі завдяки доступу до нових технологій. Основним стратегічним питанням була реальна конкурентоспроможність Big Pharm і те, яким чином вона може вийти на лідерські позиції. Було використано три напрямки для дослідження цієї проблеми:

1. Наукометричний аналіз інформації в галузі геноміки. Тобто було виявлено можливості розроблення об'єктивних критеріїв для оцінювання інформації, що обґрунтовує нові технології.

2. Мережний аналіз цієї галузі. Завдяки цьому було виявлено дані про те, як склалися взаємовідносини між тими, хто розробляє технології, і тими, хто використовує прикладні виробничі технології. Також було встановлено, де з'являлися нові підприємства на основі нових технологій, систематизованих за допомогою наукометричного аналізу.

3. Цільове перше дослідження. У цьому дослідженні було виявлено основні «проблемні моменти» у галузі геноміки, на розсуд різних експертів –

венчурних інвесторів, провідних учених, керівників нових компаній [6. с. 76-137].

Стратегічно орієнтовний системний аналіз показав, що на той момент компанія Big Pharm дійсно займала провідне становище. Серед основних конкурентів були такі компанії, як US Pharm і FR Pharm. Компанія US Pharm співробітничала з відомими науковими центрами. Компанія FR Pharm займалася розробленням низки прикладних технологій, які могли скласти конкуренцію Big Pharm. Одночасно з'явилися чи мають з'явитися невеличкі нові компанії при академічних дослідницьких центрах, які планували використовувати в комерційних цілях нові технології, розроблені останніми.

Були надані рекомендації щодо підписання стратегічної угоди з FR Pharm, щоб забезпечити доступ до необхідної інформації про технології, що розвиваються, а також паралельно співробітничати з низкою невеличких компаній, які нещодавно з'явилися.

При цьому слід відзначити, що моніторинг наукових розробок і технологій складається з 5 етапів:

1. Визначення потреб клієнта.
2. Підготовка плану моніторингу.
3. Збирання даних.
4. Аналіз результатів.
5. Розповсюдження результатів моніторингу.

Зазначені етапи моніторингу співпадають по суті з елементами структури технологічної розвідки.

Оцінювання потреб передбачає таке:

– Які знання необхідні тим, хто приймає відповідальне рішення. Які проблеми вони мають вирішувати. Які рішення потребують інформаційної підтримки.

Планування передбачає таке:

– Яким чином треба знаходити відповіді на питання, що допомогли б приймати рішення. Які інформаційні джерела необхідно для цього використовувати. З ким необхідно провести співбесіду з непрямым умислом. Де знайти джерела вторинної інформації, для того щоб вийти на потрібних людей, щоб вийти на можливість збирання первинної інформації. Якими методиками будуть користуватися при системному аналізі зібраної інформації.

Збирання інформації передбачає таке:

– Дослідження баз даних, дослідження друкованих відкритих джерел, аналіз записів телефонних розмов без використання спеціальних технічних засобів отримання інформації, отримання інформації з допомогою методів і засобів отримання інформації в межах правового регулювання моніторингу.

Аналіз отриманої інформації передбачає таке:

– Структурування зібраних даних і представлення в такому вигляді, щоб було ними зручно користуватися для підтримки тих рішень, для яких проводилася така робота. Всеохоплюючий аналіз з метою всебічної оцінки отриманої інформації [6. с. 76-137].

Представлення результатів передбачає таке:

– Представлення результатів виконаної роботи тим, хто ухвалює рішення. Для виявлення споживчих уподобань споживачів країни-учасниць ЄС.

Потрібно застосовувати рекомендації методики «Етапи процесу відвідування організацій-партнерів»: найбільшою перепорою в процесі дослідження, яку складно перебороти, є невпевненість у тому, що серед обраних організацій-партнерів по дослідженню є саме ті, що належать до кращих. Але саме намагання оволодіти конкурентною перевагою у своєму секторі ринку має стимулювати таке мислення, яке сприятиме подоланню подібних сумнівів у пошуках нових інноваційних ідей. У кожній компанії є талановиті ініціативні працівники, які здатні генерувати інноваційні пропозиції. Практика бенчмаркінгу свідчить про потребу і надає можливість спільного використання інформації з метою отримання додаткових ідей. Фактично поєднання інноваційних методів, визначених за допомогою бенчмаркінгу, і творче стимулювання здібностей виконавців є найбільш переконливим доводом на користь відкритості у професійному обміні інформацією [6. с. 76-137]. Це підтверджується й словами відомого фізика І. Курчатова про роль визначну інформації в розвитку ядерної фізики [7, с. 12-13].

За Р. Кемпом, планування відвідувань має кілька етапів, а саме:

– етап отримання домовленостей з керівництвом фірми-партнера про можливість та дату відвідування;

– отримання підтвердження зустрічі та узгодження порядку денного;

– узгодження з керівництвом фірми-партнера складу учасників зустрічі та імен осіб для контактів;

– підготовка документації чи переліку питань для обговорення під час візиту, причому необхідно визначити порядок пріоритетності питань.

Регламент відвідування компанії – партнера по бенчмаркінгу – має складатися за такою схемою:

- підтвердження порядку денного і програми відвідування;
- визначення та узгодження списку членів делегації та визначення уповноважених осіб, які будуть задавати питання;
- ознайомлення з виробничим процесом і вирішення питань стосовно процесу виробництва;
- перевірка за попередньо складеним переліком, чи на всі питання отримані відповіді;
- забезпечення детального документування;
- налагодження довгострокових відносин з керівництвом фірми-партнера для забезпечення можливості в разі потреби продовжити професійні контакти [6, с. 103-137]. Для цього можливе використання «агентів впливу».

Для формування висновків і забезпечення об'єктивності оцінки результатів відвідування фірми-партнера необхідно провести такі додаткові заходи:

- провести опитування членів команди та домогтися формування загальної думки про результати відвідування;
- відіслати лист-подяку на адресу фірми-партнера;
- підготувати докладний звіт про відвідування;
- повідомити про результати відвідування зацікавленим сторонам [6, с.103-137].

Звіт за результатами відвідування може становити собою традиційний текст, який складається з декількох розділів і резюме. Звичайно звіт містить такі розділи:

- введення чи передісторію;
- основні припущення;
- результати дослідження, включаючи порівняння методів внутрішніх і зовнішніх досліджень, а саме тих методів, які практикуються компанією і її партнером з бенчмаркінгу;
- оцінку можливостей використання виявленого досвіду;
- фінансові результати;
- рекомендації;
- висновки;
- додатки [6, с.103-137].

Сьогодні як ніколи раніше постає питання про потребу оновлення та осучаснення технологічних процесів у економіці й зокрема в

агропромислового комплексу України. Це зумовлене тим, що сьогодні продукція цієї галузі економіки – продовольство, як ніколи раніше, набуває стратегічного значення в забезпеченні безпеки держави. Сьогодні продовольство стає найбільш ліквідним товаром як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Тому питання про стрімкий розвиток сільського господарства в Україні, упровадження нових сучасних технологій стало актуальним. А забезпечити сталий розвиток технологічних процесів без забезпечення виробництва інформацією про сучасний рівень розвитку, зокрема сільського господарства, сьогодні стало неможливим. Саме тому розвиток і впровадження інформаційних технологій, розроблення та забезпечення правового регулювання інформаційних досліджень в економічному секторі, зокрема АПК України, сьогодні стає першочерговим завданням державних структур на всіх рівнях керівництва цією галуззю.

Ще одним аргументом на користь моніторингу як найважливішого складника підвищення ефективності економіки, особливо для АПК України, є той факт, що «Управління розвідки і досліджень державного департаменту США», яке займається забезпеченням вищого керівництва країни інформацією з військово-політичних, соціологічних, наукових та інших питань, проводить постійний моніторинг економічного розвитку всіх розвинутих країн світу й особливу увагу приділяє розвитку аграрного сектору їх економік як одного зі стратегічних секторів, що забезпечують необхідний рівень безпеки держави. Управління здійснює керівництво діяльністю інформаційних підрозділів близько 250 посольств й інших представництв США за кордоном, розподіляє між ними завдання, відповідає за роботу центру зі збору та обробки отриманої інформації. Підрозділи цього Управління займаються також вивченням проблем впливу військового потенціалу зарубіжних держав на міжнародні відносини, здійснюють аналіз ходу переговорів з проблем роззброєння, займаються виданням географічних посібників та інших довідкових матеріалів в інтересах Держдепартаменту. Наприклад, «Управління розвідувального забезпечення Міністерства фінансів США» організує збирання відкритої інформації з економічних і валютно-фінансових питань, вивчає економічне становище зарубіжних держав. Для виявлення споживчих уподобань споживачів країни-учасниць ЄС необхідно провести 10 основних етапів інформаційно-аналітичної роботи (IAR):

- 1) загальне знайомство з проблемою;

2) визначення термінів і понять, які планується використовувати, – наукові визначення та поняття;

3) збір фактів, накопичення знань і відомостей (факти дійсності);

4) тлумачення фактів, осмислення матеріалу;

5) постановка проблеми;

6) побудова гіпотези;

7) побудова моделі, докази;

8) висновки (наукові здогади);

9) перевірка висновків;

10) підготовка документа (написання інформаційного, інформаційно-аналітичного документа) [7, с. 6].

Інформація сьогодні стає важливим і необхідним чинником розвитку будь-якого бізнесу й економіки країни в цілому. Інформацію можна отримувати з різних джерел – наприклад, з відгуків на рекламу продукції можна вилучити таку важливу інформацію:

– перелік товарів підвищеного попиту, що важливо для торгового персоналу фірми;

– список потенційних клієнтів, з якого за допомогою маркетингу можна виділити пріоритетних клієнтів;

– список адрес і телефонів для контактів з клієнтами;

– список клієнтів для цільового збуту продукції;

– критерії оцінки ефективності різних видів реклами;

– інформацію для планування подальших продажів;

– критерії оцінки ефективності конверсійних стратегій [8, с. 8].

Для використання зазначеного необхідно користуватися положеннями методики «Елементи структури системи правового регулювання моніторингу на всіх етапах виробничого циклу АПК».

Основними елементами структури системи правового регулювання моніторингу на всіх етапах виробничого циклу АПК є правове регулювання:

1) сукупності основних напрямків, методів, засобів і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації, що визначається як державна інформаційна політика; 2) застосування спеціальної тактики та спеціальної техніки (методів і засобів) у процесі проведення спеціальних дій з моніторингу; 3) спостереження, порівняння й узагальнення, а також використання методів аналізу й моделювання при проведенні моніторингу в АПК України; 4) реалізація державного управління в моніторингових дослідженнях; 5) моніторингових дій у межах міжнародного

напрямку інформаційної діяльності «Економічна розвідка, конкурентоспроможність та соціальна інтеграція»; 6) при використанні досвіду зарубіжних країн (зокрема досвіду Німеччини щодо інформаційної діяльності: практично всі бізнесмени за результатами будь-якої своєї закордонної поїздки надають звіти уніфікованої форми до відповідного департаменту поліції, що дозволяє вести комп'ютерну обробку та накопичення значних масивів специфічної інформації; 7) при використанні досвіду розвинутих країн в інформаційній діяльності, що є невичерпним джерелом апробованого на практиці досвіду економічного розвитку; 8) при використанні тенденцій розвитку конкурентних відносин, у яких можна знайти подібність між підготовкою військової операції та конкурентною боротьбою на економічному ринку [8, с. 26].

Для виявлення споживчих уподобань споживачів країн-учасниць ЄС необхідно також використовувати положення методики «Напрямки інформаційної діяльності, необхідні в маркетинговій діяльності».

Для підвищення ефективності продукції в маркетингові дослідження необхідно включати інформаційну діяльність з розроблення технічних вимог до продукції, вивчення процесів проектування, матеріально-технічного постачання; підготовки та розробки виробничих процесів, контролю, проведення випробувань та обстежень; реалізації продукції; монтажу й експлуатації; технічної допомоги й обслуговування та їх системний аналіз на основі методик інформаційно-пошукових досліджень. Результати таких маркетингових досліджень мають особливо важливе значення на стадії проектування. Зазначена інформаційно-пошукова діяльність має здійснюватися лише на законних підставах і проводитися за допомогою методів опитування фахівців і споживачів, участі в конференціях та симпозіумах, придбання науково-технічних періодичних видань, вивчення рекламних та інших інформаційних видань, монографічних видань відомих учених-фахівців та завдяки системному аналізу здобутої інформації на основі методик інформаційно-пошукової діяльності і є основою для проведення науково-дослідних робіт у галузі підвищення якості продукції як товару.

Згідно з розробками зарубіжних фахівців, за ступенем цінності результати науково-дослідних і конструкторських розробок (НДКР) для виявлення споживчих уподобань споживачів країни-учасниць ЄС можна розташувати в такій послідовності:

- створення нових виробничих або комерційних можливостей;
- підвищення ефективності діяльності підприємства;

- відкриття нового джерела енергії або нової сировини (матеріалу);
- створення нового продукту (товару) або покращення якості наявного;
- створення нового попиту (вивчення ринку) [8, с. 26].

Дотримання відповідних норм права у професійній діяльності є обов'язковим, тому що будь-які скандали можуть обернутись антирекламою, а отже, втратою довіри споживачів і партнерів, що призведе до значних фінансово-економічних втрат. Для виявлення споживацьких уподобань споживачів країни-учасниць ЄС слід користуватися положеннями методики «види маркетингової інформації, для отримання якої необхідні інформаційні бази»:

- 1) кількість найбільш активних покупців після проведеної рекламної кампанії;
- 2) кількість найбільш активних продажів після проведення маркетингової операції;
- 3) загальна вартість продажів як у конкретному секторі ринку, так і щодо окремого клієнта;
- 4) вигоди для фірми від тієї чи іншої маркетингової кампанії;
- 5) оцінка ефективності різних типів маркетингу, а саме порівнюючи відгуки клієнтів, їхню активність і зростання обсягів продажів після проведення різних маркетингових акцій;
- 6) вплив різних форм повідомлення на клієнтів або форм реклами продукції;
- 7) ступінь освоєння ринку залежно від рівня затрат на проведення рекламної або маркетингової акції;
- 8) ефективність реклами в різних засобах масової інформації;
- 9) порівняння ефективності різних видів маркетингу в рамках широкої компанії [8, с. 26].

Усі зазначені дев'ять варіантів інформаційного забезпечення підприємницької діяльності є результатом спеціальних досліджень з моніторингу галузі. При цьому назви зазначених спеціальних досліджень можуть мати такі ж назви, що й варіанти інформаційного забезпечення підприємницької діяльності.

Для виявлення споживацьких уподобань споживачів країни-учасниць ЄС необхідно користуватися положеннями методики «Приклад планування відвідування фірми-партнера».

Як раніше зазначалося, планування відвідування має кілька етапів. При цьому для виконання деяких пунктів плану необхідно використовувати

рекомендації бесід з непрямим умислом, а також знаходити в процесі моніторингу альтернативні довірчі джерела інформації. Серед пунктів плану, для реалізації яких необхідно використовувати рекомендації з проведення бесід з непрямим умислом, можна назвати такі:

- визначити, хто з членів делегації буде задавати питання;
- спробувати налагодити довгострокові відносини для забезпечення можливості продовження професійних контактів у разі потреби;
- розробити план інформаційного пошуку;
- скласти перелік і дослідити загальнодоступні джерела інформації;
- провести спеціальні дослідження;
- подолання бар'єрів у обміні інформацією.

Пункти плану, в яких необхідно використовувати рекомендації з набування альтернативних довірчих джерел інформації, можуть бути такими:

- спробувати налагодити довгострокові відносини для забезпечення можливості продовження професійних контактів у разі потреби;
- виявити та дослідити внутрішні джерела інформації;
- скласти перелік і дослідити загальнодоступні джерела інформації;
- звернутися до сторонніх експертів з метою уточнення та поповнення переліку джерел інформації;
- дослідити центри з проведення бенчмаркінгу й обміну інформацією [9, с. 49-51].

Звичайно, ці чинники можна також виміряти в одиницях якості, кількості, часу, легкості у використанні і грошей (витрат).

Як приклад виявлення негативних особливостей процесу необхідно враховувати, що втрати і варіантність можуть стати найрезультативнішими сферами виміру процесу. Класичними категоріями втрат (описаними головним чином компанією «Toyota»), застосовуваними в багатьох «неінженерних» сферах, є такі:

- дефекти;
- очікування;
- транспортування;
- надвиробництво (виробництво понад попит);
- невідповідна обробка (синдром «з гармати в горобців»);
- непотрібні рухи (ергономіка процесу);
- непотрібні запаси;

Сьогодні до аналізу втрат можемо додати таке:

- наявність надлишкового простору;

- забруднення навколишнього середовища;
- надмірне використання енергії та наявність зайвих потужностей;
- ускладнення, пов'язані з ситуацією на економічному ринку;
- людський потенціал чи талант.

Ці питання можуть бути використані для складання розгорнутого плану розроблення концепції планування спеціальних досліджень зі створення вторинних джерел інформації при використанні системного аналізу як процесу наукового пошуку при проведенні інформаційної діяльності в межах інформаційного права в рамках моніторингу в АПК України.

Під час розробки критерію оцінювання процесу необхідно відповісти на низку питань відповідно до завдань щодо створення критерію. Для використання зазначеного потрібно користуватися положеннями методології розроблення стратегії, яка включає такі етапи:

- 1) розробка ідеї формування місії;
- 2) вивчення зовнішнього середовища;
- 3) розгляд та вивчення відомих і потенційних конкурентів;
- 4) аналіз можливостей підвищення вартості підприємства;
- 5) оцінювання сильних, нейтральних і слабких боків підприємства;
- 6) оцінювання культури організації технологічних процесів;
- 7) визначення довгострокової стратегії;
- 8) розроблення рекомендацій з виправлення структури виробництва;
- 9) вибір тактики та розроблення короткострокових планів (на рік-два)

[9, с.53-55].

З наведених 9 пунктів методології розроблення стратегії шість (п.п. 2, 3, 4, 5, 6, 8) є пунктами, які використовуються і в методології моніторингу.

Професіонали бенчмаркінгу завжди прагнули серед раціональних способів діяльності віддавати перевагу більш планомірному й продуктивному підходу до проведення бенчмаркінгу. До розуміння цього прийшли такі компанії, як «IBM», «FORD», «Boeing», «GTE», «Mc-Donalds», «Motrola», «AT&T», «UPS», «Xerox» та інші, і це переконало їх у потребі звернення до основ оцінювання ефективності діяльності, що потребує зосередження зусиль на вдосконаленні окремих бізнес-процесів, що по суті є планомірним, упорядкованим і безперервним способом удосконалення виробництва в цілому.

Потреби клієнта змінюються часто, активність конкурентів змінюється завжди. На ринкове оточення можуть впливати зовнішні сили, наприклад політичні чи економічні чинники, що перебувають у залежності як від

внутрішньодержавних проблем (тероризм, податки), так і міжнародних відносин. Один із мінусів керівників – вони цікавляться сильними і слабкими компаніями і в них немає часу отримати знання про свого покупця і його потреби.

Вивчення ринку й отримані дані потрібні для моніторингу змін, вони є свого роду «системою швидкого реагування» у випадку, якщо клієнту щось не сподобається. Тому для виконання завдань виявлення споживчих уподобань споживачів країн-учасниць ЄС необхідно всім менеджерам опанувати навички традиційного маркетингового планування стратегії, тестування й моніторингу.

Для вирішення проблеми щодо виявлення споживчих уподобань споживачів країни-учасниць ЄС потрібно вирішити такі питання:

1. Що ми знаємо про наші ринки і наших покупців?
2. Щоб ми хотіли знати про ринки та покупців?
3. Яка інформація допоможе у відповіді на питання: що нам необхідно для успіху?
4. Яка інформація допоможе нам у відповіді на питання: як бути більш успішними, ніж конкуренти, і як задовольнити покупця?

Створення конкурентоспроможних технологій та налагодження виробництва за ними визначається з використанням методики відстеження зовнішніх технологій (ВЗТ) згідно з рекомендаціями Дерека Л. Ренслі, викладеними в його статті «Бенчмаркінг систем моніторингу зовнішніх технологій».

Для успішного здійснення підприємницької діяльності необхідно:

– постійно оцінювати стратегію діяльності фірми відповідно до змін на ринку, для чого необхідно використовувати інформацію про маркетинг і корпоративне планування. Бази даних слід регулярно поповнювати інформацією про дослідження ринку та про зміни на ринку, отриманою з усіх можливих джерел. Необхідно знати про конкурентів усе, що треба знати підприємцю, й усе, що можна про них дізнатись [9, с. 21]. Але всі дії зі здобування інформації необхідно проводити без порушень закону.

Для успішного ведення бізнесу треба оцінювати й можливий вплив рекламних кампаній конкурентів на справи фірми. У штаті фірми мають бути співробітники (фахівці), до обов'язків яких входили б заходи зі збору інформації для оцінки діяльності конкурентів. Така діяльність по-іншому називається спеціальними дослідженнями з моніторингу галузі.

У базі даних фірми має бути будь-яка інформація, накопичена її співробітниками, про будь-яку активність конкурентів [9, с.22], вона виявляється за допомогою спеціальних дій з моніторингу. Уся ця інформація має бути доступною для співробітників, які займаються збутом і маркетингом, а перегляд цих баз даних має надавати можливість підприємцеві отримати інформацію з таких питань:

- інформація про основних конкурентів і про кожного наявного та потенційного клієнта в цьому секторі ринку;
- інформація про інші сектори ринку й про тенденції їх розвитку;
- інформація про рівень цін на продукцію та про ціни на продукцію конкурентів;
- інформація про дії конкурентів зі стимулювання збуту своєї продукції;
- інформація про клієнтів, які ще не потрапили в коло інтересів конкурентів;
- інформація про рівень прибутковості конкурентів;
- інформація про відносини конкурентів з клієнтами;
- інформація про повідомлення у ЗМІ про діяльність фірми та діяльність конкурентів тощо.

ПАМ'ЯТКА КОМІВОЯЖЕРА (ФРН)

1. Хто Ваші конкуренти?
2. З якими товарами конкуренти діють на ринку?
3. У чому полягає стратегія конкурентів?
4. У яких галузях конкуренти мають переваги?
5. У яких галузях Ваше підприємство є лідером?
6. Чи може продукція Вашого підприємства замінити товари конкурентів?
7. Які позиції займає на ринку кожен з конкурентів?
8. Чи існує у Вашій галузі фірма, яка задає «тон»?
9. Чи існують у Вашого підприємства дружні зв'язки з конкурентами?
10. Хто поставляє інформацію?
11. Як використовується ця інформація? [9, с.29].

Згідно з дослідженнями, опублікованими в зарубіжних інформаційних джерелах, в інформаційній діяльності існує поняття «агент впливу». Лорд К. Мейх'ю – заступник міністра закордонних справ Великої Британії, створювач Управління інформаційних досліджень – сформулював поняття «агент впливу КДБ». Відповідно до цього формулювання це не шпигун:

шпигун це «агент КДБ». Лорд К. Мейх'ю стверджує, що знав декількох, вони не виконували завдань, притаманних шпигунській діяльності, вони виконували іншу роботу. Згідно з висновками міністра у широкому розумінні агент впливу – це особа з щиросердними політичними переконаннями, що сприймає політичне керівництво від КДБ (часто навіть не знаючи, що має справу з КДБ). Тобто відповідно до законодавства Великої Британії нічого незаконного в цьому нема, і навіть немає нічого аморального – просто дуже негативна точка зору. Таким чином, агент впливу – відповідальний працівник, наприклад, державної установи, який упевнений, що робить своїй країні (окремій фірмі) краще, якщо буде сприяти просуванню товарів українських підприємців на ринок своєї країни-учасниці ЄС [10, с.179].

Серед інструментів, необхідних для прийняття політичних і економічних рішень вищому керівництву держави, на другому місці серед обов'язкових стоїть завдання, яку використовувати тактику на перемовинах, де готувати «агентів впливу», як розставляти ключові фігури на суспільно-політичному ігровому полі і на що виділяти «оперативні» інвестиції. Це у свою чергу підтверджує важливість створення агентів впливу при використанні даних моніторингу в АПК. При цьому слід відзначити, що поняття «негативна точка зору» є суб'єктивним поняттям і залежить від ставлення (негативного чи позитивного) до суб'єкта політичних уподобань агента впливу. Якщо суб'єкт політичних уподобань агента впливу схильний до співробітництва, наприклад зі структурами АПК, то за умов відповідної підготовки агента впливу АПК у структурі управління сільським господарством відповідної держави цей агент може призвести до позитивних зрушень в обох державах. Зазначене обґрунтовує потребу використання агентів впливу для отримання необхідної інформації легальним шляхом у межах конгруенції для підвищення ефективності співробітництва між окремими країнами в окремих галузях АПК. Для підготовки до ефективної праці такий агент впливу має здійснювати інформаційно-психологічний вплив у межах правового регулювання на окремих суб'єктів публічного права у відповідній країні.

Власник національного бренду «Наша Ряба» й агрохолдінгу «Миронівський хлібопродукт» Ю. Косяк зазначив: світові торгівці курячим м'ясом готуються для просування свого продукту на ринок Європи. Тому необхідно шукати своє місце на ринку Європи і створювати свій продукт. Для цього агент впливу мусить мати спеціальну підготовку, яка дозволяє здійснювати вплив на конкретний об'єкт без порушень закону.

Це підтверджується алгоритмом вимог до результативного спілкування з об'єктом. Тому для підготовки агента впливу необхідно, щоб його рівень підготовки відповідав окремим вимогам, серед яких найбільш ефективними є такі:

1. Безпосереднє і достатньо детальне вивчення психології об'єкта.
2. Діагностичне дослідження психології об'єкта.
3. Установлення ще більш щільного контакту з об'єктом.
4. Залучення до співробітництва.
5. Обговорення конкретного питання.
6. Отримання інформації.
7. Переконавання в будь-чому.
8. Схиляння до будь-чого [9, с.47].

Ці вимоги можуть бути виконані під час співбесіди з непрямим умислом. Під час цієї бесіди може бути проведене схиляння до відмови внесення шкідливих для навколишнього середовища домішок до сільськогосподарської продукції, що покращують її зовнішній вигляд.

Використання положень моніторингу у вигляді бенчмаркінгу в межах правового регулювання для розробки методів просування продукції АПК на міжнародних ринках. Щоб довести необхідність моніторингу по базах даних для використання положень моніторингу у вигляді бенчмаркінгу в межах правового регулювання для розроблення методів просування продукції АПК на міжнародних ринках, нижче наводиться перелік можливих результатів, яких підприємець може досягти з його допомогою:

- зробити контакти з клієнтами більш успішними і регулярними;
- залучити клієнтів до роботи з фірмою на тривалий час;
- своєчасно реагувати на зміни в запитах клієнтів;
- розуміти й впливати на комерційний клімат на ринку;
- дає можливість для поновлення та розширення контактів;
- дає можливість виділити пріоритетні форми збуту й знизити витрати на реалізацію продукції;
- удосконалити систему планування розробок і впровадження нової продукції (послуг);
- підвищити ефективність виконання довгострокових планів [9, с.28].

Тобто в зазначеному дослідженні встановлено, що для успішного просування товарів, особливо продукції агропромислового комплексу України, як на внутрішньому ринку, так і на міжнародній арені необхідно постійно володіти інформацією про стан і потреби ринку, що забезпечує

моніторинг по базах даних, які в свою чергу створюються за результатами роботи інших видів моніторингу (контролінгу, консалтингу, бенчмаркінгу).

Сучасну світову тенденцію соціально-економічного й науково-технічного прогресу визначає рівень інтелектуалізації основних сфер виробництва й послуг. За оцінками експертів, утілення нових знань у технологічні процеси, обладнання, освіту, підготовку кадрів, організацію виробництва в розвинутих країнах уже нині сприяє зростанню економічних показників на 80-95% [5, с.145-151]. Тому не випадково загострилася боротьба за володіння інтелектуальними інформаційними ресурсами, за носіїв інтелекту і знань, за відкритість науково-технічної інформації, особливо подвійного та оборонного призначення. Сутність нової інтелектуально-інформаційної глобалізації полягає в перетворенні інформаційних технологій на головний інструмент підвищення вартості продукції нового типу. Провідні лідери глобалізації переноситимуть традиційне виробництво у відсталі країни, а у себе розвиватимуть високо-інтелектуальне виробництво й виробництво нових принципів і технологій управління. В умовах глобалізації експорт капіталів буде заміщено експортом технологій. Така перебудова, як засвідчує практика, відбуватиметься в результаті та завдяки широкому використанню інформації.

Найпершим питанням стосовно інформації в будь-якому демократичному суспільстві є доступ громадськості до інформації та власність на неї. З цим пов'язане питання про роль уряду в процесі надання інформації, тобто чи буде уряд активним поширювачем і розподільником інформації, чи лише пасивним респондентом.

У результаті системного аналізу матеріалів нами встановлено, що прогрес західної технології ґрунтується на поєднанні – неухильність логіки ототожнюється з необмеженою творчою уявою, ідея не гальмується, а вільно взаємодіє з іншими ідеями, зіставляється з ними. Нестандартні ідеї розвиваються як самоціль, по-чудернацькому, але зрештою породжують нову ідею, яка вже не здається ексцентричною. Старі концепції свідомо викривляються для вироблення нових, незалежних [10, с.211].

У процесі проведеного дослідження, на основі безперечної головної складової прогресу західної технології розроблено концепцію моніторингу ідей у межах правового регулювання, що виникають зі суміщення логіки з необмеженою творчою уявою, розвитку чудернацької ідеї, за умов її взаємодії з іншими ідеями, методів і засобів викривлення старих ідей для вироблення нових ідей з метою встановлення достовірності отриманої

інформації в межах конгруенції. Це є метою запропонованої методики моніторингу в конкурентному інформаційному середовищі України, зокрема в АПК у межах правового регулювання.

Кінцевим етапом створення комплексу методів виявлення споживчих уподобань споживачів країн-учасниць ЄС у межах правового регулювання є моніторинг секторів ринку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чергенець Е. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємництва (збір та пошук інформації) / Чергенець Е.В., Зайцев А.В., Позднишев Є.В. – Книга 2. – Київ, 2007. – С. 32-75.
2. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи / Кормич Б. А. – К.: Кондор, 2004. – С. 46-382.
3. Большаков В. Н. Необхідність правового регулювання моніторингу в АПК України. Держава та регіони / Большаков В. Н. – 2007. – №1. – С. 145-146.
4. Ткачук Т. Методи конкурентної розвідки / Ткачук Т. // Бизнес и безопасность. – 2006. – №3. – С. 80-84.
5. Соснін О. В. Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів з наукового потенціалу України / О.В. Соснін. – К. – 572 с.
6. Кэмп Р. Легальный промышленный шпионаж / Кэмп Р. – К.: Баланс-клуб, 2004. – С. 395.
7. Судоплатов П. Спецоперации / Судоплатов П. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 1997. – 687 с.
8. Позднишев Є. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємництва / Позднишев Є. В. – Книга 1. – Київ, 2007. – С. 5-75.
9. Линтон И. Маркетинг по базам данных / Линтон И. – Минск: Амалфея, 2004. – 262 с.
10. Федько В. Философия специальных служб / Федько В. – К.: Изд. дом «Княгиня Ольга». – С. 694.
10. Манаков А. Тринадцатый знак / Манаков А. – М.: ФиС, 1997. – 332 с.
11. Робин Дж. Берн. Эффективное использование результатов маркетинговых исследований / Робин Дж. Берн. – Днепропетровск: Бапланс Бизнес Букс. – С. 271.

ВОДОПОСТАЧАННЯ ПРИ СТВОРЕННІ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

Vimiv B.,

*аспірант кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства НУБІП*

Проблема створення нових робочих місць і розвитку реального сектору економіки тісно пов'язана із залученням інвестицій та створенням умов для їх реалізації. Сприятливий інвестиційний клімат для технологічного інноваційного оновлення і розвитку промислового виробництва становить стратегічну мету державного розвитку.

Індустріальні парки як інструмент залучення інвестицій уперше було запропоновано 1896 року Е. Холі. Наразі індустріальні парки як невід'ємна складова інвестиційної політики поширилась в усьому світі та Україні.

Відповідно до п. 3 ст. 1 Закону України «Про індустріальні парки» індустріальний (промисловий) парк (далі – індустріальний парк) – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації та телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом і договором про здійснення господарської діяльності в межах індустріального парку.

Інвестор постає в ролі керівника компанії індустріального парку, а держава – ініціатором його створення.

Процес розвитку індустріального парку можна поділити на такі етапи: розробка концепції індустріального парку, підготовка та підписання договору про його створення; функціонування індустріального парку, виконання господарської діяльності в межах індустріального парку; припинення діяльності та/чи ліквідація індустріального парку.

Промислова діяльність у сфері переробної, наукової діяльності зумовлює низку негативних наслідків, пов'язаних із водовідведенням, забрудненням води, ґрунту відходами виробництва та інтенсивним використанням артезіанських свердловин.

На етапі розроблення концепції індустріального парку обов'язковою вимогою є зазначення інформації про орієнтовні сумарні обсяги споживання

води та плани забезпечення відповідними ресурсами індустріального парку (ст. 17 Закону України «Про індустріальні парки»).

Слід зазначити, що незалежно від того, чи є індустріальний парк новим будівництвом, чи формується на основі перепрофільованих приміщень іншого підприємства, відповідно до ст.15 Закону України «Про інвестиційну діяльність» та Закону України «Про екологічну експертизу», проекти в яких реалізуються за державні кошти чи кошти державних підприємств, установ та організацій, підлягають обов'язковій державній експертизі з урахуванням санітарно-епідеміологічних, екологічних нормативів, вимог охорони праці тощо.

На нашу думку, концепція та проект індустріального парку пов'язані з масштабною промисловою діяльністю та впровадженням нової техніки, технологій, матеріалів і речовин (зокрема й тих, що закуповуються за кордоном), які підлягають обов'язковій державній екологічній експертизі. Висновок екологічної експертизи слід доповнити показниками стану води, рівня підземних вод і прогнозом впливу діяльності індустріального парку відповідно до концепції на якість водних ресурсів.

Для розроблення концепції індустріального парку на запит ініціатора його створення суб'єкти господарювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення зобов'язані надавати ініціатору необхідну інформацію про наявність ресурсів для його створення.

Одночасно з цим в ч. 3 ст. 17 Закону України «Про індустріальні парки» суб'єкти господарювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення не вказані в переліку осіб, що зобов'язані надавати технічні умови на приєднання до мережі централізованого водовідведення-водопостачання. Законом України «Про індустріальні парки» не визначено технічних умов приєднання до системи централізованого водопостачання та водовідведення за невід'ємну частину договору.

Підключення та водопостачання відбувається на договірних засадах відповідно до законів України «Про питну воду та питне водопостачання», «Про житлово-комунальні послуги» та Наказу Міністерства житлово-комунального господарства України № 190 від 27.06.2008 «Про затвердження Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України». Згідно з п.2.2 Правил істотні умови договору між виробником і споживачем послуг із централізованого водопостачання та водовідведення

визначаються відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

Користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України відбувається згідно з Правилами технічної експлуатації систем водопостачання та каналізації населених пунктів України, затвердженими Наказом Державного комітету України по житлово-комунальному господарству від 05.07.1995 № 30 та зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 21.07.1995 за № 231/767, що регулюють приєднання до централізованих водопровідних та/або каналізаційних мереж, про приєднання нових трубопроводів до діючої водопровідної мережі з її відключенням чи без такого відключення.

Відповідно до Наказу Мінтрансу «Про затвердження Правил користування системами водопроводу та каналізації на залізничному транспорті України» від 02.08.1999 № 393 технічна вода, яка за якістю не є питною, але відповідає вимогам, що висуваються до води відповідного технологічного процесу, чи забрана з водних об'єктів або частково очищена стічна вода, що за своєю санітарно-технічною якістю може використовуватися для технологічних потреб виробництва відповідно до Наказу №33 від 11.10.2006 Міністерства будівництва; архітектури та житлово-комунального господарства, «Про затвердження Методики розрахунку норм питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства України». Наказом від 2006 року обидва накази скасовано.

Зважаючи на особливі потреби виробництва у воді, при розробленні проекту договору про підключення до системи водопостачання та водовідведення слід розмежовувати потребу в питній та технічній воді.

В Україні відсутні нормативно-правові акти, які б регулювали використання технічної води у виробництві. З метою економії питної води слід здійснювати таке розмежування, що вимагає додаткового дослідження.

Станом на сьогодні поставлена споживачам вода має відповідати умовам договору між сторонами та вимогам стандарту якості питної води, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 2010 року № 400 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною».

Одночасно з цим обов'язковим є проведення робіт з будівництва мереж, вводу водопостачання та випуску водовідведення, оглядових і контрольних колодязів, вузлів обліку, установлення регуляторів тиску,

обмежувачів витрат, а також підключення до систем централізованого питного водопостачання та водовідведення, включаючи гідравлічні випробування, хлорування та промивку мереж, які здійснюються замовником за його рахунок та під наглядом експлуатуючої організації відповідно до Правил технічної експлуатації систем водопостачання та каналізації населених пунктів України, затверджених наказом Державного комітету України по житлово-комунальному господарству від 05.07.1995 № 30 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 21.07.1995 за № 231/767.

Законодавством припускається встановлення тимчасових умов приймання стічних вод, зазначених у договорі на період, необхідний споживачу для виконання погоджених із виробником заходів щодо раціонального використання питної води та зменшення обсягів скидання стічних вод і забруднювальних речовин.

У разі наявності в індустріальному парку власного водозабору та скидання стічних вод у мережу, керуюча компанія зобов'язана самостійно інформувати постачальника про об'єм та якість стічних вод.

Виробник має право шляхом обстеження на місці перевіряти подані споживачем дані про кількість та якість стічних вод, що скидаються до централізованих мереж водовідведення відповідно до умов договору.

За наявності згоди виробника припускається встановлення водонапірних веж (5.31).

Надання недостовірної інформації про об'єм та якість стічних вод виробник нараховує плату за визначеними обсягами водовідведення відповідно до договору.

Таким чином, перевищення об'єму споживання води чи скидання стічних вод є порушенням умов Договору про підключення до централізованої системи водопостачання та водовідведення.

У разі недотримання умов Договору про підключення до централізованої системи водопостачання та водовідведення виникає загроза припинення всього проекту індустріального парку через порушення вимог інвестиційного законодавства.

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційна діяльність може бути зупинена за рішенням правомочного державного органу, якщо її продовження може призвести до порушення встановлених законодавством санітарно-гігієнічних, архітектурних, екологічних та інших норм, прав та інтересів громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом. У разі діяльності інвестиційного парку

таким правомочним державним органом є ініціатор створення індустріального парку.

З метою недопущення порушення прав громадян на достатній життєвий рівень, екологічну безпеку та гарантування безпеки інвестиційної діяльності від можливості її припинення через невідповідність вимогам чинного законодавства, порушенням публічного порядку такі договори та проекти мають відповідати вимогам інвестиційного та природоресурсного законодавства.

Для покращення екологічної ситуації, гарантій прав людини на якісну питну воду та санітарного стану органам, відповідальним за реалізацію інвестиційних проектів зі створення індустріальних парків рекомендується доповнювати концепції та договори зі створення індустріального парку інвестиційними програмами, націленими на підвищення рівня якості питної води. Відповідно до Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» інвестиційна програма – це комплекс заходів, затверджений в установленому порядку для підвищення рівня надійності та забезпечення ефективної роботи систем централізованого водопостачання і водовідведення, який містить зобов'язання суб'єкта господарювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення щодо будівництва (реконструкції, модернізації) об'єктів у цій сфері, поліпшення якості послуг, з відповідними розрахунками та обґрунтуваннями, а також зазначенням джерел фінансування та графіка виконання.

Оскільки умови водопостачання та проведення викиду стічних вод, показники рівня забруднення не становлять невід'ємну частину договору про створення та функціонування індустріального парку, це суперечить умовам дійсності договорів та ст. 4 Закону України «Про інвестиційну діяльність».

З метою дотримання вимог дійсності договору та уникнення можливості для його припинення через невідповідність вимогам чинного законодавства, порушенням публічного порядку та прав людини слід внести зміни та встановити обов'язкову екологічну експертизу стану питної води та прогноз змін у результаті реалізації проекту функціонування індустріального парку до початку виконання інвестиційного проекту. Інформація про результати такої експертизи з детальним описом прогнозованих змін має бути поширена серед громадськості в ЗМІ для унеможливлення розповсюдження недостовірної інформації про можливі наслідки функціонування індустріального парку в довколишньому середовищі.

ПРОБЛЕМА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ КОШТІВ ДЛЯ СІМЕЙНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

*Горбенко А.,
голова Васильківської сільської ради
Херсонської області*

Громадяни країни часто потерпають від недостатньої поінформованості про наміри держави, прийняті рішення щодо розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу на селі, тому він мало зорієнтований на експорт виробленої продукції. Щось запропонувати державам ЄС, виходячи з необмежених можливостей зони вільної торгівлі, практично неможливо.

Чиновницькі перешкоди нівелюють зусилля початківців, зводять нанівець прояви ініціативи. Відсутність фінансування малого й середнього бізнесу, податковий гніт, перепони на митниці серйозно перешкоджають експортному потенціалу і можливостям виробників продукції.

Але основною, на наш погляд, проблемою розвитку бізнесу на селі є незацікавленість громадян у створенні особистих підприємств за відсутності інформації щодо їх створення, без заохочувальних пропозицій від держави. Люди не зорієнтовані на особисту справу, не мають змоги визначитися з видом діяльності, не можуть економічно обґрунтувати свій бізнес. Відсутність державних дорадчих центрів не дає змоги розвитку експортно орієнтованого бізнесу на селі.

На прикладі Василівської сільської ради ситуація виглядає таким чином: працездатного населення – 1390 осіб. Постійно працює 498 осіб. Підприємців – фермерів, торговельників, транспортників, одноосібників – 38 осіб. Майже 800 осіб не мають роботи, дехто вимушені працювати на тимчасових роботах.

Бажаючих займатися власною справою – понад 60 осіб. Що можна їм запропонувати, який вид бізнесу, яку продукцію вони мають виробляти, щоб запропонувати на експорт? На наш погляд, це продукція овочівництва, садівництва, виноградарства, тваринництва і бджільництва. Через створення нових малих сімейних ферм, особистих селянських господарств з використанням передових технологій можливе виробництво конкурентоспроможної продукції на експорт до країн ЄС.

Так, на території Василівської сільської ради на умовах інвестиційних коштів планується створити на базі сімейних сільськогосподарських господарств:

- 1) малі сімейні ферми з виробництва м'яса свинини – 21 ферма – 315 т;
- 2) малі сімейні ферми з виробництва коров'ячого молока – 17 ферм – 2000 т;
- 3) малі сімейні ферми з виробництва козиного молока – 3 ферми – 330 т;
- 4) малі сімейні ферми з виробництва м'яса бройлерного – 6 ферм – 210 т;
- 5) малі сімейні ферми з виробництва яєць курячих – 11 ферм – 2 млн. 700 тис. шт.;
- 6) малі сімейні ферми з виробництва яєць перепелиних – 5 ферм – 750 тис. шт.;
- 7) бджолопасіки – 4 пасіки – 6 т меду;
- 8) виробництво овочів закритого ґрунту – 21 господарство – 2500 т;
- 9) виробництво фруктів (яблук, персиків) – 3 господарства – 190 т;
- 10) виробництво винограду – 2 господарства – 70 т;
- 11) виробництво горіхів – 1 господарство – 10 т;
- 12) виробництво ягід – 1 господарство – 20 т.

Усі малі сімейні ферми має об'єднувати кооператив, який буде займатися переробкою, збереженням і збутом виробленої продукції.

На створення вищезгаданих підприємств потрібно близько 150 млн. грн. Річне валове виробництво цих підприємств може сягнути 180 млн. грн. Вироблена продукція пройде сертифікацію і відповідатиме європейським стандартам. Проектування, будівництво, оснащення, супровід буде здійснюватися місцевими спеціалістами. За умов виконання цього проекту постійну високооплачувану роботу отримають 350-370 осіб. Кредитні кошти під доступні проценти можуть бути повернені упродовж 3-4 років.

Викладені розрахунки цілком реальні. Це той прошарок невикористаних можливостей села, який за певних умов зробить позитивні зміни у країні щодо створення малого й середнього бізнесу, значно збагатить громадян і суспільство, перетворить країну на квітучий край.

ДОСВІД РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ ВЗАЄМОДІЇ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КРАЇНАХ – ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

*Дрозд О.,
доцент кафедри адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
к.ю.н., доцент*

Взаємодія між державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування є центральною та найгострішою проблемою територіальної організації влади в Україні. Проблеми взаємовідносин між державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування розв'язані в державах-членах ЄС у такий спосіб:

I. Проблема подвійного статусу державних адміністрацій. Передусім законодавство європейських країн передбачає максимальне розведення сфер компетенції держави (та її виконавчої влади), з одного боку, та місцевого самоврядування – з іншого. Місцеві адміністрації, назви яких можуть варіюватися залежно від країни, мають повноваження переважно в межах тих питань, які належать саме до сфери компетенції держави. Вони перебувають у підпорядкуванні головного органу виконавчої влади (уряду) або міністерств (наприклад, Міністерства внутрішніх справ). І навпаки, найчастіше суміщення функцій органу держави та виконавчого органу місцевого самоврядування в країнах ЄС характерне саме для органів місцевого самоврядування. Так, у Франції мер комуни є одночасно главою виконавчої гілки місцевого самоврядування та представником держави. Щоправда, як представництво центральної влади, мерія забезпечує виконання переважно нотаріальних та облікових функцій. При цьому центральний уряд не може здійснювати прямого впливу на кадрові процеси в мерії. Отже, на відміну від міста Києва, де міська державна адміністрація має подвійне підпорядкування, у французьких містах конфлікти виникають швидше як виняток. В Угорщині уряд також може покласти на бургомістра (керівника місцевого самоврядування), секретаря або керівника апарату муніципального представницького органу функції глави адміністрації на місцевому (муніципальному) рівні. Глави районів (ландрати) у трьох федеральних землях Німеччини є одночасно керівниками місцевих адміністрацій, що представляють земельні уряди на місцевому рівні, та представницьких органів влади.

II. Проблема делегованих повноважень. Делегування повноважень відбувається, як правило, від державних адміністрацій до представницьких органів (а також між органами місцевого самоврядування), але не навпаки. Практика делегування повноважень (зокрема пов'язаних із виконанням державних функцій) від державних адміністративних органів до органів місцевого самоврядування найбільш поширеною є в Естонії, Федеративній Республіці Німеччині, Литві, Чехії.

III. Розмежування державного управління та місцевого самоврядування на різних рівнях адміністративно-територіального поділу залежить від конкретного типу системи місцевого самоврядування. У переважній більшості держав-членів Європейського Союзу місцеві адміністрації в межах компетенції держави виконують такі функції:

а) контроль за дотриманням органами місцевого самоврядування норм національного законодавства. Голови відповідних органів наділені повноваженнями оскарження рішень органів місцевого самоврядування в судах. Пряме втручання в діяльність органів місцевого самоврядування не припускається. У деяких країнах адміністрації наділені в цій галузі апеляційними функціями – розглядають скарги громадян на дії органів місцевого самоврядування (Чеська Республіка); Слід зауважити, що порядок контролю відрегульовано Європейською хартією місцевого самоврядування від 1985 р., а також Рекомендацією Ради Європи «Про нагляд за діяльністю місцевих органів влади» від 1998 р. Ці документи пропонують державам скоротити сферу адміністративного нагляду (зокрема обмежити її законністю, а нагляд за доцільністю здійснювати в межах делегованих повноважень), утримуватися від прямого втручання в ухвалення рішень цими органами, а також використовувати у процесі вжиття санкцій інструменти прямої демократії [1, с. 155-159.].

У деяких державах із децентралізованим унітарним державним устроєм на певних рівнях місцеві адміністрації як інститут взагалі відсутні. Так, в Іспанії контроль за діяльністю автономних співтовариств (областей) здійснюють (кожен у своїй галузі): Конституційний суд, Уряд (лише щодо делегованих повноважень), органи адміністративної юстиції та Рахункова палата [2, с. 190-191];

б) виконання органами місцевого самоврядування повноважень, які були делеговані центральними органами виконавчої влади (держави Балтії, Німеччина тощо);

в) координація діяльності центральних органів виконавчої влади (міністерств і відомств). Так, згідно зі статтею 122 Конституції Румунії на префектів (що діють на рівні повітів і столиці) крім власне оскарження рішень органів місцевого самоврядування покладена функція керівництва «децентралізованими службами міністерств та інших центральних органів у адміністративно-територіальних одиницях» [3]. У Польщі воєвода (представник Ради Міністрів на регіональному рівні) здійснює управління адміністративними органами, які підпорядковані органам центральної виконавчої влади, на території воєводства. В Італії на субрегіональному рівні (у провінціях) діють префекти, до компетенції яких належать питання безпеки громадян та охорони здоров'я, особливо в період надзвичайних ситуацій.

Обмеження самоврядування на регіональних рівнях характерне для відносно централізованих унітарних держав. Воно може існувати в таких формах:

1. Наділення представницького органу суто дорадчими функціями. Приклад – регіональний рівень у Польщі до 1998 р.

2. Представницькі органи отримують лише повноваження, делеговані муніципалітетами. Так, у Фінляндії на регіональному рівні можуть існувати об'єднання муніципалітетів (найчастіше добровільні), яким органи місцевого самоврядування можуть делегувати повноваження з медичного та соціального забезпечення, професійної освіти, водо- та електропостачання.

3. Відсутність органів місцевого самоврядування на тих рівнях, де функціонують місцеві державні адміністрації (зокрема в Болгарії). Спільна компетенція урядових представництв та органів місцевого самоврядування є скоріше винятком. На регіональному рівні вона встановлена в Латвії. Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування мали узгоджувати між собою свої рішення у таких сферах: розробка проектів законодавчих актів і положень, що регулюють діяльність місцевих органів влади; визначення розміру загальних і цільових відрахувань на потреби місцевих органів управління на кожен фінансовий рік; визначення фінансових джерел адміністрування додаткових функцій, виконання яких очікується від місцевих органів влади; будь-які інші питання, що стосуються місцевих органів влади [4, с. 145].

Потенційні конфлікти мали розв'язуватися через систему посередництва. Відповідно до Закону «Про місцеві органи влади» у 1994-1997 рр. діяли консультаційні ради, які мали координувати діяльність органів

державної виконавчої влади та місцевого самоврядування на відповідних рівнях. Однак 1997 року їх було скасовано через низьку ефективність [4, с. 147].

IV. Кадрові конфлікти між представницькими органами та державними адміністраціями. Оскільки адміністрація не виконує функцій виконавчого органу місцевого самоврядування та не отримує делегованих повноважень від представницьких органів, відсутній також інститут висловлення недовіри главі місцевої державної адміністрації з боку органу місцевого самоврядування. У певних випадках глави держав або урядів можуть впливати на набуття повноважень посадовцями місцевого самоврядування. Так, у трьох федеральних землях ФРН (Баден-Вюртенберг, Рейнланд-Пфальц і Саар) призначення керівників виконавчої влади районів – ландратів – є спільною сферою компетенції земельних урядів і представницьких органів (районних зборів) [2, с. 85].

У Нідерландах мери міст формально призначаються Королевою за поданням муніципальної ради, але Королева зазвичай не відхиляє запропонованих кандидатур. Водночас територіальні державні адміністрації в деяких випадках можуть впливати хіба що на призначення окремих керівників місцевих служб (Польща).

V. Проблема забезпечення реальної автономності місцевого самоврядування та матеріального забезпечення реалізації його повноважень. Розв'язується таким чином:

– через фінансову самостійність системи місцевого самоврядування, причому тут обсяг повноважень органів місцевого самоврядування залежить серед іншого від рівня бюджетного фінансування на одного мешканця відповідної територіальної громади;

– затвердження переліку місцевих податків, зборів, використовуваного майна та певних видів діяльності, що є власними джерелами доходів місцевих бюджетів;

– прозора система трансфертів з державного бюджету, що базується на принципах об'єктивності та рівноправності і дозволяє всім громадянам отримувати порівняно високий рівень послуг;

– будь-яке делегування повноважень на нижчий рівень має забезпечуватися пропорційним переданням фінансових ресурсів для їх виконання. Ці принципи були 2005 року кодифіковані в Рекомендації Ради Європи «Про фінансові джерела місцевої та регіональної влад» [5].

VI. Нерозв'язані проблеми.

1. Недостатня фінансова спроможність малих комун. Так, у Франції 69% від загальної кількості комун мають населення менше 700 мешканців, причому 29% – навіть менше 200 [6, с. 16]. У Польщі фінансові джерела виконання функцій, отриманих воєводствами після адміністративно-територіальної реформи, залишаються недостатніми навіть після укрупнення [7, с. 43].

2. Високий ступінь централізованості бюджетної системи, особливо колишніх соціалістичних країн – наприклад, Польщі. Так, доходи бюджету навіть міста Кракова, що має статус одночасно зміни й повіту і є третім за чисельністю населення містом Польщі, на 70% складаються з трансфертів із державного бюджету. У сільських змінах частка таких трансфертів становить навіть понад 90%. Власні доходи повітів складають у середньому 6,2% доходів повітових бюджетів.

3. Відсутність чіткої диференціації великих і малих комун, що також негативно впливає на стан фінансування та, як наслідок, – на ефективність діяльності місцевої влади.

4. Труднощі у здійсненні механізмів співпраці між територіальними громадами. Так, у Франції є складною процедура формування міських агломерацій «згори». Як наслідок, досить багато міст уже фактично об'єднані у спільні господарські комплекси, при цьому залишаючись юридично незалежними.

5. Заборона для комун виступати з політичними заявами, зокрема з питань, що становлять для них життєвий інтерес (Франція).

Підсумовуємо, що досвід країн – членів Європейського Союзу – полягає в тому, що проблема взаємовідносин між органами місцевого самоврядування та державою в особі місцевих державних адміністрацій розв'язується на основі принципу субсидіарності – виконання органами влади вищого рівня тих функцій, які не можуть бути виконані на базовому рівні адміністративно-територіального поділу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рекомендація № R(98)12 про нагляд за діяльністю місцевих органів влади (прийнята 18.09.1998 на 64-му засіданні заступників міністрів) // Акти європейського права з питань регіональної політики та місцевого самоврядування / А.П. Яценюк (заг. ред.), В.О. Зайчук (упоряд.) – К. : Парламентське вид-во, 2007. – С. 155-159.

2. Прудников А. С. Местное самоуправление (управление) в зарубежных странах / А. С. Прудников, Л. А. Ларина, М. В. Аксютин и др. ; под ред. А. С. Прудникова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – С. 190-191.

3. Constitution of Romania [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_2&par1=3#t3c5s2

4. Децентралізація: експерименти и реформи / под ред. Т. Хорвата. – Будапешт, 2000. – С. 147.

5. Рекомендація REC(2005)1 «Про фінансові джерела місцевої та регіональної влад» (Прийнята 19.01.2005 на 912-му засіданні заступників міністрів) // Акти європейського права з питань регіональної політики та місцевого самоврядування / А. П. Яценюк (заг. ред.), В. О. Зайчук (упоряд.). – К. : Парламентське вид-во, 2007. – С. 199-223.

6. Асанов А. Світовий досвід вирішення проблеми розподілу повноважень між органами державної влади і місцевого самоврядування / А. Асанов // Збірник наукових праць Української академії державного управління ; за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – Вип. 2. : [в 4 ч.]. – Ч. II. – С. 16.

7. Головинська В. Регіональна політика України в контексті євроінтеграції: досвід Польщі / В. Головинська // Збірник наукових праць Української академії державного управління ; за заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – Вип. 2 : [в 4 ч.]. – Ч. II. – С. 43.

ТИПОВИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ, НА ЯКОМУ Є МОЖЛИВІСТЬ ВИГОТОВЛЯТИ ПРОДУКЦІЮ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНУ НА РИНКУ ЄС

Єщук О.,

к. ю. н., доцент,

начальник відділу публічно-правового забезпечення

розвитку місцевого самоврядування Інституту публічного права

Попереднє вивчення попиту в країнах-учасницях ЄС дає підстави стверджувати, що до популярного обладнання стосовно виробництва високоліквідної продукції, господарсько-побутових товарів, товарів широкого споживання належать:

– комплект обладнання для виробництва одноразових запальничок 5 500-450 000 тис. \$;

– устаткування для виробництва підгузків – 250-1000 тис. \$;

– устаткування для виробництва пелюшок для людей;

– устаткування для виробництва пелюшок для тварин;

– устаткування для виробництва туалетного паперу;

– устаткування для виробництва паперових серветок;

– устаткування для виробництва змінних картриджів для водяних фільтрів;

– обладнання для виробництва одноразових простирадл;

- лінії з виробництва батарейок, акумуляторів;
- лінії з виробництва автомобільних акумуляторів;
- лінія для виробництва жіночих прокладок, тампонів;
- лінії для виготовлення вішалок для одягу;
- лінії з виробництва зубних щіток;
- шинні заводи (виробництво шин, камер);
- лінії з виробництва батарейок, акумуляторів;
- лінії для виробництва скатертин;
- устаткування для виробництва алюмінієвої фольги;
- устаткування для переробки, утилізації відходів, сміття;
- устаткування для переробки, утилізації відходів, сміття – 16000-450000 000 тис. \$;
- устаткування для переробки автомобільних акумуляторів;
- устаткування для переробки пластикових пляшок;
- устаткування для виробництва вугільних брикетів;
- устаткування для переробки сміття;
- устаткування для виробництва будівельних і оздоблювальних матеріалів;
- устаткування для виробництва будівельних і оздоблювальних матеріалів;
- лінія з виробництва алюмінієвих композитних панелей;
- цементні заводи;
- цегельні заводи;
- устаткування для виробництва металочерепиці;
- устаткування для виробництва сендвіч-панелей;
- устаткування для виробництва будівельних блоків з пінобетону;
- лінії з виробництва шпалер;
- лінії з виробництва пластикових труб;
- лінії з виробництва пластикових вікон, дверей;
- лінії з виробництва алюмінієвих вікон, дверей;
- лінії для виготовлення пластикових профілів;
- лінії для випуску москітної сітки;
- текстильне устаткування, обладнання для текстильної промисловості, обладнання для легкої промисловості, лінії для виробництва швейної фурнітури;
- рукавичках і панчішні (шкарпеткові) в'язальні автомати, додаткове обладнання;

- устаткування для виробництва штучної шкіри;
- лінія з випуску застібок "блискавка";
- устаткування для виробництва гудзиків;
- устаткування для виробництва килимів;
- устаткування для взуттєвих фабрик;
- устаткування для виробництва в'язаних беретів;
- устаткування для роботи з нетканим матеріалом, виробництва виробів з нетканого матеріалу;
- устаткування для роботи з нетканим матеріалом, виробництва виробів з нетканого матеріалу;
- обладнання для виробництва одноразових простирадл;
- устаткування для виробництва нетканого матеріалу;
- устаткування для виробництва та складання серветок з нетканого матеріалу;
- устаткування для виробництва перфорованих серветок в рулонах з нетканого матеріалу;
- устаткування для перемотування і нарізки нетканого матеріалу;
- устаткування для виробництва канцелярських товарів;
- устаткування для виробництва кулькових ручок;
- устаткування для виробництва олівців;
- лінія з виробництва, пакування офісного паперу формату А4;
- устаткування для виробництва папок-файлів (кишень) для документів;
- лінії з виробництва конвертів;
- устаткування для виробництва упаковки, тари, пакувальне обладнання;
- устаткування для виробництва пакетів для сміття, сміттєвих мішків, пакетів в рулонах;
- устаткування для виробництва сіток для овочів, овочевих плетених сіток;
- устаткування для виробництва лотків для яєць, фруктів й ін.;
- устаткування для виробництва пухирчастої плівки, повітряно-пухирчастої упаковки;
- устаткування для виробництва алюмінієвих харчових контейнерів з фольги;
- устаткування для виробництва одноразового посуду;
- устаткування для виробництва липкої стрічки, стікерів, етикеток;

- лінії для виробництва боксів (коробочок) для cd / dvd;
- устаткування для упаковки cd / dvd / касет в плівку (поліетилен);
- устаткування для виробництва мішків;
- устаткування для виробництва поліетиленової сітки;
- устаткування для виробництва мила, побутової хімії, косметики і парфумерії;
- лінії для виробництва мила (господарського, туалетного) і миючих засобів;
- лінії з виробництва зубної пасти;
- устаткування для виробництва товарів медичного призначення, медичне обладнання;
- устаткування для виробництва товарів медичного призначення, медичне обладнання;
- лінії для виготовлення одноразових шприців;
- машини для виробництва бахил;
- лінії для виробництва медичних пластирів;
- устаткування для виробництва медичних (хірургічних) масок;
- устаткування для виготовлення дерев'яних виробів, деревообробне обладнання;
- лінії з виробництва сірників;
- виробництво дерев'яних зубочисток;
- устаткування для виробництва дерев'яних паличок для їжі;
- металообробне обладнання, виробництво виробів з металу, металевої продукції;
- устаткування для виробництва колючого дроту;
- устаткування для виробництва металевої сітки;
- устаткування для виробництва цвяхів;
- устаткування для виробництва металевих вішалок;
- устаткування для виробництва кухонних мийок (металевих мийок);
- лінії для виробництва металопродукції;
- ливарні цехи, обладнання для ливарних цехів;
- устаткування для виробництва металевих кухонних мочалок;
- устаткування для виробництва алюмінієвої фольги;
- устаткування, лінії для виробництва і упаковки продуктів харчування і напоїв;
- лінія з виробництва жувальної гумки;
- лінія для виробництва кукурудзяних пластівців;

- лінії з виробництва локшини швидкого приготування в різній упаковці;
- лінія для виробництва макаронних виробів;
- лінія з виробництва томат-пасти;
- лінія з виробництва крохмалю;
- винні заводи;
- консервні заводи;
- устаткування для обробки рису;
- лінії для виробництва ковбасних виробів, обладнання для м'ясокомбінатів;
- кондитерські фабрики;
- лінії для випуску мармеладу;
- лінії з виробництва морозива;
- устаткування для випуску мінеральної води;
- обладнання для розливу напоїв в різну упаковку;
- устаткування для виробництва чіпсів з овочів і фруктів;
- устаткування для виробництва кави, розчинної кави, гранульованої кави;
- устаткування для виробництва сухих вершків (сухого молока), а також замітника сухих вершків;
- сільськогосподарське обладнання, обладнання для сільського господарства, устаткування для переробки сільськогосподарської продукції;
- устаткування для маркування яєць;
- обладнання для сортування овочів;
- обладнання для сортування, обробки зернових;
- устаткування для виробництва комбікормів;
- устаткування для виробництва пазлів (мозаїки);
- інше, різне устаткування, виробничі лінії;
- устаткування для виготовлення друкованих плат;
- лінії з виробництва мотоциклетних колісних дисків;
- устаткування для відновлення старих шин (покришок);
- свічкові заводи;
- лінії з виробництва сонячних окулярів, оправ;
- устаткування для виробництва повітряних куль;
- устаткування для виробництва презервативів;
- лінії з виробництва штучних новорічних ялинок;
- паперове виробництво;

- устаткування для хімічних виробництв, хімічні заводи;
- устаткування для фармацевтичних фабрик;
- устаткування для виробництва рибного борошна;
- виробництво автомобільних радіаторів;
- устаткування для виробництва кабельно-провідникової продукції;
- устаткування для виробництва мідних трубок;
- устаткування для виробництва плівки, листів ПВХ;
- устаткування для виробництва латексних, ПВХ рукавичок;
- лінії для виробництва cd / dvd дисків;
- лазерне обладнання;
- друкарське обладнання.

МОЖЛИВОСТІ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В РОЗБУДОВІ МАЛОГО ВИРОБНИЧОГО БІЗНЕСУ (ЗА СПРИЯННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ)

*Кандиба С.,
здобувач наукового ступеня
кандидата економічних наук
Національного університету ДПС України*

У кризовий період рівень життя різко погіршився, поставивши більшу частину населення на межу виживання. Особливо в тяжкому становищі перебувають люди з обмеженими можливостями та інваліди. У такі часи першочерговим завданням органів місцевого самоврядування є надання підтримки малозабезпеченим верствам населення та інвалідам.

Зробити це можна, вирішивши два завдання:

1. Створити умови для використання бізнесменами підконтрольного регіону податкових пільг, які мають підприємства громадських організацій інвалідів, і надати можливість працювати інвалідам та заробляти кошти, а не отримувати їх як допомогу. Тому доцільно створити підприємство громадської організації інвалідів у кожному селі чи місті.

2. Здешевити продукти першої необхідності (так званий борщовий набір). Здешевлення здійснити за рахунок використання пільг у оподаткуванні, прямих постачань продукції від виробників до малозабезпечених верств населення.

Механізм вирішення цих завдань дуже простий:

1) облік усіх малозабезпечених та інвалідів, що проживають постійно на території громади. Це надасть можливість сформулювати потреби та обсяги ймовірного споживання;

2) створення, зокрема за участі місцевих бізнесменів, підприємств, заснованих громадськими організаціями інвалідів (ГОІ), які не сплачують деяких податків (ПДВ-0, податок на прибуток, інші податки), а тому можуть дозволити собі знизити ціни на продукцію і бути конкурентоспроможними на ринку;

3) зменшення ціни на продовольчі товари за рахунок скорочення проміжних ланок від виробника до покупця через створення в регіоні підприємства, заснованого громадською організацією інвалідів, що буде займатися фасуванням продуктів, насамперед круп, а також їх реалізацією. Закупки будуть здійснюватися від виробника, а реалізація може здійснюватися не лише оптовими партіями, а й у роздріб. Це дозволить продавати їх за нижчою ціною малозабезпеченим верствам населення в торгових мережах фізичних осіб – підприємців регіону;

4) надання малозабезпеченим верствам населення та інвалідам «соціальної картки», що оформляється у співпраці з відповідними відділами соціального забезпечення місцевих органів самоврядування.

Від органів місцевого самоврядування для реалізації таких напрацювань потрібно:

– передусім роз'яснити місцевим бізнесменам можливості використання податкових пільг підприємствами громадських організацій інвалідів. За мінімуму витрат на функціонування податки можна офіційно звести до нуля;

– надати приміщення в оренду підприємству, заснованому громадською організацією інвалідів, за пільгової ціною згідно з чинним законодавством України;

– надати можливість формування зазначених підприємств при вже чинних виробництвах, які займаються переробкою С/Г продукції, її розфасовкою, випічкою тощо;

– надати методичне забезпечення з прикладами позитивного застосування зазначеного досвіду.

На сьогодні громадські організації інвалідів та їх підприємства є єдиним офіційним джерелом здешевлення продукції та надання підтримки малозабезпеченим верствам населення та інвалідам.

ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Курило В.,

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
д.ю.н., професор, заслужений юрист України;*

Мушенко В.,

*Київський національний торговельно-економічний університет,
к.ю.н., доцент*

Одним із пріоритетних і важливих завдань сучасної державної політики є реформування системи місцевого самоврядування. У Конституції України та низці базових нормативно-правових актів закріплено правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування. Однак задекларований у законодавстві алгоритм розвитку місцевого самоврядування фактично тією чи іншою мірою забезпечувався лише на рівні територіальних громад столиці нашої держави – міста Києва – і міст обласного значення. Переважна більшість територіальних громад через надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати основні свої повноваження, які задекларовані Європейською хартією місцевого самоврядування та визначаються як спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення [1].

На сьогодні функціонування органів місцевого самоврядування в більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації та захисту її прав. З метою подолання зазначених проблем в Україні задекларовано реформування системи місцевого самоврядування та основні його напрямки визначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, метою якої є визначення напрямків, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення й підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [2].

Оскільки основною причиною неналежного стану справ у системі місцевого самоуправління є відсутність фінансів у територіальних громадах, то насамперед має бути реформована система місцевих податків і зборів як одне з основних фінансових джерел формування місцевих бюджетів. Забезпечення надійної фінансової бази місцевого самоуправління відповідає інтересам територіальних громад, від імені яких діють органи місцевого самоврядування, оскільки місцеві податки і збори сконцентровані у відповідних бюджетах, перебувають у самостійному розпорядженні та забезпечують виконання низки завдань і функцій.

Починаючи з 2011 року, система місцевого оподаткування була реорганізована шляхом прийняття Податкового кодексу України та внесення змін до переліку місцевих податків і зборів [3]. Це призвело до докорінної зміни цієї складової доходів місцевих бюджетів, оскільки було ліквідовано ті місцеві податки та збори, що складали 90% доходів таких бюджетів [4] (комунальний податок, ринковий збір, збір за надання дозволу на розміщення об'єктів торгівлі), й запроваджено нові податки і збори (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів і туристичний збір), надходження від сплати яких з різних причин на сьогодні не можуть забезпечити фінансових потреб органів місцевої влади.

Отже, аналіз пропозицій, викладених у Стратегії, призводить до висновку, що система місцевого оподаткування, як одне з основних джерел формування фінансової основи місцевого самоуправління, не охоплюється необхідними змінами. Так, у частині створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень за допомогою коштів, отриманих від сплати місцевих податків і зборів, запропоновано лише надання права таким органам регулювати ставки місцевих податків і зборів, а також задекларовано право встановлювати пільги лише тим органом місцевого самоврядування, до бюджету якого зараховуються такі платежі.

На нашу думку, лише такі зміни не призведуть до збільшення фінансової бази місцевих бюджетів до необхідного рівня витратності, а сама Стратегія реформування чинної на сьогодні в країні системи місцевих податків і зборів передусім має відповідати принципам Європейської хартії. Так, серйозною проблемою є те, що закріплені в Податковому кодексі України місцеві податки і збори та їх ставки не враховують реальних

можливостей платників податків, а отже, не виконують функції стимулювання. Такі вади негативно позначаються на дотриманні принципів єдності, повноти, достовірності, гласності, наочності бюджетного устрою територіальних громад і держави в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. // Офіційний вісник України від 03.04.2015. – № 24.
3. Податковий кодекс України : Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sfs.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2010-povidomlenia/59484.html

ФІЗИЧНА ОСОБА-ПІДПРИЄМЕЦЬ ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Майданевич А.,
здобувач кафедри
адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів
та природокористування України*

Одним із суб'єктів адміністративної відповідальності за правопорушення прав інтелектуальної власності є фізична особа – підприємець. Чинне законодавство про адміністративне правопорушення містить десятки деліктів, де притягнення особи до адміністративної відповідальності прямо залежить від її визнання спеціальним суб'єктом. Водночас, незважаючи на значну кількість складів адміністративних деліктів (ст.ст. 51–2, 156–3, 164, 164–3, 164–6, 164–7, 164–9, 164–13 КУпАП) [1], де об'єктом правопорушення є майнові та особисті немайнові права суб'єктів права інтелектуальної власності на належні їм об'єкти такого права, законодавець прямо не вказує, що таким спеціальним суб'єктом є фізична особа-підприємець.

У названих статтях КУпАП йдеться про специфічний правовий статус ФОП, що зумовлює закріплення за цим суб'єктом проступку таких

спеціальних ознак, які притаманні лише ФОП і виникають на підставі спеціальних нормативно-правових, які відбивають специфіку правового статусу цих суб'єктів з метою диференціювання їх відповідальності.

Також потребує уточнення визначення в різних статтях КУпАП спеціального суб'єкта адміністративного правопорушення. Маємо на увазі, що в різних статтях вживаються різні словосполучення, пов'язані з адміністративною відповідальністю ФОП.

Питання адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності за суб'єктом адміністративного правопорушення дозволяє ознаки, що характеризують ФОП як спеціального суб'єкта адміністративної відповідальності за правопорушення прав інтелектуальної власності, умовно поділити на:

- 1) такі, що характеризують ознаки правопорушення як підприємницькі;
- 2) які характеризують спеціальні обов'язки ФОП у сфері інтелектуальної власності.

Ознаки, які характеризують правопорушення як підприємницьку діяльність за порушення прав інтелектуальної власності, передбачені нормами указаних статей, вирішуються в кожному випадку з урахуванням тривалості та інтенсивності такої діяльності, отриманого доходу, розміру завданої матеріальної шкоди тощо. Так, адміністративна відповідальність за правопорушення прав інтелектуальної власності, передбачена ст. 51–2 КУпАП, такою вважається, коли зазначені дії не спричинили матеріальної шкоди у великому розмірі.

Якщо буде заподіяна матеріальна шкода у великому розмірі за порушення статей ст.ст. 176, 177, 229 КК України, у примітці до цих статей вказано, що значна шкода вважається завданою, якщо її розмір у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, у великому розмірі – якщо її розмір у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а завданою в особливо великому розмірі – якщо її розмір у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян [2].

У сфері інтелектуальної власності діяльність ФОП може характеризуватися спеціальними обов'язками. Такі обов'язки прямо передбачені нормами ст.ст. 164, 164–6, 164–13 КУпАП. У нормах цих статей крім загальних ознак суб'єкт характеризується ще й додатковими, специфічними обов'язками. Аналіз вказаних статей КУпАП дає підстави констатувати, що діяльність ФОП може характеризуватися спеціальними

обов'язками. Такі обов'язки прямо передбачені нормами цих статей. У їх нормах крім загальних ознак суб'єкт адміністративного правопорушення характеризується ще й додатковими, специфічними обов'язками.

Означені та інші статті Адміністративного Кодексу, що передбачають склад адміністративного проступку за порушення прав інтелектуальної власності, потребують для належної правової кваліфікації ФОП також і встановлення обсягу їх спеціальних обов'язків.

У питанні адміністративно-правової кваліфікації проступку, з'ясування сутності кваліфікації має суттєве значення для адміністративно-правової теорії та правозастосовної діяльності у вирішенні справ за порушення прав інтелектуальної власності. Як наголошує О. Салманова, «усі ознаки складу адміністративного проступку взаємопов'язані і взаємозалежні, тобто їх сукупність становить собою цілісне системне утворення. Тому якщо в діянні немає хоча б однієї з ознак, що містяться у складі, то в ньому немає і цього складу, тобто воно не може бути кваліфікованим за конкретною статтею на основі норми права, що закріплює цей склад. Це означає, що в діянні або є інший склад, або немає ніякого» [3, с. 42].

Вважаємо, що особливості адміністративної відповідальності фізичної особи-підприємця не повною мірою відповідають правовій дійсності, до цього часу адміністративним законодавством так і не закріплено особливості адміністративної відповідальності цього суб'єкта. Тому є слушною думка В. Макаренка, який звертає увагу, що, незважаючи на різні термінологічні звороти, безпосереднім суб'єктом адміністративного правопорушення у сфері незаконного використання об'єктів права інтелектуальної власності є фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності.

Для уникнення непорозумінь у застосуванні окремих статей Особливої частини КУпАП, він пропонує закріпити поняття фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності у ст. 13–1 «Відповідальність фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності» та викласти її в такій редакції: фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, як учасники господарських відносин, підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення на підставах і в порядку, за які законом передбачена відповідальність [4, с. 69].

Проте на теоретичному та практичному рівнях залишилося чимало невирішених питань, а тому дослідження проблем адміністративної відповідальності фізичної особи-підприємця за порушення прав інтелектуальної власності та вдосконалення положень адміністративного

законодавства з порушеного питання має важливе значення для науки адміністративного права.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
3. Салманова О. Ю. Адміністративні порушення міграційного законодавства: поняття, ознаки, елементи складу / О. Ю. Салманова // Право і безпека. – 2014. – № 1 (52). – С. 39–43.
4. Макаренко В. В. Фізична особа-підприємець – суб'єкт правопорушення у сфері незаконного використання об'єктів права інтелектуальної власності / В.В. Макаренко // Перспективні напрями юридичної науки на шляху до євроінтеграції : матеріали міжн. наук. прак. інтернет-конф. (Тернопіль, 21 квітня 2015 р.). – С. 67-69.

ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ЗАЙНЯТОСТІ

*Міщенко С.,
аспірант ІПК*

Державної служби зайнятості України

Як засвідчують результати теоретичних досліджень і практичний досвід, сьогодні індустріальні парки відіграють надзвичайно важливу роль у світовій економіці, адже вони є дієвим важелем здійснення структурної перебудови економіки, яка не тільки сприяє створенню нових робочих місць та забезпеченню високого рівня зайнятості працездатного населення в світі, але й створює умови для підвищення рівня життя та доходів громадян. Світова практика щодо роботи індустріальних парків показує, що на 1 га площі індустріального парку приходиться від 1 до 5 млн. дол. США інвестицій та створюється від 20 до 50 робочих місць [4].

Незважаючи на широке коло наукових досліджень у визначенні переваг створення та функціонування індустріальних парків, питання сприяння зайнятості за рахунок індустріальних парків окремо не порушувалося та не вивчалось. Проте проблеми зайнятості та безробіття населення України є одними з найгостріших: масштаби зростання безробіття стають загрозою для економічного розвитку України, а потреба у створенні нових робочих місць

набуває актуальності. Так, станом на 1 лютого 2016 року на одне вільне робоче місце претендувало 16 безробітних (на 1 лютого 2015 р. – 13 осіб) [11].

Розв'язання цієї проблеми можливе завдяки активній державній підтримці створення та функціонування бізнес-парків, зокрема індустріальних. Розвиток індустріальних парків в Україні може набути поширення у зв'язку з економічно вигідним географічним розташуванням, багатими природними ресурсами та значною кількістю незадіяних промислових майданчиків і вивільненою робочою силою, що залишились у спадщину з радянських часів і з'явилися в останні 2 роки в результаті антитерористичної операції на Сході країни.

У міжнародній практиці існує поняття індустріального парку та промислового парку як дещо відмінних значень. Так, особливістю індустріального парку є саме наявність території, тобто земельної ділянки, з високим ступенем готовності до будівництва, забезпеченою інфраструктурою, у межах якої підприємства можуть виконувати свою діяльність. Промисловий парк – це вже об'єднання єдиним оператором комплексу об'єктів нерухомості та інфраструктури.

В українському законодавстві Законом «Про індустріальні парки» поняття індустріального й промислового парків ототожнюється. Індустріальний (промисловий) парк фокусується на забезпеченні подальшого розвитку бізнесу і «розширенні діяльності» стартапів шляхом надання підприємствам-резидентам парку доступу до необхідної промислової, транспортної, виробничо-складської, адміністративної та соціальної інфраструктур. Тим самим держава надає можливість інвесторам заощадити витрати на оренду та комунальні послуги.

Концепція першого індустріального парку була сформована понад 119 років тому в Англії. 1894 року англійський фінансист Е. Холі придбав 10 га землі вздовж Манчестерського морського каналу і започаткував на цій території перший у світі індустріальний парк – Траффорд парк (Trafford Park). Корпорація British Westinghouse була першим підприємством електротехнічної промисловості на території Trafford Park. Уже 1903 року British Westinghouse створив 12 тис. робочих місць, що склало більше половини місць усього парку. 1910 року Г. Форд, засновник Ford Motor Company, розмістив саме тут свій перший автомобільний завод у Європі. 1945 року Trafford Park налічував 75 тис. робочих місць. З початку ХХ століття індустріальні парки почали активно створюватися в Європі і США,

тяжінючи за місцем розташування переважно до великих міст, транспортних вузлів і портових зон. В останні десятиліття вони активно розвивалися у країнах азійського регіону, Східної Європи та Прибалтики.

Сьогодні лідерами за кількістю індустриальних парків у світі є такі країни, як США, де розташовано близько 400 парків, а також Німеччина та Китай. Економічний прорив Китаю досягнуто зокрема й за рахунок функціонування 54 національних індустриальних парків і 5 спеціальних економічних зон, на яких зосереджено 2,5% робочих місць Китаю, 10% ВВП країни, 30% прямих іноземних інвестицій, 37% товарного експорту [6].

Інструменти стимулювання створення індустриальних парків у кожній державі визначаються самостійно. Проте в остаточному підсумку всі заходи державної підтримки зводяться до зменшення витрат інвесторів.

Можна виокремити три групи інструментів: по-перше, ті, що пов'язані з наданням на пільгових умовах земельної ділянки та інших об'єктів комунальної інфраструктури; по-друге, інструменти, спрямовані на стимулювання економічного розвитку підприємств; по-третє, інструменти сприяння зайнятості населення та створення нових робочих місць.

Держава може взяти на себе забезпечення підготовки, проживання та доставку необхідних кваліфікованих кадрів, охорону промислових об'єктів, частину соціального страхування, пільговий доступ до транспортної та логістичної інфраструктури тощо. Загалом ці інструменти використовуються в комплексі, що дозволяє досягти синергетичного ефекту.

Проблема інвестування при створенні індустриальних парків у більшості країн вирішується завдяки залученню іноземного капіталу. Так, у Польщі іноземний інвестор звільняється від податку на прибуток підприємства, держава гарантує надання грантів на працевлаштування (орієнтовно до 400 євро на одне створене робоче місце, але не більше 50% дворічних виплат на оплату праці нових працівників), на перекваліфікацію (до 1150 євро на одного працівника), відшкодування видатків на перенавчання працівників (до 50% видатків, але не більше обсягу зарплати працівника). Для резидентів парку Білорусі передбачено низку додаткових преференцій, а саме: пільгове оподаткування за формулою «10+10», яке передбачає звільнення від усіх корпоративних податків на десять років в якості резидента, зниження чинних податків на 50% на наступні десять років діяльності в індустриальному парку; застосування митного режиму вільної митної зони; резиденти парку, а також їх працівники з інших країн звільняються від сплати обов'язкових страхових внесків з фонду заробітної

плати [4]. В Угорщині індустріальні парки впливають на економічний розвиток регіонів, тому для неперспективних регіонів отримати статус «індустріального парку» – це остання можливість виправити своє безперспективне економічне становище. Нині 206 чинних індустріальних парків країни забезпечили робочими місцями понад 49,9 тисяч осіб. Чехія прийняла державну програму розвитку індустріальних парків 1998 року. За сім років держава витратила 200 млн. євро, натомість інвестори вклали в нові виробництва 9 млрд. євро та створили 70,0 тисяч робочих місць. У Туреччині законодавство про індустріальні парки було прийнято 2000 року. У період з 2002 по 2010 рік було створено 148 індустріальних парків, валовий продукт країни збільшився з 2002 по 2009 рік у 3,1 рази, експорт – у 3,1 рази [6].

В Україні розвиток індустріальних парків почався лише 2012 року, після вступу в дію Закону України «Про індустріальні парки». За даними Асоціації індустріальних парків України, на початок 2016 року 12 індустріальних парків включено до Реєстру індустріальних (промислових) парків. Утім фактично функціонують лише чотири, це – індустріальні парки «Коростень», «Соломоново», «Львівський індустріальний парк «Рясне-2» та «Свема». Вони забезпечені всіма сучасними вимогами: мають вигідне територіальне розташування, необхідну інфраструктуру, високий потенціал для реалізації інвестиційних проектів, але з самого початку були позбавлені державної підтримки, навіть щодо облаштування зовнішньої інфраструктури. Треба зазначити, що більшість індустріальних парків в Україні зорієнтовано на західні та центральні регіони країни, незадіяними залишаються переважна кількість вільних, занедбаних промислових територій, розташованих саме на Сході. Сьогодні розгляд цього питання унеможливорює проведення антитерористичної операції, але потрібно дивитись у майбутнє, коли після її припинення саме бізнес-парки, зокрема індустріальні, зможуть стати пріоритетним напрямком для відтворення та розвитку цих регіонів.

На сьогодні уряд України вже розробив механізми стимулювання зайнятості, спрямованої на створення нових робочих місць і працевлаштування безробітних. Так, відповідно до статті 24 Закону України «Про зайнятість населення» на початковому етапі розвитку підприємства можна отримати компенсацію фактичних витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за кожен працівника, співпрацюючи з Державною службою зайнятості з питання укомплектування нових робочих місць. Ця компенсація має різні форми, різний строк надання та визначена для різної категорії осіб. Важливо

також зазначити, що Законом України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» визначено понад 200 пріоритетних видів економічної діяльності в сільському господарстві, переробній промисловості, будівництві, оптовій та роздрібній торгівлі, транспорті та ін., в яких інвестори мають пільги на прибуток, преференції, розраховані до 2023 року. Потрібно також наголосити на прийнятті в лютому 2016 року нового Податкового кодексу, що передбачає зниження податкового навантаження на фонд зарплати. Це дасть змогу створювати нові робочі місця, але ці заходи можуть дати лише незначний ефект.

Аналіз використання міжнародного досвіду створення індустріальних парків дозволяє зробити певні пропозиції щодо впровадження інструментів стимулювання інвестицій на створення нових робочих місць:

1) запровадити пакет фіскальних стимулів (із паралельним внесенням змін до Податкового кодексу України) для учасників муніципальних індустріальних парків;

2) пов'язати та узгодити між собою механізми, що запроваджені в Законах України «Про індустріальні парки», «Про зайнятість населення» та «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки», зокрема щодо чинних стимулів створення нових робочих місць;

3) розширити функції місцевих центрів зайнятості в напрямку надання інформації клієнтам (як зайнятому, так і незайнятому населенню, роботодавцям та тим, хто бажає відкрити власну справу) про створення та функціонування бізнес-парку на території громади;

4) визначити пріоритетними в наданні одноразової допомоги на відкриття власної справи ті бізнес-проекти, що відповідають стратегії бізнес-парку. Можливою є розроблення «під ключ» бізнес-проектів з урахуванням стратегічних напрямків розвитку регіону та надання їх безкоштовно для впровадження;

5) за замовленням учасників бізнес-парку компенсувати вартість професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу.

Джерелами фінансування пропонованих заходів можуть бути кошти місцевої громади, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, приватні кошти, переважно залучені на принципах пільгового кредитування. При цьому обсяг державної допомоги має бути обернено пропорційним щодо показника ВВП на душу населення в

регіоні розміщення індустріального парку до середнього значення ВВП на душу населення в Україні. Іншими словами, чим бідніша територія, тим більший обсяг державної допомоги має бути наданий учасникам індустріального парку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про індустріальні парки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>
2. Малюта Л. Індустріальні парки – інноваційний вектор розвитку промислового виробництва / Малюта Л. // Соціально економічні проблеми держави. – 2014. – № 1(10).
3. Парки індустріального періоду як вид комерційної нерухомості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://turaol.com>
4. Вусятицька М. П. Аналіз ефективності фінансових важелів держави в стимулюванні регіонального економічного розвитку / Вусятицька М.П. // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 50.
5. Сіденко В. Р. Інноваційна модель розвитку ЄС – від Лісабонської стратегії до «Європи 2020» / Сіденко В. Р. // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. – 2011. – №1.
6. Єгорова О. О. Щодо заходів стимулювання створення та функціонування індустріальних парків в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Єгорова О. О. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1340/>
7. Гапак Н. М. Економічний розвиток громади: інституційний підхід / Гапак Н. М. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №8.
8. Асоціації індустріальних парків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ainpu.com.ua/parks/legal>
9. Закон України «Про індустріальні парки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>
10. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Державна служба зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua/>

ФІНАНСУВАННЯ УТВОРЕННЯ, БУДІВНИЦТВА І ЗАПУСКУ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ БІЗНЕС-ПАРКІВ

Оксін В.,

*старший науковий співробітник
Науково-дослідного інституту публічного права,
К.Ю.Н.*

Криза – досить багатогранне явище. Якщо для одних – це час великих втрат, то для інших – час великих можливостей. Незважаючи на всю свою парадоксальність, кризи – прогресивні. Головними функціями, які виконує криза, є руйнівна і творча. Тобто усуваються застарілі елементи системи й відбувається створення нових шляхів для розвитку промисловості та виробництва.

Щоб подолати інерційний, застарілий індустріальний етап розвитку і вийти на світові ринки, необхідні значні капітальні вкладення, але ситуація ускладнюється тим, що проблема інвестування вирішується в умовах світової економічної кризи, коли попит на інвестиції значно перевищує їх пропозицію. Тому за практично повної відсутності власних засобів велике значення мають інвестиційні та кредитні програми. Однак за оцінками внутрішніх й іноземних суб'єктів інвестиційний клімат в Україні залишається несприятливим для залучення капіталу в економіку країни. Тому звертаємо увагу, що насамперед потрібні зміни до податкового закону. А саме – надання кредитних канікул і заборона перевірок у перші три роки з моменту створення підприємства.

Для створення підприємства з виробництва будь-якої продукції потрібні певні кошти (для проведення маркетингового плану, закупівлі обладнання, сировини тощо).

Є три шляхи фінансування виробництва.

1. Насамперед громаді потрібно знайти десять відсотків від потрібної суми. Це кошти на реєстрацію підприємства, аналіз ринку, створення маркетингового плану, тобто створення повного пакету бізнес-плану та визначення плану дій, дотримуючись якого можна досягти кінцевого результату. Шістьдесят відсотків потрібно на обладнання і близько тридцяти відсотків – на закупівлю сировини. Маючи на руках повний аналіз ринку, менеджмент продукту та бізнес-план, потрібно звертатися до інвестора. За підтримки держави щодо пільг на оподаткування це буде неважко.

2. Надалі слід звернутися до постачальника обладнання, яке потрібно на виробництво певного продукту, з пропозицією на придбання його в лізинг. В умовах жорсткої конкуренції на ринку існує значна кількість компаній виробників – як вітчизняних, так і зарубіжних, які надають такі послуги (наприклад, компанія «СМД-груп»). Маючи чіткий бізнес-проект, аналіз ринку та маркетингове дослідження продукту, тобто повний пакет документів і обладнання, придбане в лізинг, звертаємося до інвестора за рештою тридцяти відсотків на закупівлю сировини.

3. Можна також звернутися до інвестора з пропозицією проінвестувати кошти тільки в обладнання. Інвестуючи в обладнання, інвестор матиме ризик близько 10-20 відсотків. Інші кошти можна отримати в кредит. Але за такої схеми маємо заручитися підтримкою держави, а саме отримати пільгову відсоткову ставку за кредитом.

ВЗАЄМОДІЯ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ

*Павленко С.,
провідний науковий співробітник відділу
організації науково-дослідної роботи
Національної академії внутрішніх справ,
к. ю. н.*

Як приклад розподілу компетенції та повноважень між державними адміністраціями й органами місцевого самоврядування, зокрема щодо схем розподілу функцій між державними адміністраціями, розглянемо практику окремих країн – членів ЄС. Так, на підставі подібності площі території держави, кількості населення, попереднього державного устрою оптимальними прикладами слід вважати Францію (країну з тривалими демократичними традиціями).

Франція після Другої світової війни тривалий час залишалася однією з найбільш централізованих держав Європи. Однак 1972 року тут було розпочато процес деконцентрації – створення регіонів, які були одиницями планування економічного розвитку країни. 1982 року було ухвалено закони щодо децентралізації. Згідно з новим законодавством:

1. Ліквідовано систему нагляду з боку держави й замінено її контролем за законністю рішень (тобто контроль здійснюється не щодо доцільності

рішень, а щодо відповідності процедур їх ухвалення визначеному законом порядку) [1, с. 81].

2. Упроваджено самоврядування на регіональному рівні. Регіони, що були виключно державними одиницями, отримали поряд із комунами та департаментами статус повноправної територіальної громади.

3. Діяльність департаментських рад було повністю виведено з-під контролю відповідних префектів.

4. У рамках децентралізації розширено сферу компетенції комун. До традиційно виконуваних ними функцій (реєстрація актів громадянського стану, муніципальна поліція, соціальні послуги, підтримання стану мережі автошляхів, освітня та культурна діяльність) було додано повноваження в сфері міського (зокрема земельного) планування, а також взаємодії з підприємницькими структурами щодо надання соціальних послуг [2, с.15-16].

Відповідно до нових законів від 1983 р. уряд був зобов'язаний розробити графік передання повноважень громадам протягом 3 років:

– протягом 1-го року – у галузі містобудування та житлового фонду (включаючи право комуни на розробку документів з планування благоустрою);

– протягом 2-го року передані повноваження: а) департаментам – у соціальних питаннях, охороні здоров'я та транспорту, а також перевезення школярів; б) комунам – з питань будівництва та управління портами прогулянкового типу;

– протягом 3-го року – у галузі освіти, культури та навколишнього середовища. У галузі освіти до відома різних рівнів самоврядування було віднесено: до відома комуни – оснащення приміщень закладів початкової та дошкільної освіти; до відома департаментів – забезпечення роботи коледжів; до відома регіонів – забезпечення роботи ліцеїв та інших навчальних закладів [3, с.352].

Представницьким органом комуни є муніципальна рада. Мер є одночасно главою виконавчої гілки місцевого самоврядування та представником держави. Як глава місцевого самоврядування, він обирається муніципальною радою, здійснює керівництво її роботою та роботою свого апарату, а також відповідає за стан міського господарства й безпеку громадян.

Мер як представник держави виконує такі функції:

– здійснює реєстрацію актів громадянського стану;

- виконує функції представника загальної поліції;
- оприлюднює державні закони та постанови;
- організує вибори;
- складає списки військовозобов'язаних та організує цивільну оборону;
- видає дозвіл на забудову тощо [4, с. 134].

На рівні департаменту діє представницький орган – Генеральна рада, яка: а) ухвалює бюджет департаменту; б) створює регіональні адміністративні служби; в) обирає главу самоврядної виконавчої влади департаменту – президента Генеральної ради. У свою чергу Президент, крім власне керівництва роботою представницького органу, керує роботою адміністративних служб, дорожньої та портової поліцією на об'єктах, що відносяться до компетенції департаментів, а також здійснює загальне керівництво роботою пожежної служби. Державу на території департаменту представляє Префект, який призначається декретом Президента Республіки [1, с.80].

Повноваження префекта можна поділити на три групи:

- 1) політичні – представництво уряду в департаментах, інформування його про стан справ, а також спостереження за дотриманням законності;
- 2) адміністративні – координація роботи державних відомств, оперативне керування пожежною службою, керівництво поліцією та контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування;
- 3) соціально-економічні – виконання урядових програм на рівні департаментів.

У межах функції з інформування переважна більшість рішень (рішення та постанови муніципальних рад, мерів, а також договори) після ухвалення передаються префекту або супрефекту.

Виняток становлять лише рішення з питань внутрішнього поточного управління [4, с. 140.]. Префект може тимчасово усунути мера від виконання обов'язків, пов'язаних із виконанням функцій держави, у разі неналежного їх виконання.

Тимчасово усунути мера від виконання всіх обов'язків може лише Міністерство внутрішніх справ, а із займаної посади його може бути звільнено виключно на підставі урядового декрету. Найінтенсивнішою взаємодія між префектом та органами місцевого самоврядування є під час бюджетного процесу на різних рівнях, і відбувається вона у таких формах:

- визначення дати подання проекту бюджету на наступний рік. При цьому у разі порушення представницьким органом відповідних термінів

префект має право звернутися до Регіональної рахункової палати з клопотанням про внесення нею самостійних пропозицій до місцевого бюджету, контроль за виконання яких покладається на префекта;

– установлення вимог щодо збалансованості місцевого бюджету. Префект має право протягом 30 днів звернутися з клопотанням до Регіональної рахункової палати, яка в разі визнання відповідних зауважень обґрунтованими порушує питання про їх урахування представницькими органами;

– урахування в місцевих бюджетах обов'язкових витрат, визначених для кожного рівня Адміністративним кодексом Франції з місцевого самоврядування (для комун – фінансування дитячих садків і допомога приватним школам, для департаментів – фінансування соціальних витрат і роботи шкільного транспорту й коледжів, для регіонів – фінансування ліцеїв, підтримка приватних вищих освітніх закладів тощо);

– здійснення контролю за виконанням місцевих бюджетів.

На рівні регіону представницьким органом самоврядування є регіональна рада на чолі зі своїм Президентом, яка обирає свій виконавчий орган – регіональну адміністрацію. Вищою посадовою особою регіональної адміністрації є генеральний директор регіональних служб, відповідальний безпосередньо перед президентом регіональної ради [5, с. 248.].

Державу на регіональному рівні представляє урядовий комісар. Цю посаду автоматично отримує префект департаменту, на території якого розташований адміністративний центр регіону. До його повноважень належить контроль за рішенням регіональних органів місцевого самоврядування та координація через Конференцію регіону діяльності префектур.

Основу місцевих бюджетів у Франції складають:

1. Засоби міжбюджетного вирівнювання (трансфертів) двох видів:
а) глобальна (єдина) дотація функціонування – надається зі спеціального фонду трансфертів для органів місцевого самоврядування великим комунам і департаментам; б) компенсаційна дотація з ПДВ – надається з відповідного Компенсаційного фонду ПДВ, кошти якого спрямовуються на інвестиції територіальних колективів – тобто лише на операції, спрямовані на власний розвиток [6, с. 119.].

2. Місцеві податки.

3. Позики.

4. Доходи від використання власності та надання послуг.

Крім того у Франції з метою ефективнішої концентрації бюджетних коштів широко використовуються механізми кооперації адміністративно-територіальних одиниць. На рівні комун такими механізмами є:

– синдикати комун, які можуть бути одно- чи багатоцільовими. Це об'єднання комун, які при цьому зберігають свою повну юридичну самостійність;

– утворення округів, або дистриктів, як більш високої форми інтеграції комун. З 1959 р. утворення таких об'єднань дозволено міським комунам, а з 1970 р. – сільським;

– формування міських співтовариств, що здійснюється в межах агломерацій. Така форма запроваджена 1966 року і здійснюється урядом у примусовому порядку. Оскільки дистрикти та міські співтовариства мають статус юридичних осіб, а законом від 1999 р. для них було розроблено окрему систему оподаткування, є підстави навіть розглядати їх як самостійний рівень самоврядування поряд з основними, зазначеними раніше.

Формами співпраці департаментів у свою чергу є:

– міждепартаментські конференції – нерегулярні зустрічі, що скликаються за ініціативою зацікавлених департаментів;

– спільні міждепартаментські органи, до складу яких можуть входити представники не лише департаментів, але й комун;

– асоціації департаментів – найвищі форми об'єднання, що отримали статус юридичних осіб. У зв'язку зі створенням регіонів вони втратили сенс свого існування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Девемі Ж.-Ф. Місцеве управління у Франції / Жан-Франсуа Девемі // Збірник наукових праць Української академії державного управління ; за заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – Вип. 2. : [в 4 ч.]. – Ч. II. – С. 81.

2. Асанов А. Світовий досвід вирішення проблеми розподілу повноважень між органами державної влади і місцевого самоврядування / Амет Асанов // Збірник наукових праць Української академії державного управління ; за заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – Вип. 2 : [в 4 ч.]. – Ч. II. – С. 15-16.

3. Поже Ж.-Л. 25 років децентралізації у Франції: що є корисного для України / Жан-Люк Поже // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід ; наук. ред. М. Пухтинський. – К. : Атіка-Н, 2006. – С. 352.

4. Евдокимов В. Б. Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты / В. Б. Евдокимов, Я. Ю. Старцев. – М. : Спарк, 2001. – С. 134.

5. Барвіцький В. У пошуках шляхів реформування дієздатних територіальних громад: міжнародний досвід / Віктор Барвіцький // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід : збірник матеріалів та документів ; наук. ред. М. Пухтинський. – С. 248.

6. Музика-Стефанчук О. А. Фінансово-правова основа місцевого самоврядування в зарубіжних країнах : навчальний посібник / О.А. Музика-Стефанчук – К. : Правова єдність, 2009. – С. 119.

ПРОБЛЕМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

*Примак В.,
сільський голова
Броницькогутянської сільської ради
Житомирської обл.*

Означену реформу слід здійснити, вона вже давно назріла і керівництвом району в цьому сенсі зроблено вже чимало, але ті зміни, які пропонуємо ми, як сільські голови та районні керівники, часто зупиняються на обласному рівні або Урядом (як було при формуванні Броницькогутянської громади, куди мали ввійти жителі Броницькогутянської, Кленівської та Червоновільської сільських рад і Жовтневської сільської ради Олевського району).

Хочемо висловити свою думку щодо цієї реформи.

Проблему децентралізації, а саме адміністративно-територіальну реформу треба було розпочинати набагато раніше, коли ще функціонували сільськогосподарські та виробничі підприємства, навколо яких і можна було об'єднуватися. Зараз цей процес буде набагато складнішим.

Якщо обласні, районні та невеликі містечка виявляють компактне проживання людей, певні виробничі та соціально-культурні об'єкти, а головне людський ресурс, то в більшості сіл уся ця структура майже зруйнована і розпочинати потрібно цей процес не знизу, як нам пропонують, а піти іншим шляхом.

Спочатку керівництво держави має розпочати з реорганізації міністерств, обласних і районних центрів. Далі створити великі територіальні структури (краї), беручи до уваги історичні та культурно-етнічні взаємовідносини. Відповідно після цього формують обласні та районні ради з виконкомми, що дало б змогу зменшити фінансовий тиск на сільські ради і

ПДФО та інші види податків забирати не в область і район, а залишити на місцевому рівні.

Створивши такі умови, можна переходити й до найнижчого рівня реорганізації. Тобто дозволити сільським радам, незалежно в якому районі чи області вони перебувають (якщо суміжні між собою), добровільно об'єднатися спочатку в сільські ради, потім відповідно до фінансового, соціально-культурного та структурного розмежування можна й потрібно переходити до формування громад, які формуються не за принципом кількості людей та території, а відповідно до людських потреб і фінансів.

Якщо ж ми підемо курсом реформи та рекомендації нашого Уряду, то села, які містяться на окраїнах цих новоутворень, а особливо наші північні глибинки, у недалекому майбутньому можуть стати хуторами. Україна це вже проходила в часи колективізації, і хто був незгодний, той або помирав з голоду, або в кращому разі йшов «добровільно-примусово» освоювати північні регіони Росії.

Цим було завдано такого морально-психологічного удару по нашому народу, що до цього часу не можемо, або й боїмося думати та вирішувати свої проблеми самостійно без рекомендацій «близьких» друзів. Тож думаймо і робімо все, щоб Україна і наш народ зберігся й утвердився як у сучасному, так і майбутньому.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИЗИКІВ ДЕРЖАВИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

*Риженко О.,
здобувач Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

Незважаючи на наявність значного масиву критичних підходів до невиконання чи неналежного виконання завдань сучасної державної політики щодо реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, хочемо звернути увагу на окремі позитивні зрушення щодо покращення стану фінансування територіальних громад і проаналізувати державні фіскальні (податкові) ризики, що виникають у процесі формування місцевих бюджетів.

Отже, держава, формуючи нормативно-правове забезпечення механізмів наповнення Державного бюджету України та місцевих бюджетів

територіальних громад, постійно перебуває у стані ризиковості. Адже завжди є актуальним, з одного боку, наповнення бюджетів грошовими коштами шляхом забезпечення надходження сум податків, зборів і платежів, а з іншого – зниження рівня податкового тиску на платників податків.

Одним із прикладів зниження рівня податкового тиску стало скасування 2011 року після прийняття Податкового кодексу України (далі – ПК України) 16 місцевих податків і зборів і запровадження нових 2 податків (податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдинного податку) і трьох зборів (збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збору за місце для паркування транспортних засобів і туристичний збір) [1].

Нова система місцевого оподаткування стала досить оптимальною, адже значне зниження кількості місцевих зборів, які до того ж були неефективними в частині фіскальної достатності та створювали громіздку неефективну систему державного адміністрування, призвело до зниження рівня податкового тиску. Тобто прийнята для платників податків система місцевого оподаткування стала ризикованою для місцевих бюджетів, оскільки, за аналізом інформації ДФС (ДПС) України, надходження від сплати місцевих податків і зборів через різні причини не змогли забезпечити фінансові потреби органів місцевої влади [2].

На сьогодні органи місцевого самоврядування більшості територіальних громад не забезпечують створення сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, захисту її прав; надання населенню високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях. Як слушно зазначає О. Гулак, влада має усвідомити відповідальність щодо того, що самотійно мусимо виходити з ціннісної, інституційної, адміністративної та в цілому економічної кризи, у якій наразі опинилася наша держава [3, с.12].

На нашу думку, саме дотримуючись такої позиції в державній бюджетно-податковій політиці, посилено бюджетноформувальну складову системи місцевих податків і зборів через внесення змін до ПК України щодо скасування фіксованого сільськогосподарського податку як загальнодержавного платежу та віднесення сільськогосподарських виробників до четвертої групи платників єдиного податку [4]. Крім того, відповідно до пп. 295.9.8 ст. 295 ПК України платники єдиного податку четвертої групи перераховують в установленій строк загальну суму коштів цього податку на відповідний рахунок місцевого бюджету [1].

Забезпечуючи належні умови для фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських виробників, законодавець сформував додатковий ризик місцевого бюджету – несистематичність та асиметричність в отриманні бюджетних коштів територіальними громадами. Адже відповідно до пп. 295.9.2 ст. 295 ПК України такі платники сплачують податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу, у таких розмірах: у I кварталі – 10%; у II кварталі – 10%; у III кварталі – 50 %; у IV кварталі – 30 % [1].

Тобто для платника на нормативно-правовому рівні урегульовано уникнення ризику витрати коштів на сплату єдиного податку у весняно-зимовий період із метою забезпечення можливості підготовки до весняно-літньо-осінніх сільськогосподарських робіт. Виходячи з цього, формується ризик місцевого бюджету у вигляді несвоєчасного отримання коштів у період з січня по червень календарного року.

Отже, основною причиною неналежного стану справ у системі місцевого самоуправління є відсутність місцевих фінансів, забезпечення якими відповідає інтересам як держави, так і територіальних громад. На нашу думку, сформувавши такий стан ризиковості невчасного отримання коштів місцевих бюджетів, держава має розробити правовий механізм компенсації дефіциту місцевого бюджету шляхом надання трансфертних коштів або тимчасових позичок із Державного бюджету України чи зі сформованого спеціального державного чи страхового фонду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Податковий кодекс України : Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
3. Гулак О. В. Шляхи побудови ефективних державних інституцій: виклики сьогодення [Електронний ресурс] / Гулак О. В. // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2015. – № 2. – С. 11-14. – Режим доступу : <http://www.nvppp.in.ua/index.php/vip2>
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/71-19/paran1664#n1664>.

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НОРМАМИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

*Світличний О.,
професор кафедри цивільного та господарського права
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
д.ю.н*

З проголошенням України суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою основним завданням, яке потребувало розв'язання, стало формування національної системи законодавства, спрямованої передусім на забезпечення прав і свобод людини й громадянина. За сучасних умов розвитку суспільства рівень правового захисту прав і свобод людини й громадянина є головним свідченням демократизму суспільства та держави. Держава взяла на себе зобов'язання створити не лише необхідні умови та визначити механізм належної реалізації проголошених прав і свобод, але й законодавчо передбачити порядок захисту порушених прав.

Стратегічний курс України на інтеграцію в Європейський Союз зумовлює потребу орієнтування на європейські цінності, які лежать в основі стандартів реальної демократії, інформаційного суспільства, соціально орієнтованої державної політики, що базується на засадах верховенства права, забезпечення пріоритету прав та свобод людини і громадянина. Складні суспільні явища, що підлягають регулюванню адміністративним правом, є поєднанням різних інтересів, серед яких однією з головних є захист законних інтересів особи в її економічних, соціальних, політичних та інших правах.

Громадяни, будучи найбільшою групою суб'єктів адміністративно-правих відносин, найчастіше вступають у відносини з державою у сфері виконавчої влади, де зосереджено інтереси значної частини громадян і де практично реалізуються надані їй Конституцією та законами України права й свободи. Необхідність реалізації цих інтересів, а передусім їх узгодження є одним з основних завдань держави та органів публічної влади. Захист прав і законних інтересів особи в адміністративному праві становить собою сукупність застосовуваних у порядку, урегульованому нормами права, засобів, орієнтованих на здійснення уповноваженими на те органами і їх посадовими особами відповідних процесуальних дій, які спрямовані на припинення порушень у сфері публічноправових відносин.

Проблема захисту прав і законних інтересів громадян в адміністративному праві набуває все більшої актуальності й через особливості сучасного процесу європейської інтеграції. У рамках загального процесу демократичних перетворень відбувається формування нових соціально-економічних відносин, продовжуються вживатися заходи щодо формування громадянського суспільства та правової держави, удосконалюються механізми ефективного правового регулювання, забезпечення законності та правопорядку. Здійснення адміністративної реформи в Україні вимагає нового розуміння публічної влади, покликаної забезпечити домінування державних інтересів над індивідуальними, виявляти турботу про гарантування, забезпечення й захист основних прав і свобод людини і громадянина.

Важливим у питанні, що становить публічний інтерес, стало прийняття та виголошення Генеральною Асамблеєю ООН «Загальної декларації прав людини», якою встановлюється низка невід'ємних природних прав людини: усі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності та правах; кожна людина має право на життя, на свободу й особисту недоторканність; усі люди рівні перед законом і мають право без будь-якої різниці на рівний їх захист законом; усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації та ін. [1].

Важливим кроком у захисті природних прав людини і громадянина стала також Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод. Її було прийнято 1950 року, ратифіковано Верховною Радою України 17 липня 1997 року. Цією Конвенцією знову було підтверджено глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі [2]. Держави, що ратифікували Конвенцію, погодилися на контроль з боку Європейського суду з прав людини у випадках, коли ініціатором процесу є окрема особа, а не держава, і фізична особа має право на індивідуальну заяву до Європейського суду з прав людини [3, с.15]. Ратифікована Україною Конвенція стала частиною національного законодавства. Її положення відображені в частині першій ст. 9 Конституції України, де зазначено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

В умовах сьогодення визначені прогресивні європейські положення щодо розкриття змісту та сутності прав людини в теорії вітчизняної

юриспруденції стали загально визнаними. Вона базується на західній концепції з прав людини, яка виходить з юридичної природи безумовних або невідчужених прав людини, виникла та розвинулася на ґрунті західної культури та претендує на всебічне визнання і захист. Головним інститутом сучасних національних і міжнародних правових систем є сукупність правових норм, які надають, гарантують та захищають права й інтереси особи в різних сферах суспільного життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Всеобщая декларация прав человека: Принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// zakon2. rada. gov. ua/ laws/ show/995_015](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015)

2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. – К., 1999. – №2. – С. 15–32.

ВЗАЄМОДІЯ ЦИГАНСЬКИХ (РОМСЬКИХ) ГРОМАД З ОРГАНАМИ ВЛАДИ: ДОСВІД МІЖНАРОДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Севрук В.,

*провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ,
К.Ю.Н.*

Ромська проблематика в цілому та її окремі питання віддавна є предметом і наукових досліджень, і практичного вивчення в майже усіх країнах світу, де живуть роми. Дослідження проводять і зацікавлені державні установи, й міжнародні урядові та неурядові організації, і власне ромські об'єднання. За 12,5 років ХХІ сторіччя тематика досліджень значно розширилася, зокрема до кола наукового осмислення та розроблення практичних заходів уже невідворотно увійшла тема «Правоохоронні органи та роми», перелік проектів і публікацій з якої щороку значно поповнюється [1; 2; 3].

Причина цьому одна – дуже серйозний рівень і криміналізації, й віктимізації ромського населення в Європі, відсутність очікуваного результату від багатьох антидискримінаційних заходів на рівні як окремих держав, так і міжнародних урядових організацій, простіше кажучи, наявний високий рівень порушення прав ромів правоохоронцями не тільки як громадян, а саме за етнічною ознакою. Порушення охоплюють усі правоохоронні сфери: поліцію/міліцію, прокуратуру, суди, установи з виконання покарань, персональне документування [4, с. 7].

За незрозумілою традицією вважалося, що найбільше права ромів порушують правоохоронці у Східній Європі – у країнах колишнього «східного блоку». Утім відверта антиромська державна політика в Італії, Франції 2009-2010 років унаочнила: країни так званої «усталеної/розвинутої демократії» в реальному житті так само сповідують і здійснюють дискримінацію ромів насамперед через правоохоронні структури.

Першою міжнародною неурядовою організацією, що почала системне дослідження дотримання прав ромів, став Європейський центр прав ромів у Будапешті, який з кінця 90-х років публікує доповіді щодо різних країн, і кожна доповідь містить зокрема й низку фактів та аналіз ставлення правоохоронних органів до ромів [5-19]. Можна стверджувати, що ці публікації виокремили поліцейсько-правоохоронну тему та привернули увагу до неї як такої, що має самостійне й непересічне значення в межах загального вивчення дотримання/порушення прав людини та громадянина.

Наприкінці 90-х років важливість цієї теми для розбудови загальноєвропейської політики щодо ромів усвідомили Рада Європи, ОБСЄ, інституції Євросоюзу, а тому на початку нового століття вже не лише наукові й правозахисні організації окремих країн Європи, а й ці міжнародні урядові організації долучилися до вивчення проблем у стосунках між правоохоронцями, ромами як народом, місцевими ромськими громадами та окремими ромами.

Назвемо кілька досліджень, які, на нашу думку, значною мірою посприяли включенню обраної теми до майбутніх засадничих документів європейської ромської політики 2010-2011 років: у 2002-2004 роках Джон Коксхед, дослідник МВС (Home Office), опублікував низку статей про стосунки поліції та ромів у Великій Британії й розробив стратегію підготовки поліцейських [20]; 2002 року МВС Чехії оприлюднило Державну стратегію роботи поліції Чеської Республіки з національними та етнічними меншинами, у якій прямо заявлено: «Стосовно національних меншин...

стратегія спрямована насамперед на членів ромської громади» [21]; у червні-грудні 2005 року болгарський Центр вивчення демократії дослідив, як поліція перевіряє ромів [22]; з 2005 року іспанська ромська організація «Секретаріадо хітано» починає друкувати щорічні результати моніторингу дискримінації ромів, зокрема з боку поліції [23], а 2007 року вона ж видала перший у Європі «Практичний посібник: Рівність у ставленні, поліція та ромська громада» [24] тощо.

Паралельно розпочала дослідження ОБСЄ. У червні-грудні 2002 року Верховний комісар у справах національних меншин ОБСЄ та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснили спільний проект «Моніторинг дотримання прав національних меншин в Україні», тематичні завдання якого містили також МВС-івські питання. На жаль, матеріали цього проекту (звіти з 5-ти областей та АР Крим й узагальнений аналітичний) не було оприлюднено, однак 2006 року їх було використано у спеціальній доповіді омбудсмена України «Стан дотримання та захисту прав національних меншин в Україні» [25], в якій широко висвітлювалася й ромська проблематика.

У 2004-2005 роках Контактний пункт з питань ромів і синті Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ (КППРС БДІПЛ) виконав перший міжнародний і власне «правоохоронницький» проект (дослідницьку програму) «Поліція та роми: до забезпечення безпеки багатоетнічних спільнот», який дав вагомі результати, що були відображені у двох базових виданнях. 2006 року ми отримали довідник «Діяльність поліції та роми: Довідник джерел» [26] – фундаментальну добірку проаналізованих витягів із документів ООН, Ради Європи, Євросоюзу, Європейського суду із прав людини, матеріалів конференцій тощо, які безпосередньо охоплювали всі аспекти стосунків між ромами та поліцейськими органами. А 2011 року побачив світ ґрунтовний огляд «Поліція та рома й синті: формування довіри і взаєморозуміння. Приклади доброї практики» [27].

Огляд, підготовлений колективом європейських експертів, містить аналіз діяльності поліції держав-членів ОБСЄ щодо ромів, висвітлює питання розроблення відомчої політики, нормативних актів і законопроектів, механізмів прийняття ромів на службу, професійного навчання поліцейських для налагодження стосунків із ромськими громадами та ін. Чимало матеріалів названого проекту увійшли також і до Звіту про виконання Плану дій щодо поліпшення стану ромів і синті у країнах ОБСЄ 2008 року [28].

Рада Європи та інституції Європейського Союзу спеціальні дослідження з цієї теми не проводили, але в названих вище документах ОБСЄ читач знайде чимало документів, що стосуються поліції, її роботи з національними меншинами (Про Європейський кодекс поліцейської етики, 2001; Висновок комісара із прав людини про незалежний та ефективний розгляд скарг на дії поліції, 2009; Директива Ради ЄС про застосування принципу рівного поводження незалежно від расової чи етнічної належності осіб, 2000; Загальнополітична рекомендація ЄКРП №3 «Боротьба з расизмом і нетерпимістю стосовно ромів/циган», 2007; Заява ЄКРП про останні події щодо ромів та іммігрантів в Італії, 2010, та багато інших).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ingleton R. D. Gypsy and the bobby: A study of police relationships with an indigenous ethnic minority / Ingleton R. D. // *Police journal*. – 1978. – Vol.51 (April-June). – Issue 2. – P. 181-190.
2. Gronfors M. Finnish Gypsies and the police / Gronfors M. // *Policing Scandinavia*. – Stockholm: Scandinavian Research Council for Criminology at the University of Stockholm, 1980. – P. 147-156.
3. Cipollini R. Gypsy girls in an Italian juvenile Court / Cipollini R., Faccioli F., Pitch T. // *Growing up good: Policing the behavior of girls in Europe*. – Thousand Oaks (CA): Sage Publications, Inc, 1989. – P. 114-128.
4. Дотримання прав ромського населення в діяльності ОВС України / кол. авт. – Харків: Харківський інститут соціальних досліджень, 2013. – 76 с.
5. Divide and deport. Roma and Sinti in Austria (1996). – Австрія.
6. No record of the case: Roma in Albania (1997). – Албанія.
7. Profession: prisoner: Romatin detention in Bulgaria (1997). – Болгарія.
8. The non-constituents: Rights deprivation of Roma in post-genocide Bosnia and Herzegovina (2004). – Боснія та Герцеговина.
9. Campland: Racial segregation of Roma in Italy (2000). – Італія.
10. Cleaning operations: Excluding Roma in Greece (2003) – Греція.
11. A pleasant fiction: The human rights situation of Roma in Macedonia (1998.) – Македонія.
12. The limits of solidarity: Roma in Poland, 1989 (2002). – Польща.
13. В поисках счастливых цыган. Преследование отверженных меньшинств в России (2005). – Росія.
14. Sudden rage at dawn. Violence against Roma in Romania (1996) та State of impunity: Human rights abuse of Roma in Romania (2001). – Румунія.
15. Time of the skinheads: Denial and exclusion of Roma in Slovakia (1997). – Словаччина.
16. “We are here!”: Discriminatory exclusion and struggle for rights of Roma in Turkey (2008). – Туреччина.

17. The Misery of Law: The Rights of Roma in the Transcarpathian Region of Ukraine (1997) та Рух зупинено. Інертний стан дотримання прав ромів в Україні (2006). – Україна.

18. Always somewhere else: Anti-gypsyism in France (2005). – Франція.

19. A special remedy: Roma and schools for the mentally handicapped in the Czech Republic (1999). – Чехія.

20. Coxhead J. Anti-Racism training strategies for the Police Service and Criminal Justice Sector – Gypsies and Travellers. – Matlock: Derbyshire Police Service, 2004. – 31 p.

21. Narodni strategie pro praci Policie Ceske republiky ve vztahu k narodnostnim a etnickym menšinam. – Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2002. – S. 5 [44 s.]

22. Полицейски проверки и използване на етнически профили в България. – София, 2006. – 108 с.

23. Discriminacion y comunidad gitana: Informe anual FSG 2005. – Madrid, 2005. – 46 p.

24. Guia practica sobre igualdad de trato, policia y comunidad gitana. – Madrid, 2007. – 28 p.

25. Стан дотримання та захист прав національних меншин в Україні: Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – К., 2006 Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.ombudsman.gov.ua/en/images/stories/07022011/S_Dopovid_2_1.pdf

26. Policing and Roma: a resource manual. A compilation of documents to support implementation of the OSCE Action plan for Roma & Sinti / Prepared by Dr. Robin Oakley, Chris Taylor. – Warsaw, 2006. – 233 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osce.org/odihr/67843>

27. Полиция и рома и синти: формирования доверия и взаимопонимания. Примеры хорошей практики. – Варшава, 2011. – 171 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polis.osce.org/library/f/3682/3043/OSCE-AUS-SPM-3682-RU-3043>

28. Status Report on the Implementation of the Action Plan on Improving the Situation of Roma and Sinti within the OSCE Area.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ БІЗНЕС-ПАРКІВ

Тимошенко О.,

помічник – консультант депутата

Бородянської районної ради Черкашина О.

Створення сприятливого інвестиційного клімату за рахунок реального інвестування є запорукою формування об'єктивних передумов стійкого розвитку економіки регіону, а також важливою конкурентною перевагою подальшого зростання економіки. Насправді кожен хоче бачити свій регіон

достатньо розвиненим у різних напрямках, але, на жаль, «хотіти» не завжди означає робити».

Для активізації інвестиційної діяльності вже більш як півстоліття розвинені країни використовують механізм створення бізнес-парків (індустріальних парків, технологічних парків та ін.). Зокрема варто зазначити, що поняття «бізнес-парк» вживається в сучасному науковому середовищі в двох аспектах.

З історичної точки зору, у широкому значенні, бізнес парк – це комплексне поняття, що включає в себе розуміння того, що це – організація, керована фахівцями, головною метою яких є збільшення добробуту місцевого співтовариства за допомогою просування інноваційної культури, а також змагальності інноваційного бізнесу та наукових організацій.

З сучасної точки зору, у вузькому значенні, бізнес-парк – це більш конкретизоване та вузьке поняття, один з форматів комерційної нерухомості. Бізнес-парк у такому розумінні – поняття, схоже з поняттям технологічного парку в питаннях оточення й обмеження забудов, але не сфокусоване на діяльності, пов'язаній з технологією чи дослідженнями. Метою бізнес-парків є забезпечення привабливого місця розташування «чистих» організацій і підприємств (без забруднення чи шуму).

Бізнес-парки основною своєю метою мають створити максимально комфортні умови життя та праці для працівників. Це означає наявність:

- кількох будівель, об'єднаних загальною концепцією та спільною територією;
- невисока поверховість будівель;
- наявність просторого паркінгу;
- наявність необхідної інфраструктури (кафе, ресторани, заклади громадського харчування, відділення банків, аптеки, магазини, спортзали, салони краси, турагентства, готелі, іноді – дитячий садок і школа поруч);
- велика територія;
- зручна транспортна розв'язка;
- розташування на околиці міста або за його межами.

Такий формат комерційної нерухомості користується більшою популярністю за кордоном. Останнім часом бізнес-парки стали з'являтися й на території України. Але вітчизняні компанії не поспішають переїжджати за місто або на його околиці, оскільки це зазвичай ознака недостатньої респектабельності компанії. Та й насправді, щоб переїхати за місто і вибрати велику територію, потрібен відповідний стартовий капітал. Закордонні

орендарі охоче вибирають більш комфортні бізнес-парки подалі від шумного міста, але не будемо забувати, що за кордоном надається дуже хороша фінансова підтримка бізнесу.

Для того щоб зрозуміти важливість та інноваційну привабливість подібних парків саме для економічного зростання України, варто звернутися до міжнародного історичного досвіду їх створення.

Перший технологічний парк, як приклад нової форми організації інноваційного процесу, було створено після другої світової війни 1949 року на базі Стенфордського університету США (штат Каліфорнія) за ініціативи професора Ф. Термана під назвою «Стенфордський індустріальний парк». 1971 року журналіст Хофлер вперше вжив щодо технопарку назву «Силіконова долина» (в українському перекладі – «Кремнієва долина»), яка стала офіційною та прижилася у світовій літературі.

Технопарк був організований на території, яка належала університету, де на пільгових умовах стали надавати в оренду землю й робочі приміщення для щойно створених малих високотехнологічних підприємств, що підтримували найтісніші зв'язки з університетом. Централізовано на кошти університету та за рахунок урядових субсидій створювалась інфраструктура обслуговування такого бізнесу. Сьогодні відповідний технологічний парк зосереджує близько 3 тис. середніх і дрібних електронних фірм із загальним числом зайнятих 19-200 тис. осіб. «Силіконова долина» – це найбільший інвестиційний центр, де зосереджено кадри найвищої кваліфікації (вчені, інженери, дизайнери, програмісти, юристи, менеджери, венчурні підприємці). Варто відзначити, що кошти, які інвестуються компаніями-засновниками, складають третину національних інвестицій в економіку США. Компанії «Силіконової долини» фактично володіють 10% усіх патентів, зареєстрованих у США.

Успішний досвід функціонування технологічного парку на базі Стенфордського університету стимулював появу інших подібних утворень. Так, після «Силіконової долини» у США з'явилися науково-технологічні парки в штаті Масачусетс, «Біонічна долина» у штаті Юта.

Першим цілеспрямовано створеним індустріальним бізнес-парком історики вважають Trafford Park у Манчестері (Велика Британія), заснований 1896 року Е. Холі, який викупив перші 10 га землі вздовж Манчестерського каналу, створив інженерну та транспортну інфраструктуру і почав здавати в оренду інженерно підготовлені ділянки промисловим компаніям, а пізніше продавати їх. До того ж свій перший у Європі автомобільний завод Г. Форд

розташував у Таффорд-Парку 1910 року. Цей парк існує й сьогодні. Нині керування ним здійснюється місцевою корпорацією територіального розвитку.

Сьогодні кожен регіон та округ у країнах Північної Америки та Західної Європи нараховує десятки бізнес-парків, розташованих на окраїнах великих міст, поряд із транспортними вузлами, на спеціально відведених територіях, заснованих для промислово-складського використання. В останні десятиріччя спостерігається тенденція тяжіння індустріальних та технологічних парків до центрів концентрації кваліфікованого персоналу, наближення їх до центрів освіти, торгівлі, культури, розваг. Це є особливо актуальним за умов розвитку концепції об'єднання територіальних громад і концентрування всіх важливих об'єктів в одному регіоні.

Вивчення зарубіжного досвіду створення бізнес-парків необхідно використовувати при формуванні та розвитку подібних парків в Україні. Розвиток, який пройшли багато країн Європи і світу доводить, що функціонування індустріальних парків позитивно впливає на економічну, соціальну ситуацію в країні, підтримує процес модернізації промисловості. Досвід Польщі, Угорщини, Чехії, Словаччини, Туреччини та інших успішних країн, які пішли шляхом створення спеціальних економічних зон (індустріальних парків), указує на правильність цього тренду та такого напрямку розвитку в контексті стратегії розбудови України як успішної європейської держави. Однак варто зазначити, що основною проблемою створення подібних бізнес-парків в Україні є складність одержання істотної стартової фінансової підтримки від держави або органів місцевого самоврядування, а також непопулярність і нерозуміння західної ідеї місцевою бізнес-елітою.

Однак тривала економічна криза, що спостерігається в Україні, зумовила потребу використання ефективного міжнародного досвіду та формування зацікавленості місцевої влади у створенні сприятливого інвестиційного клімату в регіоні, підтримку та реалізацію відповідних інвестиційних проектів, необхідність посилення якості роботи з потенційними інвесторами. Лише зростання інвестиційної привабливості допоможе досягти поступового розвитку регіональної промисловості, науки, культури, торгівлі та ін.

Якщо розглядати конкретно смт. Бородянку та район, то все таки в перспективі хотілося б створити такий бізнес-парк, де будуть потрібні підприємства, які допоможуть розвиватися регіону, де будуть комфортні

умови для працівників з аптеками, мінімаркетами та фітнес-центрами, навіть з дитячим садочком, якого дійсно не вистачає. Сподіваємося, що місцеві органи самоврядування позитивно відреагують на таку ідею та будуть максимально сприяти й підтримувати такі проекти. Адже економічний розвиток – це запорука стабільного благополуччя регіону.

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що на разі основним та важливим завданням органів місцевого самоврядування в Україні є проведення цілеспрямованої та системної діяльності зі створення потужних, розвинених бізнес-парків на місцях, що допоможе територіально інтегрувати найкращих фахівців у галузі науки, культури, освіти та виробництва, підвищити конкурентоспроможність, використовуючи синергетичний ефект спільної ефективної роботи на благо й розвиток місцевої громади.

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ

Шевчук К.,
*інтерн Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики,
слухач Національна академія державного управління
при Президентові України;*

Поповський А.,
*головний державний ревізор-інспектор відділу фактичних перевірок,
контролю за готівковими операціями управління аудиту
Головного управління Державної фіскальної служби в Запорізькій області,
слухач Національної академії державного управління
при Президентові України*

Актуальність дослідження, зумовлена тим, що сьогодні в Україні проблематика фіскальної політики належить до найгостріших як в економічному й соціальному, так і в політичному контексті. Україна, не маючи достатнього практичного досвіду й наукового обґрунтування формування та реалізації фіскальної політики, розвивається експериментальним шляхом, часто роблячи при цьому хибні кроки. Уведені податки містять ознаки старої адміністративної системи, заснованої на надмірній централізації процесу формування та розподілу фінансових ресурсів держави.

На підставі опрацювання наукової літератури та законодавчих актів визначено, що сутність фіскальної політики виявляється в сукупності правових, фінансових і організаційних заходів держави у сфері регулювання бюджетних і податкових відносин, які спрямовані на формування й використання фінансових ресурсів у системі регулювання економічного розвитку країни.

Виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність і визначення України як суверенної та незалежної, демократичної, соціальної, правової держави [1], правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів [2].

Становлення інноваційно-інвестиційної моделі економіки не можливе без застосування державою комплексу інструментів стимулювання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (далі – НДДКР), і насамперед фіскального характеру. Зумовлено це тим, що інвестування в подібні проекти пов'язане з додатковими ризиками, тому, окрім очікуваної норми прибутку, важливим чинником для підприємства у процесі прийняття рішення щодо локалізації інвестицій у НДДКР є обсяг державної допомоги. До того ж в умовах тривалої рецесії, яка погіршує фінансові показники діяльності корпоративного сектору та обмежує його доступ до фінансових ресурсів, роль державної допомоги як джерела фінансування НДДКР стає дедалі вагомішою. Саме тому більшість країн, намагаючись пришвидшити інноваційний розвиток, постійно збільшують обсяг і розширюють перелік податкових пільг, на які можуть претендувати підприємства, що здійснюють НДДКР.

Україна останніми роками дещо відстала від цієї глобальної тенденції. З прийняттям Податкового кодексу [3] обсяг і перелік фіскальних інструментів, які стимулюють інноваційну діяльність, був значно звужений. Така політика щодо інноваційного розвитку держави загрожує погіршенням конкурентоспроможності вітчизняної економіки й комплексом похідних негативних наслідків, тому має бути переглянута в найближчій перспективі. В умовах вичерпання зовнішніх чинників потужний імпульс для модернізації вітчизняної економіки може надати саме прискорений розвиток інноваційної діяльності корпоративного сектору, який неможливо забезпечити без упровадження комплексу раціонально побудованих фіскальних інструментів підтримки НДДКР.

Стимулювання НДДКР нині є одним із головних пріоритетів соціально-економічної політики більшості держав світу. Надання податкових пільг і стимулів призводить до втрати частини доходів бюджету, проте компенсується низкою вигід на макrorівні. Висока інноваційна активність корпоративного сектору сприяє покращенню конкурентоспроможності економіки, що здійснює багатофакторний позитивний вплив на соціально-економічний розвиток держави, який виявляється в технічній і технологічній модернізації економіки, раціоналізації споживання природних ресурсів, зниженні екологічного тиску, зростанні кількості висококваліфікованих робочих місць, підвищенні рівня оплати праці. Крім того в середньостроковій перспективі за умови провадження ефективної проінноваційної політики втрати доходів бюджету від надання податкових пільг є тимчасовими й компенсуються розширенням податкової бази і, відповідно, зростанням обсягів податкових платежів за рахунок:

- підвищення економічної ефективності підприємств та, відповідно, покращення їх фінансових результатів, що збільшує базу оподаткування та надходження податку на прибуток підприємств;

- збільшення доданої вартості продукції, що розширить базу оподаткування ПДВ і відповідно надходження цього податку до бюджету;

- підвищення оплати праці працівників через зростання потреби в кваліфікованих працівниках, що збільшить надходження податку на доходи фізичних осіб і внесків на соціальне страхування.

Важливість завдання підтримки НДДКР зумовлює стале зростання обсягу фінансової підтримки, яка виділяється державою для активізації діяльності корпоративного сектору в цьому напрямку. Нині 26 із 34 країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) пропонують для бізнесу податкові пільги та стимули для здійснення НДДКР, тоді як у середині 90-х років ХХ ст. їх налічувалося лише 12 [4]. Серед країн, що не входять до організації, таку практику активно застосовують Бразилія, Китай, Індія, Російська Федерація, Сінгапур, Південно-Африканська Республіка та ін. [4].

Державна фінансова підтримка НДДКР може здійснюватися двома шляхами: через прямі трансферти з державного бюджету у формі грантів чи субсидій та/або надання податкових пільг (у формі податкових кредитів, знижок, винятків тощо). Більшість країн намагається комбінувати застосування двох механізмів (бюджетного і податкового).

З-поміж найбільш розвинених країн лише Естонія, Фінляндія, Німеччина, Швеція та Швейцарія все ще не запровадили жодних спеціальних податкових пільг для стимулювання НДДКР [4]. Разом із тим відсутність податкових інструментів цілком компенсується в них наявністю потужних інструментів прямої бюджетної підтримки.

Оцінити ефективність застосування бюджетних інструментів, особливо в економіках, що розвиваються, досить складно. Натомість з упевненістю можемо констатувати, що ті країни, які застосовують систему податкових пільг, досягли відчутного прогресу в розвитку інноваційної моделі економіки. Очевидними перевагами податкових механізмів над прямими бюджетними трансфертами є такі:

- більш об'єктивний спосіб розподілу державної допомоги. Отримання бюджетного трансферту залежить від суб'єктивних оцінок і рішень чиновників, тоді як можливість скористатися податковими пільгами часто залежить лише від здатності підприємства виконати перелік необхідних умов, який є однаковий для всіх претендентів;

- оперативність в отриманні рішення щодо можливості отримати допомогу. Підприємство, що здійснює НДДКР, як правило, подає заявку на отримання податкової пільги разом із податковою декларацією, а податкові органи для визначення податкового зобов'язання мають оперативно її опрацювати. Поряд із тим у низці країн (наприклад, Чехії та Франції) підприємство ще перед початком реалізації НДДКР може звернутися до органів влади з проханням надати йому офіційний висновок про відповідність проекту вимогам для отримання податкової пільги, що фактично гарантує її отримання в кінці звітного періоду без додаткової бюрократії. Натомість отримання бюджетної дотації ускладнюється тривалістю процедури, оскільки, як правило, багато часу витрачається на проведення конкурсу, підбиття його результатів і визначення найперспективніших проектів, а також на очікування трансферту з бюджету;

- системність і організованість податкових інструментів, тоді як для прямої бюджетної підтримки характерна розпорошеність, пов'язана зі значною кількістю бюджетних програм фінансування НДДКР, різними термінами подання заявок, різними джерелами їх фінансування (особливо це актуально для країн ЄС, де бюджетна підтримка може здійснюватися з європейських структурних фондів, державного чи місцевого бюджетів).

Таким чином, податкові інструменти підтримки НДДКР виглядають більш ефективними, хоча за умови налагодження безперебійної та

безкорупційної прямої бюджетної підтримки підприємства швидше за все воліли б користуватися інструментами бюджетного механізму. Через застосування комплексу податкових інструментів держава зменшує витрати підприємства на інвестиції в НДДКР. При цьому, якщо ще десятиліття тому державна допомога часто зводилася лише до звільнення від оподаткування таких інвестицій, то наразі в міру посилення тенденції розширення державної підтримки інноваційної діяльності підприємство, яке здійснює НДДКР, лише завдяки податковим пільгам в окремих країнах може компенсувати до 45% витрат на подібні проекти [4].

Для того щоб порівняти сприятливість податкового простору для здійснення НДДКР, експерти ОЕСР розраховують В-індекс, який є унікальним інструментом, що дозволяє унаочнити масштаб податкових пільг для інвестицій у НДДКР, що надають різні держави. Він демонструє, який загальний обсяг державної допомоги у формі податкових пільг може отримати підприємство в разі інвестування однієї грошової одиниці в НДДКР. Варто зазначити, що в багатьох країнах для суб'єктів малого та середнього бізнесу з огляду на його важливу соціальну функцію надаються додаткові податкові преференції, тому для цього класу підприємств ОЕСР розраховує окремий В-індекс.

У деяких державах інвестор за рахунок податкових пільг може компенсувати 20-25% витрат на НДДКР, в Іспанії – до 35%, у Франції – навіть до 43%. Натомість в іншій групі країн, які мають від'ємне значення В-індексу, зокрема і в Україні, інноваційна діяльність не те що не підтримується податковими інструментами, вона ще й оподатковується.

Проте якщо у Швеції, Швейцарії, Словаччині, Фінляндії, Росії, Ізраїлі відсутність податкових пільг компенсується значними обсягами прямих трансфертів з бюджету на підтримку НДДКР, то в Україні і цей механізм фактично не працює. Таким чином, можемо зробити висновок, що практика надання податкових пільг є загальнопоширеною навіть у країнах, які декларують відданість ринковим принципам розвитку економіки. Разом із тим результативність цих пільг залежить від здатності вибудувати ефективний механізм їх функціонування, який би дозволяв компенсувати значну частину витрат на НДДКР, але чітко обмежував спроби використати пільги для мінімізації оподаткування.

Перше питання, з яким стикаються науковці та представники державної влади у процесі розробки фіскальних інструментів стимулювання НДДКР, – це чітке визначення об'єкта стимулювання. Потрібно наголосити,

що НДДКР та інновації – це різні, хоча й тісно пов’язані поняття. НДДКР – це більшою мірою експериментальна наукова діяльність, спрямована на збільшення суми наукових знань. Процес упровадження та випробування зразків сюди вже не входить. А інноваційна діяльність саме пов’язана з трансформацією, як правило, наукових ідей у технологічно нові продукти або послуги, упроваджені на ринку. Ця відмінність об’єктів стимулювання має важливе значення під час розроблення фіскальних заходів стимулювання.

Варто зауважити, що в ОЕСР розроблено низку базових документів як для країн, що безпосередньо беруть участь у її діяльності, так і для країн Східної Європи, Латинської Америки, Азії, Африки, які не є членами цієї організації. Основним методологічним документом у сфері здійснення НДДКР є «Керівництво Фраскати» [4]. Цей документ детально визначає ключові терміни, а також витрати, що можуть бути зараховані до витрат на НДДКР. Відповідно до цього документа НДДКР – це творча діяльність на систематичній основі з метою збільшення обсягу знань, ураховуючи знання про людину, природу й суспільство, а також пошуку нових сфер застосування цих знань. НДДКР охоплюють три види робіт (діяльності): фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, розробки [4]. Фундаментальні дослідження – це експериментальні або теоретичні дослідження, спрямовані на одержання нових знань без будь-якої конкретної мети, пов’язаної з використанням цих знань. Прикладні дослідження – оригінальні роботи, спрямовані на отримання нових знань з метою вирішення конкретних практичних завдань. Розробки – систематичні роботи, які базуються на наявних знаннях, отриманих у результаті наукових досліджень та/або практичного досвіду, і спрямовані на створення нових матеріалів, продуктів чи пристроїв, упровадження нових процесів, систем і послуг чи значне вдосконалення тих, що вже випускаються або введені в дію.

На нашу думку, важливо розглянути, завдяки яким податковим інструментам різні країни формують сприятливий простір для здійснення НДДКР. Проаналізувавши наявні податкові інструменти, поширені у світі, можемо виокремити такі типи.

1. Відтермінування сплати податкового зобов’язання з податку на прибуток за умови спрямування цих коштів на НДДКР. Цей податковий інструмент є однією з форм державної допомоги, оскільки держава фактично кредитує підприємство за нижчою від ринкової ставкою (або взагалі безвідсотково) і за спрощеною процедурою. Це зменшує витрати підприємства, але лише за статтею обслуговування кредиту (не варто плутати

з виплатою основної суми). Така податкова пільга не є поширеною у світі через її обмежений стимулюючий вплив, адже отримане фінансування зрештою необхідно повертати державі, тоді як фінансування НДДКР є вкрай ризиковим і часто призводить до збитків.

Названий податковий інструмент нині застосовується в РФ, де підприємство може залишити в себе частину нарахованого податку на прибуток на термін від 1 до 5 років, але за умови повернення цієї суми в кінці терміну з нарахованими відсотками (його назва – інвестиційний податковий кредит). Пільга застосовується для чітко обмежених цілей, серед яких – здійснення НДДКР. До речі, певний час подібний податковий інструмент діяв в Україні. Відповідно до п. 1.11.4. ст. 1 «Про оподаткування прибутку підприємств» [5] інвестиційний податковий кредит передбачав «відстрочку сплати податку на прибуток, що надається суб'єкту підприємницької діяльності на визначений строк з метою збільшення його фінансових ресурсів для здійснення інноваційних програм». Варто зазначити, що через складність адміністрування цей податковий інструмент фактично не застосовувався в Україні.

2. Податкова знижка, під якою розуміється зменшення бази оподаткування податку на прибуток на певний відсоток вартості НДДКР. Така податкова пільга завжди надається на безповоротній основі і призводить зрештою до зменшення обсягу нарахованого податку. Як правило, існує декілька видів цієї пільги, зокрема:

– часткова податкова знижка, яка дозволяє зменшити базу оподаткування на частину витрат на реалізацію НДДКР (до 100% вартості проекту). Така пільга була поширена в другій половині ХХ ст. Як правило, застосовувалася в тих країнах, де джерелом фінансування подібних проектів є прибуток після оподаткування. З метою зниження фіскального тиску на інновації як найбільш перспективні інвестиції держава дозволяла частину витрат на НДДКР віднести до валових витрат підприємства. В умовах глобальної тенденції розширення обсягів податкової підтримки інноваційної діяльності цей інструмент утратив популярність через незначний ефект;

– повна податкова знижка, що прийшла на зміну частковій і дозволяє списувати на витрати 100% вартості НДДКР. Низка країн відносить витрати на інновації до так званих витрат на отримання доходу (revenue expenditures), що автоматично виключає їх з бази оподаткування податку на прибуток. Нині таку пільгу можна вважати мінімумом державної підтримки НДДКР, яку запроваджено в більшості країн світу;

– додаткова податкова знижка, яка дозволяє списувати витрати більш ніж на 100% вартості НДДКР. Має чітко виражений стимулюючий характер, оскільки чим вища інноваційна активність підприємства, тим більші можливості в нього для мінімізації оподаткування.

Наразі цей податковий інструмент є досить поширеним у світі, особливо в країнах з економікою, що розвивається. Так, у Бразилії стандартна базова ставка становить 160% витрат на НДДКР, але підприємства мають можливість збільшити її до 200%. Зокрема, якщо кількість працівників, задіяних у реалізації НДДКР, зростає у звітному році на 5%, то податкова знижка зростає ще на 10%, якщо кількість працівників збільшується більш ніж на 5%, то до стандартної податкової знижки можна додати ще 20% загальних витрат на НДДКР. Ще на 20% податкову знижку можна розширити за умови патентування результатів дослідницької діяльності.

У Чехії значна частина інноваційних витрат включається до витрат з метою отримання доходу, але якщо вони визнаються витратами на НДДКР, то додатково застосовується 100% податкова знижка, тобто загальний розмір податкової знижки може скласти 200% вартості такого проекту.

В Угорщині діє подібна система, але якщо НДДКР виконані в партнерстві з науковими інститутами країни, підприємство має право на додаткову податкову знижку в розмірі 100%, що дозволяє йому отримати в підсумку податкову знижку в розмірі 300%. Варто зазначити, що застосування податкової знижки має низку недоліків, через які більшість економічно розвинених країн відмовилися від її застосування. Вони полягають у такому:

– застосування податкової знижки неодмінно призводить до погіршення фінансового результату підприємства, що є значною проблемою для публічних компаній, пайові та боргові цінні папери яких розміщені на фондових біржах;

– використання цього інструмента ускладнює (хоча така практика існує зокрема в Чехії) перенесення податкової пільги на минулі чи майбутні податкові періоди, що знижує можливості підприємства для управління своїм фінансовим результатом;

– низька ефективність в умовах збиткової діяльності підприємства, що досить характерно для тих періодів діяльності, в яких підприємство посилює інноваційну активність. Разом із тим податкова знижка не є надмірно

витратною для бюджету, тому залишається поширеною, особливо в небагатих країнах.

3. Податковий кредит на НДДКР. На відміну від податкової знижки, частина витрат на НДДКР виключається не з бази оподаткування, а з суми вже нарахованого податку. Цей податок набуває поширеності, що зумовлено його відчутними перевагами:

- не впливає на фінансовий результат підприємства, оскільки зменшує не прибуток, а вже нарахований податок;

- є прозорим і зручним, оскільки витрати компенсуються оперативно та безпосередньо;

- ліквідує стимули до мінімізації оподаткування, оскільки нарахований податок є джерелом додаткових фінансових ресурсів.

У сфері НДДКР існує два ключові методи, відповідно до яких надається податковий кредит, – volume-based, який передбачає надання кредиту на основі обсягу фактичних витрат без вимоги до їх динаміки, та метод incremental, за якого інвестиційний податковий кредит (ПК) застосовується відповідно до обсягу зростання витрат на НДДКР. В Україні ці терміни часто перекладаються як «обсяговий» та «прирістний».

Прирістний більше відповідає завданням стимулювання, оскільки пільги надаються лише за умови збільшення інвестицій у НДДКР порівняно з попередніми періодами (як правило, порівняно з середніми витратами за кілька останніх років). Разом із тим він має значні вади, зокрема:

- стимулюючий ефект здійснюється лише для великих корпорацій, які вже активно провадять НДДКР. Натомість невеликі компанії або ті, які лише розпочинають здійснювати НДДКР, не можуть скористатися цією пільгою через брак бази для її нарахування;

- цей метод не враховує циклічності витрат на НДДКР, адже підприємство може реалізувати один вагомий проект НДДКР у певний проміжок часу (на який припадуть найбільші витрати), а в наступні періоди – займатися його вдосконаленням і запровадженням у виробництво, що різко знизить витрати на НДДКР. За таких умов у період найбільших витрат на НДДКР податкова пільга матиме найменший ефект;

- розрахунок розміру податкового кредиту за цим методом досить складний, що вимагає як додаткових фінансових і трудових витрат як з боку підприємства, так і органів контролю для перевірки коректності здійснених розрахунків.

Зазначені недоліки зумовили зниження популярності у світі цього методу нарахування податкового кредиту. Із 25 країн світу, які застосовують податкові кредити для стимулювання НДДКР, його «у чистому вигляді» використовують лише чотири – США, Мексика, Південна Корея та Японія.

Значно поширенішим є обсяговий податковий кредит, за яким підприємству відшкодовується частина фактичних витрат на НДДКР у певний період. Він значно легший при обрахуванні, більш результативний, проте значно витратніший для бюджету держави. Такий податковий кредит застосовується зокрема в Канаді. Стандартна ставка податкового кредиту (Scientific Research and Experimental Development Investment Tax Credit) становить 20% витрат на НДДКР у відповідному році. Подібна система, але із ще значнішими можливостями, використовується у Франції, яка на початку глобальної фінансово-економічної кризи суттєво збільшила обсяг державної підтримки інноваційної діяльності, створивши найбільш привабливі умови для НДДКР у Європі. Так, французькі компанії, які реалізують НДДКР, мають право на дослідницький податковий кредит (далі – ДПК) (Crédit Impôt Recherche). Його ставка залежить від вартості проекту: якщо вона не перевищує 100 млн. євро, ставка ДПК становить 35%, і додатково 5% підприємство може компенсувати видатки, що перевищують таку позначку [6].

Окрім підтримки власне НДДКР, окремі держави запроваджують стимули для вирішення локальних завдань у цій сфері:

1. Стимулювання підприємств до патентування результатів НДДКР. Так, у Бразилії підприємство, що реалізує НДДКР, може отримати додаткову податкову знижку в розмірі 20% за умови патентування результатів НДДКР. У Франції та Канаді витрати за захист прав інтелектуальної власності включаються до витрат, на які поширюється податковий кредит.

2. Стимулювання до промислового впровадження (комерціалізації) НДДКР. Цікавим у цьому контексті є досвід Угорщини, яка дозволяє суб'єкту, який є правовласником розроблених і запатентованих ним НДДКР, вираховувати з бази оподаткування 50% доходу, отриманого від особи, яка має матеріальні права (як правило, займається промисловим освоєнням НДДКР). У Нідерландах доходи від комерціалізації НДДКР оподатковуються за зниженою ставкою податку на прибуток – 5%, тоді як стандартна ставка податку становить 25,5%. У Канаді, навпаки, підтримку отримують підприємства, які здійснюють практичне впровадження НДДКР через можливість відшкодовувати частину витрат на оплату патентних платежів.

Аналогічна система використовується в Польщі, де держава застосовує податкові стимули для підприємств, що впроваджують уже готові НДДКР.

3. Підтримка інноваційної діяльності стартапів та малого бізнесу. Так, у Франції для підприємців, що користуються податковими пільгами вперше, ставка дослідницького податкового кредиту є більш високою і становить 50% першого року і 40% – другого. Крім того для цієї групи підприємств також передбачено режим оперативного відшкодування дослідницького податкового кредиту, який означає, що в кінці першого року діяльності підприємство може відшкодувати свої витрати на НДДКР, отримавши відповідну суму готівки (якщо не отримало прибутку).

У Канаді для малих підприємств, власниками яких є канадські громадяни, а обсяг витрат на НДДКР не перевищує 3 млн. канадських доларів, ставка ІПК становить 35% (для всіх інших – 20%), а компенсація витрат на дослідницьку діяльність відшкодовується навіть у тому разі, коли нарахованого податку не достатньо (або він взагалі відсутній через збитковість підприємства).

В Угорщині серед іншого використовується податковий кредит з більш високою ставкою для підприємств малого та середнього бізнесу на витрати, пов'язані з винагородою науково-дослідницького персоналу в розмірі 25% (для решти – 10%).

4. Заохочення до співробітництва з науково-дослідними організаціями. Так, в Угорщині підприємства, які реалізують НДДКР спільно з науково-дослідними інститутами та організаціями, можуть отримати додаткову податкову знижку в розмірі 100% [4].

Практика застосування податкових інструментів для стимулювання НДДКР поширена в більшості країн світу. Як свідчить дослідження, вона сприяла прискоренню інноваційного розвитку їх економік. В Україні ж нині не передбачено застосування відповідних фіскальних інструментів для стимулювання НДДКР, що пов'язано зі значним дефіцитом державного бюджету, складністю адміністрування податкових пільг, непрозорістю та неефективністю контролю за їх використанням, досвідом значних корупційних зловживань. Тим не менше не викликає сумнівів, що Україні потрібно більше уваги приділяти питанню стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, тому в цьому контексті доцільно рекомендувати впровадження фіскальних інструментів підтримки науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/254к/96-ВР>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/436-15>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/2755-17>.
4. Молдован О. О. Податкові інструменти стимулювання НДДКР корпоративного сектору: світова практика застосування / О. О. Молдован // Стратегічні пріоритети. – № 3 (28). – 2013. – С. 38-45.
5. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 08.12.1994 р. №334/94-ВР (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/334/94-ВР>.
6. Аналітична записка «Щодо доцільності запровадження податкових механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1315>.

ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МОБІЛЬНІ ТЕЛЕФОНИ (АДМІНІСТРАТИВНІ АСПЕКТИ)

*Боровков Р.,
здобувач кафедри
конституційного, адміністративного та фінансового права
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

Науково-технічна революція у сфері мобільних телефонів відбулася. Без них уже неможливо уявити сучасну людину. Однак мобільні телефони є не тільки технічними засобами спілкування – це провідний соціальний і економічний чинник динамічного розвитку людства, що впливає на всі чинники життя людини. Наприклад, важко уявити в умовах сьогодення сферу шоу-бізнесу, освіти, банківську справу без використання комунікативних можливостей мобільних телефонів.

Мобільна революція продовжується, її роль у глобальному вимірі, безсумнівно, буде продовжувати зростати. Західні вчені, здійснивши ґрунтовне дослідження в 182 країнах, дійшли висновку, що стільникові телефони позитивно впливають на економічне зростання всіх без винятку держав (ВВП), одночасно зростає і добробут населення. У незалежних

державках цей показник є різним, однак тенденції однозначно є позитивними [1].

Тим самим, на наш погляд, є незаперечним, що мобільні телефони несуть людству соціальний прогрес, який полягає в такому:

– по-перше й головне, що мобільні телефони утвердили загальну на новому якісному рівні соціалізацію людей, що призвело до багатьох позитивних наслідків: 1) громадяни (піддані) отримали більше свободи від держави без змін і доповнень до основних законів; 2) держава практично втратила можливість тотального прослуховування телефонних розмов через збільшення об'єму інформації в рази; 3) громадяни (піддані) завдяки мобільним телефонам почали більш активно протидіяти корумпованій владі держав; 4) значно спростилося можливість об'єднання фізичних і юридичних осіб у громадські об'єднання. Як результат, кількість революцій «гідності» в різних країнах проти корупції та диктатури значно зросла, зокрема завдяки наявності у громадян мобільних телефонів. Тому всі диктатори і корупціонери від влади, намагаються обмежити (жорстко врегулювати) право громадян на вільне користування Інтернетом і мобільними телефонами;

– по-друге, мобільні телефони значно спростили життя пересічних громадян: 1) у побутовому спілкуванні; 2) щодо контролю за дітьми та надання допомоги пристарілим батькам; 3) щодо виклику аварійних і сервісних служб; 4) щодо руху незнайомою місцевістю завдяки мобільним навігаторам; 5) щодо користування банківськими та іншими інтернет-послугами;

– по-третє, привнесли нову позитивну якість у бізнес. На наш погляд, є незаперечним, що наявність мобільних телефонів у більшості громадян є позитивним чинником соціального прогресу.

Проте, як будь-яке соціальне явище, мобілізація (у сенсі користування мобільними телефонами) суспільства має і негативні боки. Так, мобільні телефони стали засобом приведення в дію бомб у терористів, викликають залежність і негативно впливають на самопочуття деяких людей, розмови одних осіб дратують інших, відволікають їх від корисної діяльності та відпочинку. Ще одним негативним чинником мобілізації стало те, що мобільні телефони стають джерелом підвищеної криміногенної небезпеки, оскільки часто самі стають об'єктом протиправного посягання. Жертвами таких посягань стають десятки тисяч громадян. З метою попередження та відновлення порушених прав фізичних і юридичних осіб і вільного

користування мобільними телефонами створено певний державно-правовий механізм. Правова охорона права власності на мобільні телефони здійснюється багатьма галузями права – адміністративним, кримінальним, цивільним, господарським, фінансовим, інформаційним тощо. Своє місце в цій системі належить нормам адміністративного права, які додають у механізм правової охорони права власності на мобільні телефони чинник публічності та покладають обов'язок його здійснення на спеціальних суб'єктів публічної адміністрації

В умовах сьогодення найбільш поширеними видами мобільних телефонів є стільникові. Однак вони не в усіх частинах планети забезпечують зв'язок, оскільки в них немає супутникових телекомунікаційних стаціонарних телефонних ліній і GSM-мереж. У такому разі на допомогу фізичним і юридичним особам приходять супутникові телефони. Вони є необхідними для працівників віддалених державних органів і бізнес-корпорацій, рятувальних служб і засобів медіа, перевізників, спортсменів і любителів подорожей. До переваг супутникових телефонів учені в галузі ІТ-технологій відносять такі: забезпечення надійного зв'язку в зонах відсутності мобільних і наземних телефонних мереж, підключення до Інтернет; глобальна зона покриття; збільшена ємність батареї для тривалого спілкування; визначення місцезнаходження за допомогою вбудованого GPS приймача, супутниковий трекінг; передання і прийом SMS-повідомлень, електронної пошти та організація факсимільного зв'язку; надійність і високу якість голосової телефонії [4]. Форма супутникового мобільного зв'язку раніше базувалася на супутниках «Inmarsat», які розміщувалися на геостаціонарній орбіті на відстані близько 35000 км (22000 миль) над одним місцем над поверхнею Землі. Через це була потрібна висока потужність передачі, великі антени зв'язку. Крім того такий довгий шлях радіосигналу спричинював помітні затримки голосу. Тому виникла альтернатива геостаціонарним супутникам шляхом запуску системи супутників на низькій навколоземній орбіті (менше ніж 1600 км над Землею) [6]. В Україні найбільш часто використовуються такі супутникові телефони: Thuraya XT-PRO, Thuraya XT-LITE, Inmarsat IsatPhone 2, Iridium 9575 Extreme, Thuraya XT, Iridium 9555, Inmarsat IsatPhone Pro [6].

Отже, особливостями права власності на мобільні телефони в адміністративному аспекті є право фізичних і юридичних осіб на вільне володіння, користування та розпорядження мобільними телефонами, а також дії суб'єктів адміністративно-правих відносин стосовно права власника

публічно вимагати від усіх інших осіб не перешкоджати йому вільно володіти, користуватися та розпоряджатися своїм мобільним телефоном, права власника вимагати від суб'єкта публічної адміністрації втрутитися й поновити порушене право власності та обов'язок публічної адміністрації здійснити всі передбачені законодавством адміністративні заходи щодо попередження протиправних посягань на право власності на мобільні телефони та відновити порушене право.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Tracy L. Mobile goes global: The effect of cell phones on economic growth and development [Електронний ресурс] / Lum Tracy // Bucknell University – 2011. – Режим доступу : http://digitalcommons.bucknell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=honors_theses
2. Адміністративне право України : підручник / за ред. В.В. Галуцька. – К.: ХМД, 2015. – Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс. – 393 с.
3. Mobile telephone [Електронний ресурс] // Encyclopaedia Britannica. – 2014. – Режим доступу : <http://www.britannica.com/technology/mobile-telephone>
4. Супутникові телефони [Електронний ресурс] // EOUI SAT. – 2015. – Режим доступу: http://www.equisat.com/product_type/satellite_phones/
5. Cellular telephones [Електронний ресурс] // Encyclopaedia Britannica. – 2014. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/technology/mobile-telephone>
6. Satellite-based telephone communication [Електронний ресурс] // Encyclopaedia Britannica. – 2014. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/technology/mobile-telephone>
7. Ворушило С. В. Адміністративно-правова охорона атмосферного повітря : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / С. В. Ворушило ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2010. – 18 с.
8. Денчук Р. О. Адміністративно-правова охорона комунальної власності : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Р.О. Денчук ; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. – К., 2006. – 19 с.
9. Галуцько В. В. Адміністративно-правова охорона права власності в Україні : автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / В.В. Галуцько ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2009. – 35 с.
10. Юркова Є. В. Адміністративно-правова охорона права інтелектуальної власності в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Є. В. Юркова ; Запоріз. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – 15 с.
11. Сідак С. П. Адміністративно-правова охорона права на підприємницьку діяльність в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / С. П. Сідак ; Держ. НДІ МВС України. – К., 2010. – 19 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СЛУЖБИ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ

*Галуцько А.,
здобувач кафедри конституційного
адміністративного та фінансового права
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

Одним із провідних чинників функціонування правової демократичної держави є існування в ній органів публічної влади, одним з яких є служба дільничних інспекторів, які забезпечують охорону прав і свобод громадян та юридичних осіб від протиправних посягань.

Завдання та функції з профілактики правопорушень, охорони громадського порядку, роботи з населенням, адміністративної діяльності та інші в системі публічної адміністрації здебільшого покладено на дільничних інспекторів поліції чи органи місцевого самоврядування.

Але, незважаючи на теоретичну і практичну важливість, у науці адміністративного права адміністративно-правовий статус служби дільничних інспекторів охорони громадського порядку досліджено недостатньо, у зв'язку з чим норми чинного законодавства потребують удосконалення.

У зв'язку із загостренням політичної ситуації сьогодні суспільство залишається не задоволеним діяльністю органів внутрішніх справ, зокрема й служби дільничних інспекторів охорони громадського порядку. З метою підняття довіри громадян потрібно здійснити реформування системи, розробити нові завдання та функції, удосконаливши чинне законодавство, зокрема й адміністративне.

Під статусом розуміється правове становище (сукупність прав і обов'язків) фізичної чи юридичної особи. Слушними залишаються роздуми щодо сутності правового статусу індивіда в адміністративно-правових відносинах одного із засновників вітчизняної науки адміністративного права А. Єлістратова, який стверджував, що від обсягу правоможностей, які фізична особа одержує в публічному праві, залежить її потрібний статус. Право особистої свободи визначає так званий негативний статус фізичної особи – правоможність індивіда та те, щоб правляча влада не втручалась у сферу особистої свободи, відмежовану законом. Право публічної адміністрації встановлює позитивний статус особи: тут визначається обов'язок публічної влади надавати фізичним і юридичним особам

адміністративні послуги. На думку вченого, негативний і позитивний статуси доповнюються й утворюються правом громадян на участь у публічній владі, інакше – сукупністю політичних прав, що утворюють третій – активний статус громадянина [1].

У сучасних умовах зміст правового статусу особи трактується у правознавстві в чотирьох основних аспектах: по-перше, правовий статус особи ототожнюється з правосуб'єктністю; по-друге, правовий статус встановлюється нормативно-правовими актами, що встановлюють суб'єктивні права та юридичні обов'язки особи; по-третє, правовий статус особи визначається нормативно-правовими актами, які встановлюють суб'єктивні права та юридичні обов'язки особи сукупно з їх правосуб'єктністю; по-четверте, правовий статус розглядається як система закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків та юридичної відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто такий, що має правосуб'єктність) координує свою поведінку в суспільстві. Тим самим, на думку В. Олефіра, адміністративно-правовий статус особи – це сукупність юридичних засобів, які характеризують місце й роль фізичної або юридичної особи в адміністративно-правових відносинах. Визначальними для аналізу адміністративно-правового статусу особи є такі юридичні інститути: 1) публічні суб'єктивні права та юридичні обов'язки; 2) правосуб'єктність особи; 3) адміністративна відповідальність; 4) у деяких випадках – дисциплінарна відповідальність посадових осіб публічної адміністрації [2].

Отже, адміністративно-правовий статус служби дільничних інспекторів полягає у сукупність юридичних засобів, які характеризують його місце і роль в системі МВС України та характеризується, правосуб'єктністю, завданнями, функціями, обов'язками та правами дільничних інспекторів та їх об'єднань з метою забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян і юридичних осіб на закріплених адміністративних дільницях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Єлістратов А. І. Адміністративне право : лекції / А. І. Єлістратов ; ред. та упоряд. В.В. Галуцько, С.В. Діденко. – Херсон : ВАТ ХМД, 2007. – 268 с.
2. Адміністративне право України : навчальний посібник : [у 2-х томах] / [Галуцько В.В., Олефір В.І., Пихтін М.П. та ін.] ; за заг. ред. В.В. Галуцька. – Херсон 2011. – Т.1 : Загальне адміністративне право. – 320 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИГОРАННЯ СУДДІВ

Іванищук А.,

*докторант Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна»,*

к.ю.н.

В умовах сьогодення багато критики спостерігається щодо діяльності судової гілки влади в цілому та суддів як єдиного суб'єкта здійснення судочинства зокрема. Вони під собою мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Основною причиною низької довіри до судової влади, на наш погляд, є те, що судді в незалежній Україні так і не стали незалежними. На них здійснювався системний тиск політиків, можновладців органів виконавчої влади, правоохоронних органів та олігархічних структур. На жаль, в умовах сьогодення зазначені негативні явища продовжуються. Замість того, щоб після революції «Гідності» рішуче позбавитися суддів, які ухвалювали незаконні рішення, та деяких інших одіозних осіб, а іншим суддям надати визначені чинною Конституцією України гарантії незалежності, цей процес затягнувся і став перманентним. Це призвело до того, що судді, які не зраджували присязі, не ухвалювали незаконних рішень, перебувають у стані постійного психологічного тиску.

Одним із негативних наслідків довготривалого стресу є синдром професійного вигорання. Системний тиск на суддів щодо невизначеності свого майбутнього в поєднанні з недосконалою системою психологічного відбору кандидатів у судді, значним перевантаженням справами через некомплект суддів призводять до того, що частина суддів перебувають у стані професійного вигорання. Це є неприпустимим, оскільки призводить до зриву судових засідань, зниження й так незадовільного авторитету судової влади, а найголовніше – до порушення прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які шукають захисту в системі судової влади.

Процес вигорання виникає в результаті внутрішнього накопичення негативних емоцій без відповідної «розрядки» і розвивається поступово. Спочатку у «вигораючого» починає зростати напруженість у спілкуванні. Далі емоційна перевтома переходить у фізичну, людина не відчуває в собі сил для виконання навіть дріб'язкових справ, доводиться докладати чимало зусиль, щоб примусити себе приступити до роботи [1; 2].

Особливе місце належить органам суддівського самоврядування, які, на наш погляд, можна поділити на первинні (ради суддів судів першої та

апеляційної інстанцій), вторинні (збори суддів різних судів) та квазіоргани суддівського самоврядування, в яких судді при прийнятті рішень не мають абсолютної більшості. На наш погляд, провідне місце в питанні попередження та усунення наслідків професійного вигорання суддів мають займати саме первинні органи суддівського самоврядування.

Виходячи із зазначеного вважаємо, що принципами адміністративно-правового попередження та відновлення професійного вигорання суддів є такі вихідні положення:

1. Принцип недопущення розширення меж юридичної відповідальності суддів. Професійне виснаження судді не є правопорушенням. Щодо суддів, які перебувають у такому стані, не можуть застосовуватися заходи юридичної відповідальності.

2. Принцип позитивного впливу, оскільки метою таких заходів є відновлення емоційного і психологічного або/та фізичного виснаженого стану суддів. У жодному разі щодо суддів, які перебувають у стані професійного вигорання, не можуть застосовуватися заходи негативного адміністративного впливу.

3. Принцип непорушності незалежності судової влади, відповідно до якого рішення адміністративного впливу щодо суддів, які перебувають у стані професійного вигорання, можуть застосовуватися виключно органами суддівського самоврядування.

Методами адміністративної відповідальності органів суддівського самоврядування можуть стати: рекомендації суддям, які перебувають у стані професійного вигорання, добровільно піти в оплатну відпустку чи на лікарняний або у відставку. Формами адміністративної діяльності в такому разі має бути рішення загальних зборів суду, в якому працює суддя. Рішення має бути прийняте відкритим голосуванням, не менш ніж двома третинами голосів від загальної кількості суддів. Суддя, якому загальні збори суду, в якому він здійснює судочинство, пропонує відновити свої психологічні і фізичні сили, після професійного вигорання має прислухатися до рішення колег.

Отже, адміністративно-правові засади професійного вигорання суддів – це система спеціальних принципів і виключно позитивних методів діяльності органів суддівського самоврядування, що здійснюється в певних адміністративно-правових формах з метою запобігання й усунення випадків професійного вигорання суддів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Феномен «емоціонального вигорання» // EMOTIONLABS. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.emotionlabs.ru/content/52/>
2. Низкогуз Ж. І. Профілактика та подолання синдрому «професійного вигорання» / Ж.І. Низкогуз // НПЛ. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mykolaiivpl.org/metodrozrobka/168--1-r.html>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ЗАСАД У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Кузьменко Н.,

*здобувач Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна»*

Адміністративно-правовий захист прав особи є надійною гарантією ефективного та об'єктивного перетворення загального поняття «захист прав людини» з риторичного на реальне. За визначенням В. Авер'янова, адміністративне право має визначатися як право забезпечення й захисту прав людини [1, с. 10].

Відповідно до теорії публічного управління, до того часу, поки держава й суспільство не буде з повагою ставитися до публічних службовців, годі чекати, що вони не будуть порушувати права і свободи громадян. На наш погляд, існує пряма залежність між таким станом речей, як матеріально й морально захищений публічний службовець і забезпечення ним прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Тим самим проблема адміністративно-процесуальних гарантій прав і законних інтересів публічних службовців стосується не тільки цієї категорії осіб, але й опосередковано впливає на забезпечення прав, свобод і законних інтересів усіх громадян України.

Виходячи із зазначеного, публічні службовці мають багато обов'язків і обмежень, що є природним, оскільки публічна адміністрація має не тільки служити народу, але й бути повністю прозорою для нього. Психологічна теорія права ще на початку ХХ століття чітко визначила, що будь-який чиновник схильний до зловживання владою на користь свою і свого ближнього оточення. Відповідно з метою недопущення цього необхідний дієвий громадський контроль за діяльністю публічної адміністрації та громадський тиск у випадку навіть незначних відхлинь від належної поведінки. Однак це не означає, що публічні чиновники не мають прав.

Обов'язки без прав не можливі, і проходження публічної служби не є виключенням із цього правила. Права публічних службовців гарантуються на основі певних основоположних засад – принципів.

Відповідно до Закону України від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ «Про державну службу» державна служба ґрунтується на таких основних принципах: служіння народу України; демократизму і законності; гуманізму і соціальної справедливості; пріоритету прав людини і громадянина; професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі; персональної відповідальності за виконання службових обов'язків і дисципліни; дотримання прав і законних інтересів органів місцевого й регіонального самоврядування; дотримання прав підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян [2]. У свою чергу Закон України від 17 листопада 2011 № 4050-VI «Про державну службу» визначив, що принципами державної служби є верховенство права; патріотизм і служіння Українському народу; законність; рівний доступ до державної служби; професіоналізм; добросовісність; політична неупередженість; прозорість діяльності; персональна відповідальність державного службовця [3].

Отже, принципи адміністративно-процесуальних гарантій прав і законних інтересів публічних службовців як вихідні положення в зазначеній сфері – це сукупність матеріальних (визначених нормами природного права, нормативними актами ЄС і вітчизняними джерелами адміністративного права) і процесуальних (визначених у КАСУ) основоположних об'єктивно зумовлених засад, на яких базується діяльність суддів адміністративних суддів, щодо забезпечення прав і законних інтересів публічних службовців у системі адміністративного судочинства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авер'янов В. Адміністративне право України: доктринальні аспекти реформування / Авер'янов В. // Право України. – 1998. – №8. – С.10.
2. Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-ХІІ «Про державну службу» // Голос України від 05.01.1994.
3. Закон України від 17 листопада 2011 № 4050-VI «Про державну службу» // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 26. – Ст.273.

**НЕОБХІДНІСТЬ ВВЕДЕННЯ «ПРИНЦИПУ ТИМЧАСОВОЇ
ВИННОСТІ» («ПРИНЦИП КВАЗІВИННОСТІ») ПРИ ПРИТЯГНЕННІ
ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ, ЗАФІКСОВАНОЇ
ЗА ДОПОМОГОЮ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ
У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ**

*Лазаренко М.,
головний спеціаліст
Управління стандартизації
Головного сервісного центру МВС України*

Принципи є базисом, фундаментом будь-якої діяльності, і хотілося б акцентувати, що адміністративно-правове регулювання використання автоматизованих систем у сфері безпеки дорожнього руху не є винятком із цього загально визнаного правила. Принципи є фундаментом, основою, підґрунтям не лише цього виду діяльності, але й механізму адміністративно-правового регулювання використання автоматизованих систем у сфері безпеки дорожнього руху.

У словнику іншомовних слів термін «принцип» визначається двома способами: 1) те, що лежить в основі певної теорії науки; 2) внутрішнє переконання людини; основне правило поведінки [1, с. 547].

У найбільш загальному вигляді вчені-правознавці під принципами права розуміють керівні засади (ідеї), які визначають зміст і спрямованість правового регулювання суспільних відносин. Значення принципів права полягає в тому, що вони в стислому вигляді, концентровано відбивають найсуттєвіші риси права, є його квінтесенцією, сутністю [2, с. 128].

Водночас Ю. Пирожкова досить влучно зазначає, що здійснення адміністративно-правового регулювання не можливе без стійкого розвинутого механізму, фундаментом якого є принципи [3, с. 119].

В. Зуй та Ю. Битяк додають, що основні ознаки, притаманні адміністративному праву України, пов'язані з його принципами, на яких здійснюється правове регулювання виконавчої діяльності Української держави. Принципи відображають особливості й тенденції формування та функціонування адміністративного законодавства України і його норм. На жаль, цю досить важливу проблему недостатньо висвітлено в теорії адміністративного права [4, с. 29].

Принципи в узагальненому вигляді виражають природу адміністративного права, забезпечують єдність його змісту, визначають спрямованість і найсуттєвіші риси регулювання виконавчої діяльності,

сприяють її оптимізації. Будучи ідеями та найважливішими положеннями, принципи адміністративного права є вираженням об'єктивних суспільних потреб, які народ України висуває до регулювання виконавчої діяльності держави. Вони слугують чинником підвищення правової культури громадян і взаємопов'язані [4, с. 30].

Цікавими для нашого дослідження є думки, висловлені В. Введенською, що філософський принцип динамічної збалансованості внутрішніх протилежностей полягає у прагненні будь-якої системи до самозбереження як цілісності з внутрішньо врівноваженою структурою в умовах дії універсального закону зростання безладдя [5, с.58; 6, с.67], зумовлює існування замкнутої системи «право-правопорушення». Згідно із зазначеним принципом будь-яке правопорушення породжує право, що його припинить, а кожне право буде порушене. Винятків із цього правила немає: порушують як біблейські заповіді, так і внутрішні розпорядчі документи установ і закладів. У зв'язку з цим існують особи, що зобов'язані зберігати в суспільстві режим дотримання прав і запобігати цим порушенням [6, с. 67].

Якщо звернутися до наукової юридичної літератури, то С. Мосьонз у своїх працях до системи механізму адміністративно-правового регулювання не відносить принципи адміністративного права, а відносить такі елементи: адміністративно-правові норми; акти тлумачення адміністративно-правових норм; акти реалізації адміністративно правових норм; адміністративно-правові відносини [7, с. 34].

Спрямовуючи свої погляди на розуміння принципів адміністративного права, Ю. Битяк доречно, на наш погляд, зазначає, що це вихідні, об'єктивно зумовлені основоположні засади, відповідно до яких формується й функціонує система та зміст цієї галузі права [8, с. 29].

У працях В. Голованова зазначається, що принципи, як і закони, є відбиттям об'єктивного змісту дійсності, постають у ролі своєрідних засобів організації будь-якого процесу пізнання. Їх зміст виявляє низку спільних ознак – логічну форму; об'єктивність змісту, історичність буття та інше. Таким чином, закон є принципом методології пізнання, а принцип у свою чергу – законом у гносеологічній функції [9, с. 82].

Підсумовуючи окреслений вище матеріал, ми можемо узагальнити, що принципи є відбиттям об'єктивного змісту дійсності (у нашому разі – адміністративно-правового регулювання використання автоматизованих систем у сфері безпеки дорожнього руху), вони також постають у ролі своєрідних засобів організації будь-якого процесу пізнання.

В. Гордєєв відзначає, що якщо адміністративне правопорушення зафіксують за допомогою спеціальних технічних засобів, які працюють в автоматичному режимі й мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, то до адміністративної відповідальності притягуватимуть не осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, а власників (співвласників) транспортних засобів. На думку вченого, установивши спрощену процедуру притягнення осіб до адміністративної відповідальності, законодавець припустився помилки, оскільки така процедура порушує та обмежує низку прав і свобод, які гарантуються чинним законодавством України [10, с. 144].

Для уникнення цих суперечностей слід увести до КУпАП «принцип тимчасової винності» («принцип квазівинності») при притягненні до адміністративної відповідальності, який би стосувався правопорушень, що зафіксовані за допомогою автоматизованих систем. Життя йде вперед, і вже виникла стійка необхідність введення цього важливого принципу. При цьому слід наголосити, що цей принцип не підлягає розширеному трактуванню і в жодному разі не може застосовуватися щодо інших видів правопорушень, тільки правопорушення зафіксовані за допомогою автоматизованих систем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Словник іншомовних слів / [Р.В. Чаговець, Г.В. Самсонов, А.М. Шлепаков, В.Ф. Пересипкін та ін.] ; гол. ред. член-кореспондент АН УРСР О.С. Мельничук. – К. Київська книжкова фабрика, 1975. – 775 с.
2. Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / [укладачі Ю.С. Шемшученко, М.П. Зюблюк, В.П. Горбатенко та ін.]. – К. : Видавництво «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана. – Т. 5 : П - С., 2003 – 736 с.
3. Пирожкова Ю. В. Принципи як елемент організаційно-правового механізму адміністративно-правового регулювання в сфері автомобілебудування в Україні: аналіз та пропозиції щодо нормативного закріплення / Ю.В. Пирожкова // Митна справа. – 2008. – № 2 (56). – С.119-125.
4. Битяк Ю. П. Административное право Украины : учеб. пособ. / Ю.П. Битяк, В.В. Зуй – Харьков : Одиссей, 1999. – 224 с.
5. Бачинін В. А. Філософія права / Журавський В.С., Панов М.І., Бачинін В.А. – К., 2003. – 472 с.
6. Введенська В. Ризики, властиві процедурі євро протоколу: прогнози та шляхи подолання / В. Введенська // Підприємництво, господарство і право – 2012. – № 4 (196). – С. 67-71.
7. Мосьондз С. О. Адміністративне право України у визначеннях та схемах : навч. посібник : Університет економіки та права КРОК / Сергій Олександрович Мосьондз. – К. : Прецедент, 2006. – 176 с.

8. Адміністративне право України : підручник / [Битяк Ю.П., Гаращук В.Т., Дьяченко О.В. та ін.] ; за ред. Ю.П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.

9. Голованов В. Н. Законы в системе научного знания / В. Н. Голованов – М. : Мысль, 1972. – 232 с.

10. Гордеев В. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху у разі їх фіксації засобами фото- і кінозйомки, відеозапису / В. Гордеев // Право України. – 2009. – № 5. – С. 143-148.

АДМІНІСТРАТИВНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ

Рибас А.,

здобувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Університету «Україна»

Сьогодні однією з основних проблем нашого суспільства є низька ефективність судової влади. Цьому сприяє багато чинників, одним з яких є недосконала процедура легалізації суддів.

Відповідно до тлумачного словника української мови «призначати» означає покладати обов'язок, виконувати що-небудь, присуджувати щось кому-небудь, надавати кому-небудь офіційне право займати якусь посаду виконувати обов'язки [1, с. 887].

Британська енциклопедія визначила, що суддя – це посадова особа, наділена правом слухати та приймати рішення в юридичній справі, вирішувати інші правові питання, віднесені на розгляд суду [2]. Згідно зі статтею 52 Закону України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та Закону України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI призначений чи обраний суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі» [3].

Теорія адміністративного права розглядає адміністративно-правове регулювання через об'єкт адміністративно-правових відносин. Структура адміністративно-правових відносин характеризується взаємопов'язаністю всіх її складових компонентів, якими є суб'єкти, об'єкти, зміст правовідносин та юридичні факти. Суб'єкти правовідносин – це учасники адміністративно-правових відносин, які мають суб'єктивні права та юридичні обов'язки й наділені специфічними юридичними властивостями. До суб'єктів адміністративно-правових відносин належать як суб'єкти публічної

адміністрації, так і об'єкти публічного управління [4, с. 66-76]. У нашому дослідженні до суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють призначення й обрання суддів, належать: Вища кваліфікаційна комісія суддів України [5], Вища рада юстиції [6; 7], Національна школа суддів України [8; 9] та Президент України.

Вища кваліфікаційна комісія суддів є постійно чинним органом у системі судоустрою України та діє у складі двох палат – кваліфікаційної та дисциплінарної. Вища рада юстиції є колегіальним, постійно чинним, незалежним органом, відповідальним за формування незалежного високопрофесійного суддівського корпусу, здатного кваліфіковано, сумлінно та неупереджено здійснювати правосуддя на професійній основі, а також за прийняття рішень стосовно порушень судьями і прокурорами вимог щодо несумісності та в межах своєї компетенції про їх дисциплінарну відповідальність. Національна школа суддів України є державною установою зі спеціальним статусом, яка забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність [9].

Об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері призначення суддів є визначене Конституцією України право бути призначеним суддею, якщо він відповідає встановленим кваліфікаційним умовам, на конкурсних засадах, а також певні дії суб'єктів публічної адміністрації у цій сфері, заради яких суб'єкти вступають в адміністративно-правові відносини щодо призначення суддів.

Отже, адміністративно-правове регулювання призначення суддів – це визначене Конституцією України право громадян України, які мають вищу юридичну освіту та відповідають іншим кваліфікаційним умовам бути призначеним суддею, та система стадій, етапів і дій спеціальної публічної адміністрації (Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради юстиції, Національної школи суддів України) щодо відбору, навчання, перевірки спроможності здійснювати правосуддя та формальну легалізацію кандидатів Президентом України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Новий тлумачний словник української мови: [в трьох томах (200 000 слів)] // укладачі: Василь Яременко, Оксана Сліпушко. – К. АКОНІТ, 2008. – 926 с.
2. Judge [Електронний ресурс] // Encyclopedia Britannica. – 2010. – Режим доступу: <http://www.britannica.com/topic/judge-law>

3. Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42; № 43; № 44-45.
4. Адміністративне право України : [у 2-х т.] : підручник. Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс / [В.В. Галуцько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Короед]. – Херсон : ХМД, 2013. – 356 с.
5. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України : рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України 8 червня 2011 року № 1802/зп-11 [Електронний ресурс] // Вища кваліфікаційна комісія суддів України. – 2014. – Режим доступу: <http://vkksu.gov.ua/ua/about/reglament-vkks-ukraini/>
6. Вища рада юстиції [Електронний ресурс] // VRU. – 2015. – Режим доступу: http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/16
7. Закон України від 15 січня 1998 р. № 22 «Про Вищу раду юстиції» // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 25. – Ст.146.
8. Національна школа суддів України [Електронний ресурс] // Національна школа суддів України. – 2015. – Режим доступу : nsj.gov.ua
9. Статут національної школи суддів України [Електронний ресурс] // Національна школа суддів України. – 2015. – Режим доступу : <http://nsj.gov.ua/ua/about/regulations/>
10. Іванищук А. А. Адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади: теорія і практика : монографія / Андрій Анатолійович Іванищук. – Київ: Університет «Україна», 2014. – 356 с.
11. Гончаренко О. В. Актуальні питання притягнення суддів до відповідальності (частина перша) / О.В. Гончаренко // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – № 1 (5). – С. 78-91.
12. Закурін М. К. Адміністративно-правове регулювання господарських судів : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Микола Костянтинівич Закурін. – Київ, 2012. – 221 с.
13. Юрченко Ю. В. Адміністративно-правове регулювання діяльності адміністративних судів : дис. ... кан. юрид. : 12.00.07. / Юлія Василівна Юрченко. – К., 2013. – 240 с.

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

вул. Козацька, 116, м. Київ,
03118

Тел. 228-10-31

E-mail: sipl@i.ua

www.sipl.com.ua

**SCIENTIFIC INSTITUTE
OF PUBLIC LAW**

116 Kozatska Str., Kyiv, 03118

Tel. 228-10-31

E-mail: sipl@i.ua

www.sipl.com.ua

ПРОЕКТ

Рішення

**учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з теми
«Актуальні проблеми створення інтелектуальних та індустріальних парків
за сприянням органів місцевого самоврядування»**

місто Київ

22 лютого 2016 р.

Учасники Конференції, заслухавши й обговоривши доповіді, надавши оцінку розробленим Науково-дослідним інститутом публічного права Концептуальним засадам створення бізнес-парків за сприяння органів місцевого самоврядування, усвідомлюючи необхідність забезпечення економічного й соціального розвитку територій громад, створення нових робочих місць і збільшення доходів місцевих бюджетів,

УХВАЛИЛИ:

1. Схвалити Концептуальні засади створення бізнес-парків за сприяння органів місцевого самоврядування, з урахуванням пропозицій і доповнень, висловлених під час Конференції.

2. Доручити на договірних засадах Науково-дослідному інституту публічного права розробити й подати через народних депутатів України на розгляд Верховної Ради України проект Закону України «Про малі бізнес-парки в Україні».

Збірник матеріалів

Всеукраїнської науково-практичної конференції:

**Актуальні проблеми створення інтелектуальних
і індустріальних парків**

м. Київ, 22 лютого 2016 р.

Комп'ютерна верстка: *Березинець А.В.*

Підписано до друку 23.09.2015. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 8,3. Наклад 300. Зам. № 178.

Надруковано в «МП Леся».

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Суб'єктів видавничої справи ДК №892 від 08.04.2002.
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: + 38 050 469 7485,
E-mail: lesya3000@ukr.net